

Israel 75 – Celebrarea unei prietenii neîntrerupte

Ziua Independenței Statului Israel a fost sărbătorită la cel mai înalt nivel la București, prin trei evenimente organizate pe parcursul zilei de 17 mai, de Parlamentul României, de Federația Comunităților Evreiești din România și de Ambasada Israelului la București. Sărbătorirea a 75 de ani de la înființarea Israelului și a relațiilor diplomatice neîntrerupte dintre cele două țări a avut un invitat special: Amir Ohana, președintele Knessetului (Parlamentul israelian).

Sedința solemnă comună a Camerei Deputaților și a Senatului, la a 75-a aniversare a Israelului

„Faptul că suntem astăzi împreună, aici, este un semn al prieteniei noastre. Este pentru prima dată când mă adresez unui alt parlament, de aceea sunt cu adevărat mișcat de gestul dumneavoastră de a celebra Independența Israelului în inima democrației românești”, a spus președintele Knessetului, Amir Ohana, în discursul ținut în plenum Parlamentului României. „De la nașterea poporului evreu am fost în exil, dar nu am uitat niciodată Ierusalimul, casa. Vă puteți imagina că evrei din Maroc, Polonia, România... au împărtășit aceleași dorințe și rugăciuni, secole după secole: *La anul la Ierusalim!* Slavă Domnului, suntem din nou în Ierusalim și nu vom mai pleca niciodată”, a mai spus Amir Ohana care a amintit că relațiile diplomatice dintre Israel și România sunt neîntrerupte de la înființarea Israelului. Chiar și în timpul comunismului, România a fost singura țară din fostul bloc sovietic care nu a întrerupt relațiile cu Statul Israel.

„Suntem singura țară din Orientul Mijlociu în care comunitățile creștine

se dezvoltă și înfloresc”, a continuat președintele Parlamentului israelian. „Mulți membri ai Knessetului sunt născuți în România și foarte mulți au părinți născuți aici. Umorel, bucurăria, cultura românească nu ne sunt străine, sunt parte din cultura noastră. Între cele șase milioane de persoane ucise în Holocaust, peste 400.000 erau din România. Gândul nostru trebuie să se întoarcă spre ei, iar aceste lucruri să nu se mai repete niciodată. Dar chiar și în cele mai întunecate momente ale Holocaustului, au fost români care și-au riscat viața pentru a-i salva pe evrei. Acei Drepti

între Popoare din România trebuie onorați și amintiți”, a precizat Amir Ohana care a vorbit, în final, despre problemele de securitate cu care se confruntă Israelul în ultima vreme și despre nevoia unui răspuns comun al lumii libere în fața amenințărilor unei dictaturi religioase cum este cea din

Iran. „În timp ce vorbim, eforturile de distrugere a țării mele și intenția de a ucide cât mai mulți cetățeni continuă. Sute de rachete au fost trase spre Israel în ultimele zile. De data aceasta a fost Jihadul Islamic. Regimul ayatolahilor din Iran și-a declarat intenția de a distruge Israelul. Aceasta este o amenințare nu doar la adresa țării mele, ci a lumii libere, în general. România și Israelul vor fi împreună pentru totdeauna. Dumnezeu să binecuvânteze România și Israelul!”, a afirmat în final președintele Knessetului.

Președinta interimară a Senatului, Alina Gorghiu, a vorbit în discursul său despre prietenia dintre cele două state, precum și despre progresele făcute de România în ultimii ani în combaterea antisemitismului. „România a avut în ultimii ani o continuă campanie de asumare a trecutului. Istoria Holocaustului va fi predată în licee, vom avea un muzeu al Holocaustului, avem și vom avea o strategie de combatere a antisemitismului. România a acționat și va continua să acționeze pentru combaterea antisemitismului și a negaționismului. (...) Încă mai sunt voci care neagă trecutul și promovează un discurs al urii. Am încredere că aceste voci vor fi în continuare izolate”, a spus Alina Gorghiu. Aceasta i-a propus în final președintelui Knessetului înființarea unei distincții care să se numească *Orașul anului pentru păstrarea memoriei evreiești*, care să contribuie la salvarea patrimoniului material și imaterial evreiesc din România. De asemenea, a propus organizarea unei reuniuni a femeilor din cele două parlamente.

Președintele Camerei Deputaților, Marcel Ciolacu, a vorbit și el despre relațiile diplomatice istorice dintre cele două țări, precum și despre sprijinul recent oferit de Israel în procesul de aderare a României la spațiul Schengen. „Îndelungata colaborare între România și Israel, cel mai important aliat din Orientul Mijlociu și un adevărat partener, se bucură de un succes constant. Faptul că domnul Amir Ohana a ales România pentru prima sa vizita ca președinte al Knessetului ne onorează și întărește relația noastră. (...) Cunoașterea tradiției și a istoriei evreiești constituie o formă de a onora trecutul, dar și de a crea un cadru firesc în societate pe viitor, pentru aducerea în atenție a adevărului istoric. Tânăra generație trebuie să aibă instrumentele necesare recunoașterii faptelor de antisemitism”, a spus Marcel Ciolacu. Acesta i-a mulțumit în final lui Amir Ohana pentru sprijinul pe care Israelul l-a acordat României în dosarul Schengen și a subliniat importanța Consiliului de cooperare UE-Israel.

„În acest context marcat de acțiuni revizioniste și de intensificarea discursului urii în Europa, trebuie să fim uniți pentru a rămâne puternici. Suntem profund angajați să combatem orice formă de antisemitism și discurs instigator la ură, la noi acasă și oriunde în lume. Distanța dintre extremism și antisemitism este una scurtă, așa că susținem orice formă de luptă cu acest fenomen. Guvernul va pleda și mai departe pentru educarea societății în spiritul toleranței”, a spus și prim-ministrul României, Nicolae Ciucă, invitat să ia cuvântul la sedința solemnă a Parlamentului. „Avem o relație economică din ce în ce mai consolidată. Potențialul relației noastre economice este însă mult mai mare, de aceea discuțiile noastre sunt în acest sens. Îi invit pe toți oamenii de afaceri din Israel să investească în România. Vă asigur că vor fi bine primiți aici. Remarc deschiderea Israelului pentru procesul de extindere al OCDE (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) și pentru susținerea României în aderarea la această organizație. Ne dorim ca parteneriatul cu Israelul, care are valențe strategice, să crească. Mesajul meu este să consolidăm această colaborare avantajoasă pentru ambele părți”, a mai spus Nicolae Ciucă.

Silviu Vexler: „Sunt mândru că evreii din țara noastră au avut un rol fundamental la edificarea a două state: România și Israel”

„În perioada Holocaustului, bunicii mei din partea ambilor părinți au fost persecutați, deportați și apoi trimiși la

CLAUDIA BOSOI
EVA GALAMBOS
GEORGE GÎLEA
(Continuare în pag. 3)

Revenire la normalitate și perspectivă optimistă pentru activitatea Federației Comunităților Evreiești din România

Adunarea Generală și ședința Consiliului de Conducere ale FCER din 27 aprilie 2023

La 27 aprilie a.c. s-au desfășurat lucrările Consiliului de Conducere al FCER și ale Adunării Generale. Pe ordinea de zi au figurat prezentarea execuției bugetului pe 2022 și Raportul Comisiei de Cenzori, proiecțiile de buget pentru 2023 și informarea despre activitatea parlamentară a deputatului Silviu Vexler, președintele FCER.

În deschidere, prim-rabinul Rafael Shaffer a rostit binecuvântarea, amintind îndemnul pericopei săptămânii: iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși. „Fiecare în locul său să facă binele”, a spus prim-rabinul Shaffer.

Președintele FCER, Silviu Vexler, a invitat apoi audiența să țină un moment de reculegere în memoria a doi prieteni, foștii președinți de comunități Robert Schwartz (CE Cluj) și David Iosif (CE Botoșani).

Secretarul general al FCER, Eduard Kupferberg, a anunțat că a fost îndeplinit cvorumul și că ordinea de zi a fost adoptată.

Vicepreședintele FCER, Ovidiu Bănescu, le-a mulțumit membrilor Consiliului de Conducere și ai Adunării Generale pentru buna colaborare din ultimul an și le-a urat succes membrilor noi. „Important este că am creat între noi relații interumane, dincolo de cele profesionale, iar asta face ca noi cu toții să colaborăm atât de bine”, a spus Ovidiu Bănescu.

Eduard Kupferberg a făcut o scurtă retrospectivă a activității FCER din ultimul an, amintind două evenimente majore: restaurarea și reînălțarea Sinagogii din Cetate (Timișoara) și prima Reuniune a Rabinilor Europeni organizată la București. În plan cultural, Ziua Limbii și Teatrului Idish se va organiza la Timișoara, a mai anunțat secretarul general al FCER.

„A fost un an interesant și, din multe puncte de vedere, un an foarte bun. Dacă tragem linie, cred că a fost un an al speranțelor. Faptul că am reușit să ajungem împreună la ceea ce ne-am dorit este un motiv să avem speranță și în viitor. Mulțumesc pentru toate sfaturile primite și așa vrea ca, în viitor, lucrurile să funcționeze măcar la fel ca până acum, adică nu extraordinar, dar firesc, normal. Normalitatea a cam lipsit în societate, iar ea face bine”, a spus în cuvântul introductiv Silviu Vexler.

O parte dintre reprezentanții comunităților au luat cuvântul. Președintele CE Brașov, Dan Rosenberg, a arătat că cel mai mare câștig în primul său mandat la conducerea comunității este că face parte dintr-o mare familie în Federație. Și președintele CE Oradea, Felix Koppelman, a transmis mulțumiri președintelui FCER, Silviu Vexler, pentru faptul că a avut curajul să-și asume cu adevărat responsa-

bilitatea evreilor din România și și-a exprimat satisfacția că a fost anul cel mai bun de până acum privind activitatea FCER.

Silviu Vexler, despre activitatea sa ca deputat în Parlamentul României

Subiectul predării istoriei Holocaustului a fost o problemă discutată mult de la adoptarea legii și până acum, a spus Silviu Vexler în debutul prezentării activității sale de parlamentar, răspunzând unei întrebări adresate de Robi Roth, despre stadiul acestui proiect.

S. Vexler a arătat că evoluția acestei discipline înființate în anul 2004 nu a fost una tocmai favorabilă, rezultatele fiind nule, concluzie certificată de rapoartele Ministerului Educației, primite ca urmare a unei solicitări. Având în vedere toate acestea, concluzia a fost ca materia să devină obligatorie la ciclul liceal, în clasa a XI-a, predarea urmând a începe în toamna acestui an.

Silviu Vexler a mai subliniat contextul politic actual, în condițiile ascensiunii majore a unei formațiuni politice care are reprezentanți simpatizanți ai Mișcării Legionare, care își asumă o poziție negaționistă. Președintele FCER a atras atenția că această formațiune este al doilea partid din România în opțiunile de vot exprimate în unele sondaje, iar discursul instigator la ură diseminat în societate de membrii acestui partid extremist a luat amploare în ultima vreme.

Pe de altă parte, Silviu Vexler a amintit participarea șefului Statului Major al Apărării la Ziua Internațională de Comemorare a Victimelor Holocaustului, ca semn al respectului față de comunitățile evreiești. De asemenea, a fost amintită buna colaborare cu toate partidele democratice.

Președintele FCER a mai vorbit despre presiunile pentru demiterea domnului Victor Opaschi din funcția

de Secretar de Stat pentru Culte, un demnitar care a dovedit neutralitate și care a gestionat excelent relația dintre cele 18 culte din România. El a apreciat că propunerea pentru numirea în funcție a unei persoane care este integral asimilată unui cult nu este una benefică pentru buna relaționare între toate celelalte culte. Secretariatul de Stat pentru Culte are menirea de a armoniza raporturile dintre comunitățile religioase din România, iar lipsa de imparțialitate și încercările de ingerințe ale unui viitor secretar de stat vor crea dezechilibre majore.

De asemenea, cu prilejul recentelor dezbateri asupra legilor educației, el a arătat că au existat o serie de propuneri inițiate de Biserica Ortodoxă Română, care au un potențial nefast deosebit de accentuat. Încercarea de eliminare completă a principiului diversității a fost una dintre ele, FCER-CM opunându-i-se acesteia, în final Legea Educației păstrând acest concept fundamental pentru o societate democratică. Introducerea religiei ca probă la examenul de bacalaureat, fie ea și cu statut opțional, reprezintă un alt motiv care ar putea da naștere unor tensiuni în societatea civilă, consideră Silviu Vexler.

**DAN DRUȚĂ
GEORGE GÎLEA**
(Continuare în pag. 4)

Din activitatea președintelui FCER, deputatul Silviu Vexler

Redăm mai jos o parte din activitatea Federației Comunităților Evreiești din România din ultima lună, așa cum a fost ea reflectată pe pagina de Facebook a președintelui Federației, Silviu Vexler.

Întâlnire a conducerii FCER cu primarul general al Capitalei, Nicușor Dan

Respectul și importanța pe care FCER le acordă prezervării imobilelor, programele de restaurare și reabilitare ale patrimoniului evreiesc din București, desfășurate de Federația Comunităților Evreiești din România, modul în care acest patrimoniu este pus în valoare, importanța sa pentru întreaga societate și dificultățile întâlnite în salvarea lui au fost câteva dintre subiectele pe care președintele Silviu Vexler, vicepreședintele Ovidiu Bănescu și secretarul general Eduard Kupferberg le-au discutat cu primarul general al Capitalei, Nicușor Dan.

Cei trei lideri ai FCER i-au prezentat primarului general modele și exemple de bune practici pe care le-au întâlnit, dar și reușitele obținute cu un efort deosebit de către Federație și comunitățile evreiești din țară.

Împreună cu Nicușor Dan

„Fiecare element al patrimoniului evreiesc din București sau din oricare altă localitate este un martor al istoriei, o parte integrantă din România, din cultura țării noastre, dar și un motiv de mândrie pentru fiecare dintre

noi”, a spus Silviu Vexler cu această ocazie.

Ambasadorul Republicii Orientale a Uruguayului, în vizită la FCER

Excelența Sa, domnul Alberto Antonio Rodriguez Goñi, ambasadorul Republicii Orientale a Uruguayului,

Împreună cu Donna Levy și E.S. Alberto Antonio Rodriguez Goñi

însoțit de doamna Donna Levy au avut o întâlnire cu președintele FCER, în care au discutat despre modul în care au evoluat comunitățile evreiești după Holocaust, viața evreiască din România, programele pentru păstrarea și punerea în valoare a tradițiilor și culturii evreiești din țara noastră, dar și inițiativele de prezervare și promovare a patrimoniului evreiesc din România. Au fost evidențiate, de asemenea, proiectele educaționale aflate în curs de desfășurare, alături de elemente privind contribuția și prezența evreilor în istoria României.

Întâlnire cu ambasadorul Republicii Turcia la București

Evoluțiile recente din regiune, viața evreiască din România și din Turcia,

proiectele naționale desfășurate de Federația Comunităților Evreiești din România sunt câteva dintre subiectele pe care le-a discutat liderul FCER cu ambasadorul Republicii Turcia în România, Excelența Sa, domnul Özgür Kivanç Altan.

„Sunt convins că relația apropiată dintre cele două minorități, colaborarea deosebită dintre Federația Comunităților Evreiești din România, Uniunea Democrată a Turcilor din România și Asociația Oamenilor de Afaceri Turci din România (TIAD), precum și prietenia care mă leagă de reprezentantul minorității turce în Parlamentul României, domnul deputat Iusein Ibram, vor rămâne în continuare repere ale unei societăți normale.

Îi mulțumesc domnului ambasador pentru atenția acordată inițiativelor de prezervare și punere în valoare a patrimoniului evreiesc din țara noastră, respectiv programelor fundamen-

Împreună cu E.S. Özgür Kivanç Altan

tale de asistență socială și medicală desfășurate de FCER”, a declarat Silviu Vexler în urma acestei întâlniri. (G.G.)

Israel 75 – Celebrarea unei prietenii neîntrerupte

(Urmare din pag. 1) muncă forțată – mai întâi de regimul legionar, apoi în timpul dictaturii lui Ion Antonescu și într-un final sub ocupația rusească. Nu știu dacă s-au gândit că ar fi posibil cândva, dacă măcar și-au închipuit că, într-o zi, nepotul lor, un tânăr evreu, va fi deputat în Parlamentul României, va sta în Sala de Plen a Camerei Deputaților, având pe cap o kipa – cel mai cunoscut simbol religios evreiesc –, alături de conducerea Statului Român și în prezența președintelui Knessetului, pentru a lua cuvântul la o Sesiune Solemnă a Parlamentului României dedicată Statului Israel”, a spus președintele FCER, Silviu Vexler, în deschiderea discursului susținut în plenul Parlamentului și le-a mulțumit președintelui Camerei Deputaților, Marcel Ciolacu, și liderilor tuturor grupurilor parlamentare pentru că au făcut posibil ca acest moment să se întâmple.

„A fost o vreme când cuvântul «Israel» era doar o șoptă, o idee care dispărea în secunda în care ai fi îndrăznit doar să o rostești. Nu există o altă țară în întreaga istorie a omenirii

care să poată să surprindă și să uimească la fiecare pas, așa cum o face Israelul. La 75 de ani de la momentul în care a fost declarată independența sa, Israelul modern este o națiune care a renăscut datorită înțelepciunii și creativității, un stat exemplar și un compas moral în ceea ce pare a fi uneori un întineric care ne înconjoară din fiecare direcție”, a continuat Silviu Vexler amintind și că Israelul este punctul central al religiilor monoteiste, locul în care se întâlnesc și trăiesc în pace iudaismul, creștinismul și islamul. „Nu spun că este simplu sau ușor. Nu spun că toți își doresc acest lucru. Respectul pe care autoritățile Statului Israel îl arată fiecărei religii, eforturile, uneori dureroase, pe care le fac pentru a păstra echilibrul sunt cu adevărat surprinzătoare și excepționale”, a adăugat președintele FCER, subliniind importanța bunei relaționări între cultele religioase în societate și pericolele care amenință acest echilibru câștigat cu greu în societatea românească. „Poate că nu ar fi rău ca din această experiență să învețe și unele persoane care își doresc să elimine neutralitatea, echilibrul și stabilitatea religioasă de care ne bucurăm în România, doar pentru a putea prelua controlul asupra unei instituții fundamentale a Statului Român, Secretariatul de Stat pentru Culte”, a afirmat Silviu Vexler care a evidențiat în continuare rolul esențial al evreilor originari din România la dezvoltarea Israelului, foarte bunele relații diplomatice dintre cele două state, precum și felul în care viața evreiască din România a evoluat în ultimii ani.

„România are astăzi o viață evreiască înfloritoare, care se dezvoltă în permanență. Comunitățile evreiești din România păstrează, dar mai ales promovează iudaismul și în același timp prezintă viața noastră publicului larg, tuturor celor care doresc să ne cunoască și să ne treacă pragul. Suntem cu adevărat norocoși să

putem trăi în siguranță deplină o viață evreiască adevărată. Ca președinte al Federației Comunităților Evreiești din România sunt mândru că evreii din țara noastră au avut un rol fundamental la edificarea a două state: România și Israel”, a continuat vorbitorul. Acesta a amintit și de sacrificiul fiecărui om care și-a pierdut viața pentru apărarea Statului Israel sau care a fost ucis într-un atac terorist, fiecare soldat evreu care s-a jertfit pentru apărarea României, toți cei care au pierit în timpul Holocaustului. Mesajul său în memoria tuturor acestor oameni a fost: „Nu vom ceda niciodată în fața violenței și a extremismului. Nu vom fi intimidați, nu vom fi amenințați de nimeni și nu ne vom trăi din nou viața în teamă.”

Adresându-i-se direct lui Amir Ohana, președintele Knessetului, Silviu Vexler i-a mulțumit acestuia pentru prezența în Parlamentul României și pentru că i-a fost un model moral și politic. Președintele FCER a transmis în final solidaritatea sa cu Statul Israel care a fost atacat din nou în ultimele zile, fiind vizată populația civilă.

Ceremonie specială la Templul Coral din București

Ziua Națională a Statului Israel a fost onorată și la Templul Coral din Capitală, printr-o ceremonie specială, organizată de Federația Comunităților Evreiești din România – Cultul Mozaic, moderată de Eduard Kupferberg, secretarul general al FCER și directorul Cancelariei Rabinice. El a amintit câțiva lideri ai Israelului care au vizitat, în trecut, România și Templul Coral din București: Moșe Dayan, Golda Meir, Itzhac Șamir, Șimon Peres. „Astăzi avem onoarea să-l avem printre noi pe președintele Knessetului, E.S. Amir Ohana.”

Au fost intonate imnurile de stat al Israelului și al României, după care Emanuel Puszta, prim-cantorul FCER, a rostit binecuvântarea *Shehehianu*. În continuare, Rafael Shaffer, prim-rabinul FCER, și Emanuel Puszta au rostit rugăciunile pentru România, pentru Israel și pentru soldații israelieni.

Silviu Vexler, președintele FCER și reprezentantul comunității în Parlamentul României, s-a adresat

președintelui Knessetului: „În numele meu și al tuturor comunităților evreiești din România, bine ați venit acasă – în Templul Coral!” El a enunțat cele trei repere după care și-au ghidat viața evreii din toată lumea, de-a lungul istoriei: „credința în Dumnezeu”, „loialitatea față de locurile în care trăiesc” și „dragostea unică pentru Statul Israel, pentru Ierusalim și pentru tot ceea ce înseamnă acest centru al lumii noastre”. Vorbitorul a punctat: „Nu cred că ar fi putut să existe un moment sau un loc, un timp mai potrivit pentru vizita dumneavoastră aici, decât momentul în care marcăm oficial 75 de ani de la independența Statului Israel modern. Și așa vrea să cred că vom sărbători împreună și *Ad Mea Veessim*. După acești 120 de ani, sarcina rămâne pentru generațiile care vor urma.” În încheiere, vorbitorul a afirmat că, pen-

tru el, președintele Knessetului este „un model de demnitate și o sursă de inspirație”.

În deschiderea discursului său, E.S. Amir Ohana a arătat: „Simt că mi se acordă o mare onoare și un mare respect azi, când mă adresez dumneavoastră din această frumoasă sinagogă, având fericita ocazie să ne întâlnim aici și să ne aducem aminte de bogata istorie și tradiție a evreilor din România. Cu siguranță, Israelul este căminul a milioane de evrei din întreaga lume, iar sute de mii dintre aceștia provin din România. Așadar, cultura, limba, muzica, bucătăria și chiar simțul deosebit al umorului, specific evreilor români, nu le sunt străine israelienilor. Fac parte din identitatea noastră.”

Vorbitorul a subliniat că israelienii recunosc contribuțiile importante ale evreilor la dezvoltarea României, dar își aduc aminte și de momentele întunecate ale Holocaustului, când evreii au fost uciși în teritoriile controlate la acea vreme de autoritățile române, precum Basarabia, Bucovina sau Transnistria: „Deplângem viețile pierdute și suferințele îndurate de frații noștri în timpul Holocaustului și ne angajăm să nu uităm niciodată atrocitățile comise împotriva poporului evreu. Unul dintre motivele pentru care există Statul Israel este acela de a ne asigura că Holocaustul nu se va repeta niciodată.”

În încheiere, președintele Knessetului a accentuat bogăția și diversitatea care caracterizează cultura și tradițiile comunității evreiești din România: „De la muzică și artă, până la limba și bucătărie, poporul evreu a oferit lumii atât de multe. Trebuie să recunoaștem și să marcăm cu onoare aceste daruri de mare importanță, chiar și atunci când pot apărea divergențe.” Evocând ședința impresionantă la care tocmai participase în Parlamentul României, cu prilejul împlinirii a 75 de ani de relații diplomatice între Israel și România, vorbitorul și-a reafirmat angajamentul de solidaritate și conlucrare între cele două state: „Doresc să-mi exprim recunoștința față de membrii comunității evreiești din România, pentru reziliența, puterea și curajul lor. Suntem solidari cu dumneavoastră și ne angajăm să conlucrăm pentru a avea un viitor mai luminos și mai incluziv”, a mai spus Amir Ohana.

Ziua Israelului la Opera Națională din București

Pentru a marca cei 75 de ani de existență a Statului Israel, Ambasada Israelului din București i-a invitat la Opera Română pe cei pe care i-a considerat prieteni ai statului evreu: oameni politici din conducerea statului, parlamentari, reprezentanți ai partidelor politice, oameni de cultură, cetățeni israelieni, conducerea și membri ai comunității evreiești, numeroși alți simpatizanți. Oaspetele de onoare al serii a fost E.S. Amir Ohana, președintele Knessetului. Ca în fiecare an, partea oficială a fost urmată de un program artistic; și, conform obiceiului, E.S. Reuven Azar, ambasadorul Statului Israel în România, a oferit un spectacol-surpriză publicului român, invitând trupa israeliană Mayumana, compusă din tineri cu talente multiple, de cântăreți, dansatori, acrobați, mimi și percuționiști.

De ce este Israelul unicorn?

E.S. Reuven Azar a subliniat, în cuvântarea rostită, semnificația

pentru Israel a celor 75 de ani care au trecut și bunele și neîntreruptele relații ale acestuia cu România. Domnia sa a numit Israelul „un unicorn” și a explicat în continuare: „Națiunea israeliană a oferit lumii cea mai prețioasă moștenire: Sfânta Biblie care reprezintă pilonul civilizației noastre. Poporul evreu este singurul din istoria omenirii care a reușit să redobândească suveranitatea națională după un exil ce s-a întins pe o sută de generații, care a reușit să supraviețuiască și să-și mențină credința, moștenirea, cultura și limba, în ciuda persecuțiilor feroce și a multiplelor încercări de anihilare.” Deși, de la întemeierea sa ca stat modern, a suferit atacuri și provocări, „Israelul prosperă ca o democrație vibrantă, își extinde cercul păcii și caută în continuare să obțină pacea cu toți vecinii săi”, a arătat vorbitorul. E.S. Reuven Azar a enumerat domeniile economice și tehnice în care Israelul se situează pe locuri fruntașe în lume, punând accentul pe companiile start-up care valorează miliarde de dolari. „Fiecare dintre aceste companii constituie rodul unei idei funda-

mentate științific, fiecare dintre aceste companii face lumea mai bună. Israelul continuă să schimbe lumea în mod constant, îmbunătățind viețile a miliarde de oameni de pretutindeni”, ceea ce este un motiv de sărbătoare, a tras concluzia ambasadorul statului evreu. În încheiere, el le-a mulțumit partenerilor care au ajutat la organizarea acestei sărbători, elevilor Școlii Laude-Reut și Tovei Ben Nun-Cherbis care o conduce, deputatului Silviu Vexler, președintele FCER, pentru inițiativa și activitățile în vederea continuării vieții evreiești din România și pentru susținerea Statului Israel, președintelui Camerei Deputaților, Marcel Ciolacu, pentru organizarea sesiunii speciale a celor două Camere ale Parlamentului în cinstea a 75 de ani de la înființarea Statului Israel și a tot atâția ani de relații neîntrerupte între Israel și România. „Mulțumesc României și tuturor prietenilor noștri de aici și din întreaga lume”, a spus Reuven Azar în finalul cuvântului său.

Un parteneriat-cheie între România și Israel

Marcel Ciolacu, președintele Camerei Deputaților, a subliniat: „Foarte buna colaborare în domeniile securității și apărării, alături de cooperarea economică în creștere sunt expresia unui parteneriat-cheie între noi.” Vorbitorul a accentuat rolul comunității evreilor din România, existența lor reprezentând „o sursă de bogăție culturală și de inspirație pentru țara noastră”. El și-a ilustrat cele afirmate prin existența Templului Coral, a Sinagogii din Timișoara – adevărate bijuterii arhitectonice –, prin rolul Teatrului Evreiesc de Stat, al activității Școlii Laude-Reut. Președintele Camerei Deputaților a menționat legile votate de Parlamentul României la inițiativa deputatului Silviu Vexler, președintele (Continuare în pag. 5)

Revenire la normalitate și perspectivă optimistă pentru activitatea Federației Comunităților Evreiești din România

(Urmare din pag. 2)

Tema legilor educației și cea a predării istoriei Holocaustului au fost dezbătute de conducerea FCER și de reprezentanții comunităților evreiești din țară

Secretarul general al FCER, Eduard Kupferberg, a amintit de strategia Uniunii Europene de combatere a antisemitismului și de dezvoltare a vieții evreiești, urmând ca în România să aibă loc cea de a patra astfel de reuniune. Una dintre recomandările acestei strategii se referă la predarea acestei materii în școli.

Emil Nadler (președintele CE Piatra Neamț) a precizat că, în luna octombrie, timp de o săptămână, sute de elevi au vizitat sinagoga, grație preocupării profesorilor pentru tema Holocaustului, subliniind importanța bunei relații dintre președinții de comunități și profesori.

Felix Koppelman (președintele CE Oradea) a relatat faptul că șase școli din Oradea au vizitat sinagoga cu ocazia programului Școala Altfel, iar altele au cerut permisiunea ca elevii lor, o dată pe săptămână, să participe la cursurile de iudaism prezentate în cadrul sinagogii din Oradea.

Luciana Friedmann (președinta CE Timișoara) a precizat că Sinagoga din Cetate este un centru unde se reunesc mulți elevi și studenți care o vizitează și doresc să afle mai multe despre multiculturalitatea specifică orașului de pe Bega.

Iancu Aizic (președintele CE Tecuci) a remarcat buna cunoaștere a culturii iudaice și a limbii idiș a fostului secretar de stat Victor Opaschi, apreciind activitatea sa ca demnitar.

Benjamina Ides Vladcovschi (președinta CE Iași) a arătat că ușa sinagogii din Iași este întotdeauna deschisă elevilor și că acolo sunt desfășurate activități educaționale, ca urmare a parteneriatului cu Inspectoratul Școlar din județul Iași.

Nadia Ustinescu (președinta CE Brăila) a vorbit despre buna relație cu instituțiile de învățământ din localitate și despre activitățile de comemorare a Holocaustului, la care participă elevii coordonați de profesoara de istorie Adriana Măndrescu.

Cel mai apropiat parteneriat al FCER este cu JOINT

Silviu Vexler a evidențiat excelenta cooperare cu JOINT, mulțumind pentru îndelungatul parteneriat cu FCER, început acum mai bine de 100 de ani. El s-a referit la relația profesională extraordinară, dar și de prietenie pe care o are cu directorul JDC România, Israel Sabag, care, atât în momentele bune, cât și în cele grele a fost alături de Federație în mod dezinteresat, în pofida dificultății situațiilor survenite.

Israel Sabag s-a adresat apoi Adunării Generale: „Anul acesta cred că este cel în care ne-am întors cu adevărat după pandemie cu Bereshit, cu taberele de vară, mulțumită lui Ery Pervulescu, lui Ovidiu Bănescu și celorlalți colegi. Dar asta nu este de ajuns. Domnul președinte Silviu Vexler a venit cu ideea de a duce o mezuză în fiecare casă evreiască și de a pune la dispoziția tuturor Sidurul, de a aduce iudaismul în toate casele evreiești. Vom face eforturi ca, în

sinagogi, să avem minian acolo unde este posibil. România se confruntă cu noi provocări și trebuie să fim cu toții uniți, să vorbim aceeași limbă în ceea ce privește interesele noastre. Este un miracol ceea ce reușește Silviu Vexler prin munca sa în Parlament, politic și financiar, ca sprijin pentru Federație. Mulțumesc pentru toate acestea. Sunteți un exemplu pentru ceilalți”, a declarat directorul JDC România, Israel Sabag.

Un an bun din punct de vedere financiar și o perspectivă bună pentru anul care urmează

Vicepreședintele FCER, Ovidiu Bănescu, a făcut o sinteză a execuției bugetare pe 2022 și a proiecției de buget pentru anul 2023, iar directorul economic Silviu Horn și contabilă-șefă Clemansa Teohari au prezentat analitic cele două bugete de venituri și cheltuieli, execuția din 2022, respectiv proiecția pentru 2023.

Ovidiu Bănescu s-a referit la anul financiar trecut ca la un an al împlinirilor. Au fost doi ani dificili, dar chiar dacă mulți s-au temut că FCER va fi lipsită de finanțare, datorită relațiilor și activității președintelui Vexler am avut parte de susținerea necesară. Începând cu octombrie 2022 am avut un reviriment financiar. Între timp, JCC-urile au reînceput să funcționeze, taberele și programele naționale, și ele, la un nivel chiar mai bun decât cel dinainte de pandemie. DASM a beneficiat din nou de alocări substanțiale, la fel și patrimoniul, pentru reparații. Au fost susținute în continuare dezvoltarea și identitatea iudaică.

Contextul macroeconomic intern și extern, războiul din Ucraina, care a bulversat economia mondială, cu influențe și în România, explozia prețurilor la ali-

mente și la produsele nealimentare, tarifele utilităților, în special energia termică și cea electrică – toate acestea sunt prezentate analitic în bugetul pe 2022, a anunțat vicepreședintele FCER, atrăgând atenția că aceste efecte nefaste ale contextului macroeconomic nu se vor opri nici în 2023.

Directorul economic al FCER, Silviu Horn, a anunțat că în analiza datelor de sinteză a bugetului pe anul 2022 se observă că activitatea FCER a putut fi realizată datorită eforturilor consecutive de obținere de fonduri din surse atrase, acestea reprezentând 55,3% din buget, și sporirii surselor din valorificări ale patrimoniului depreciat, chirii și contribuții diverse, acestea reprezentând 23,6%.

În ceea ce privește cheltuielile, ponderea fondurilor alocate de FCER pentru comunități a reprezentat 85,3%. În cadrul acestei grupe, activitatea de asistență socială și medicală s-a desfășurat conform standardelor impuse de lege și prin sprijinul acordat de Claims, JOINT și alți donatori.

Al doilea capitol ca pondere din totalul cheltuielilor FCER este funcționarea și administrarea sediilor comunităților, cu 15,1%. Susținerea activității de preluare a refugiaților de război ucraineni în parteneriat cu JOINT a dus la o creștere a volumului cheltuit de 5,4%. Creșterile la majoritatea categoriilor au fost înregistrate mai ales din cauza utilităților și a presărilor de servicii, majorări care nu au putut fi evitate, a mai spus directorul economic Silviu Horn.

La verificările prin sondaj, Comisia de cenzori nu a constatat deficiențe. Inventarierea patrimoniului, ținerea corectă și la zi a evidenței contabile, modul în care s-au cheltuit sumele de la bugetul de stat și toate celelalte activități financiare au fost făcute cu respectarea legii în vigoare, potrivit

Raportului comisiei de cenzori. Având în vedere că prezentarea bilanțului contabil pe anul 2022 arată cu fidelitate toate activitățile financiare și corespunde cu realitatea, cenzorul Florea Țugui a propus adoptarea acestuia de către Consiliul de Conducere și Adunarea Generală FCER.

Președintele FCER, Silviu Vexler, a amintit, în final, că membrii Consiliului de Conducere și ai Adunării Generale au primit sumarele și concluziile tuturor auditurilor efectuate de Guvern, de Curtea de Conturi a României, de Claims Conference, de cenzorii angajați separat de DASM.

„Am reușit, așa cum ne-am angajat în cadrul Congresului FCER, să atragem fonduri din surse de finanțare externe, surse noi, care nu erau disponibile până în prezent. Acest lucru este esențial pentru dezvoltarea activității. Așa cum am putut vedea, din toate fondurile, peste 85% au mers către comunitățile din țară; iar în anul 2023 ponderea va fi de peste 90%. Am reușit să facem asta respectând un alt angajament, anume: reducerea cheltuielilor oriunde a fost posibil. Cred că este mai mult decât necesar să acordăm o atenție deosebită vieții religioase evreiești din România, care trebuie încurajată inclusiv sub aspect financiar. Este elementul central al identității noastre”, a afirmat președintele FCER-CM și a supus la vot documentele.

Execuția bugetară, bilanțul și raportul auditorului extern pentru bugetul din anul 2022 au fost adoptate prin consens.

„Din cele prezentate v-ați putut face o idee despre proiecția de buget pentru 2023. Evoluția este mult mai bună decât în 2022”, a spus vicepreședintele FCER, Ovidiu Bănescu. Proiecția bugetului de venituri și cheltuieli pentru anul 2023 a fost și ea adoptată prin consens.

Directorul SRI, Eduard Hellvig, a fost distins cu Medalia de Onoare „Prieten al Comunităților Evreiești din România”

Distincția a fost acordată „în semn de înaltă apreciere pentru contribuția majoră avută la protejarea comunităților evreiești din România, pentru implicarea deosebită în combaterea antisemitismului și a negaționismului Holocaustului, pentru respectul și aprecierea arătată față de tradițiile și cultura evreilor din România, precum și pentru măsurile fundamentale implementate în vederea asumării trecutului și a recunoașterii crimelor regimurilor totalitare”, potrivit motivării citite de vicepreședintele Ovidiu Bănescu.

„Pe măsură ce nivelul dialogului din jurul nostru s-a degradat, am învățat că o societate civilizată, bazată pe democrație, nu își poate permite compromisuri cu cei care sunt împotriva unor noțiuni fundamentale. O poziție ambiguă, indecisă, în locul unui răspuns concret nu face decât să le ofere acelor o putere suplimentară. Tentativele de rescriere a istoriei nu dispar atât de simplu”, a menționat președintele FCER, Silviu Vexler, în deschiderea ceremoniei.

„Am văzut că demnitatea și curajul sunt în continuare noțiuni pe care trebuie să le înțelegem. Cele mai importante resurse aflate la dispoziția întregii societăți sunt omul și mintea sa. (...) Ne-am obișnuit atât de mult cu liniștea și normalitatea, încât adeseori uităm de efortul și de sacrificiile necesare pentru a le păstra. Serviciul Român de Informații a avut și are un rol fundamental aici. Această siguranță, această certitudine au asigurat de fiecare dată continuitatea vieții evreiești din țara noastră. În numele tuturor comunităților evreiești din România, îi mulțumesc domnului director Hellvig și întregii echipe din cadrul SRI pentru deschidere și înțelegere. Atât pentru protecția pe care o asigură în permanență, cât mai ales pentru respectul acordat vieții evreiești și în mod special pentru prietenia de lungă durată”, a mai spus președintele FCER.

De la stg. la dr.: Ovidiu Bănescu, Eduard Hellvig și Silviu Vexler

În discursul de recepție, domnul director Hellvig a subliniat: „Sunt deosebit de onorat de acordarea Medaliei de Onoare «Prieten al Comunităților Evreiești din România». Această distincție îmi oferă fericita ocazie de a celebra alături de dumneavoastră mai mult decât o contribuție personală. Este, de fapt, vorba despre o atitudine instituțională deschisă și respectuoasă față de o comunitate istorică a națiunii noastre. Este adevărat, port în suflet calde sentimente prietenești față de marii reprezentanți ai acestei comunități din România.

Din păcate, istoria la zi ne arată că tragedia Holocaustului nu a produs toate învățămintele necesare pentru toată lumea. (...) Realizăm că eforturile de aducere aminte și educație trebuie să continue, astfel încât lecțiile istoriei să devină comori de cunoaștere pentru cei tineri, dar și pentru cei mai puțin tineri. (...) Totalitarismul nu are un portret clar trasat. El îmbracă multe forme și poate fi disimulat într-o sumedenie de acțiuni politice, cu un debut aparent legitim. Declinările totalitarismului trebuie identificate din timp și arătate în lumina corectă prin dezbateri academice, educație și cultură pe care o conduc a înțeles demult lecțiile totalitarismului, inclusiv forma lui cea mai violentă din istorie, și anume Holocaustul. (...) Pentru noi lucrurile sunt clare, concluziile au fost extrase cu maturitate și empatie. (...) Cooperarea cu Federația, cu Ambasada Statului Israel, cu autoritățile din România și cu Israelul se află la un nivel pe care, din poziția mea de director al celui mai important serviciu de informații din România, îl pot considera, fără modestie, cel mai bun din ultimii 30 de ani. (...) Folosesc acest prilej pentru a transmite salutul meu cordial întregii comunități evreiești din România, împliniri și multă sănătate!”, a declarat directorul SRI, Eduard Hellvig.

Însemnările unui locuitor al Ierusalimului

Sunt un locuitor al Ierusalimului. De fapt, un lucru simplu. Sunt unul dintre cei aproape un milion de locuitori ai orașului. Pentru mine, este orașul meu. Locuitorii unui oraș au o identitate care include atât viața lor, cât și istoria orașului și contribuția lui la dezvoltarea civilizației. Orașul are valoarea lui locală, națională și mondială, istorică și culturală.

Anul acesta se împlinesc 56 de ani de la reunificarea Ierusalimului, în timpul Războiului de Șase Zile, din 1967. El este capitala Statului Israel, a poporului lui Israel încă din timpul regelui David, și orașul celor trei religii avrahamice, capitala monoteismului. Centrul cultural al întregii lumi. Orașul

Israel 75 – Celebrarea unei prietenii neîntrerupte

(Urmare din pag. 3) FCER, pentru: sprijinirea supraviețuitorilor Holocaustului; cinstirea evreilor morți în Primul Război Mondial; realizarea Muzeului Național de Istorie a Evreilor și al Holocaustului din România; introducerea în școli a studierii istoriei evreilor și a Holocaustului. Marcel Ciolacu a menționat importantul rol al comunității evreilor români din Israel în dezvoltarea țării. El a salutat prezența la acest eveniment a lui Amir Ohana, președintele Knessetului, menționând că a fost primul președinte al Parlamentului israelian care s-a adresat Parlamentului României.

Împreună vom crea relații solide

Amir Ohana, președintele Knessetului, a vorbit despre renașterea poporului evreu după Holocaust. În pofida adversităților, supraviețuitorii au reușit să facă progrese, să-și creeze un viitor luminos în care toate minoritățile să trăiască în pace. Referindu-se la Ziua Ierusalimului, marcată după

De la stg. la dr.: Reuven Azar, Marcel Ciolacu și Amir Ohana

declarația de independență, vorbitul a subliniat semnificația acesteia zile și simbolul pe care-l reprezintă pentru evrei acest oraș. Președintele Knessetului a mulțumit Guvernului României, poporului și Parlamentului României pentru sprijinul acordat Israelului și și-a manifestat convingerea că „împreună vom crea relații solide, bazate pe valori comune”. La a 75-a aniversare a independenței Israelului, a spus Ohana, trebuie să ne amintim de sacrificiul înaintașilor noștri, de hotărârea celor care au creat Statul Israel. El le-a mulțumit prietenilor români pentru sprijinul acordat, scoțând în evidență relațiile speciale dintre România și Israel.

În încheierea evenimentului, cei prezenți au putut urmări spectacolul trupei israeliene Maymana, plin de dinamism și de culoare, un adevărat show de secol 21.

fusese împărțit în anul 1948. Absurdul era împărțirea lui pe cartiere etno-religioase și pe baza liniei de încetare a focului.

Ce a însemnat reunificarea Ierusalimului? Renașterea lui ca centru istoric și cultural, *Oraș Sfânt* pentru trei religii, în limba ebraică *Yir HaQodesh*, în limba greacă *Hierosolima*, în limba arabă *Al-Quds*. Textele biblice, scrierile unor istorici antici, monumentele istorice și descoperirile arheologice arată istoria lui multimilenară. Un oraș care reunește vechiul cu noul, în care locuiesc evrei din toate grupurile iudaice, creștini de toate religiile creștine, musulmani din ambele religii musulmane. Din nenorocire, relațiile dintre ei nu au fost întotdeauna bune și apropiate, din cauza fanatismelor și a intereselor politice. Tragic e faptul că, în ultimul an, în Ierusalim au avut loc acte de terorism și conflicte cauzate de fanatismele religioase în legătură cu statutul Muntelui Templului. Dacă relațiile dintre oameni s-ar îmbunătăți, ar fi un oraș ideal. Fiecare ar trăi conform tradiției lui, spiritului lui, dar cu toții ar fi o unitate: Ierusalimul. Îmi amintesc de piesa de teatru *Tache, Ianke și Cadâr*, de Victor Ion Popa. La sfârșitul ei apărea întrebarea cum vor putea cei trei negustorași de la marginea Bârladului – un român creștin ortodox, un evreu și un turc musulman, care erau prieteni – să-și

deschidă un magazin comun. Mai ales după ce fiul lui Tache a decis să se căsătorească cu fiica lui Ianke. Și cum s-ar numi acest magazin? *Ierusalim*, fiindcă la Ierusalim locuiesc credincioșii tuturor celor trei religii. Un mesaj umanist care poate fi adoptat de toți oamenii.

Există un singur Ierusalim. Lucru pe care pot să-l confirme locuitorii săi nepolitizați, cinstiți, corecți. Precum și numeroșii turiști și pelerini care vin să-l viziteze, să vadă clădirile lui istorice și să se roage la Locurile Sfinte. Fiecare om, indiferent de naționalitate și religie, care vine să le vadă și vrea pace este binevenit. Îmi aduc aminte de expresia *Yir Shalom* (Orașul Păcii) și de cântecul *Yerushalayim shel zahav* (Ierusalimul de aur) de Noemi Shemer. Simt atmosfera ierusalmită atunci când aud muzica rugăciunilor evreiești la Zidul de Apus, cărora li se adaugă strigările muezinului și rugăciunile muzicale musulmane de la moscheile de pe Muntele Templului, și, ca un acompaniament la toate, bat clopotele la biserici. Libertatea religioasă, a respectării tradițiilor religioase și folclorice și accesul la Locurile Sfinte sunt garantate tuturor. Dacă cineva vrea să vorbească despre două Ierusalimuri reunite, nu trebuie să se gândească la sectoarele etnice ale orașului, ci la Ierusalimul Celest (*Yerushalayim shel Maalah*) și Ierusalimul

mul Pământesc (*Yerushalayim shel Mata*). Teddy Kollek, fostul primar al Ierusalimului, care a reconstruit și a dezvoltat orașul după reunificare, nu a acceptat niciodată înfrățirea orașului cu alt oraș. Motivul? Specificul Ierusalimului ca Oraș Sfânt al întregii lumi.

Capitala Israelului înseamnă și centrul lui administrativ. Ministerele și instituțiile centrale israeliene funcționează la Ierusalim. Viața economică a Ierusalimului contemporan s-a dezvoltat, dar mai este mult de făcut, pentru a încuraja tineretul să se stabilească în oraș. Evreii și arabii trebuie să se obișnuiască să trăiască laolaltă, unii alături de alții. Fanatismele nu trebuie tolerate, indiferent de care parte ar fi. Este important a se crea posibilități pentru ca tinerii și copiii de etnie și religii diferite să se poată împrieteni între ei, să poată colabora, învăța și lucra împreună. Poate ar fi necesară o înțelegere între reprezentanții tuturor religiilor existente în oraș. În fond, cu toții cred în același Dumnezeu Unic, iar o înțelegere religioasă între oamenii cu credință, deși credințele lor are forme diferite, ar fi deosebit de importantă. Prietenie între religii, în locul fanatismelor religioase. Lucruri la care trebuie să ne gândim de Ziua Ierusalimului. Spre binele orașului și al tuturor locuitorilor săi, spre binele Israelului și al arabilor israelo-palestinieni, și spre binele întregii lumi.

LUCIAN-ZEEV HERȘCOVICI

Radu Cosașu a murit tânăr

S-a stins, la nouăzeci și doi de ani și jumătate, scriitorul Radu Cosașu (Oscar Rohrllich, la naștere).

M-a legat de Radu Cosașu cea mai importantă prietenie din viața mea. Ne despărțea mai mult de o jumătate de secol, dar aveam aceiași scriitori preferați: Kafka și Scott Fitzgerald, Malraux și Babel și Platonov. Aveam chiar și aceiași fotbaliști preferați: Messi și Cavani și Suarez și Di Maria și Rashford și De Bruyne. Am citit multă vreme aceiași cărți – domnul Cosașu întotdeauna primul.

Am încercat să îi fiu cât mai aproape în ultimul deceniu și am petrecut împreună sute și sute de ore vorbind sau uitându-ne la televizor, la meciuri de fotbal, la Roland-Garros sau la funeraliile lui Johnny Hallyday. Sau, pur și simplu, ascultând muzică clasică. Am văzut chiar și filme, ne plăceau aceleași filme – vechi, cehoslovace și italiene.

Și, desigur, mai erau și telefoanele. Cele mai frumoase telefoane din viața mea le-am primit de la domnul Radu Cosașu. Îi plăcea să dea vești bune.

Iar eu îl sunam din toată lumea și cred că, dintre toate aceste telefoane (l-am sunat și din Africa, și din America Latină), cel mai mult l-a emoționat unul – sunt zece ani de atunci – de pe strada Trumpeldor din Tel Aviv, unde i-a trăit o mătușă. Mereu i-am iubit *Mătușile din Tel Aviv* (minunată carte, minunate mătuși).

Radu Cosașu mi-a încredințat mai multe amintiri și texte, pe care bineînțeles că le voi da mai departe. Dar asta s-a întâmplat târziu.

Până în primăvara lui 2020, Radu Cosașu era, spuneam, neobișnuit de tânăr, chiar întinerea ca domnul Button al lui Scott al nostru. Bineînțeles că îl credeam nemuritor. Îmi vorbea despre viața sa intensă de Don Juan, trăită pe Popa Nan până la nouă ani. Avea nostalgia primei alei. Își amintea clar și ziua din care a știut cum va fi viața sa: ziua în care a anunțat că îi plac, în același timp, Beethoven și Popeye Marinarul, ceea ce a făcut o profesoară să vorbească despre importanța controlării cuvintelor și împerecherii gândurilor. A și scris despre asta, în *O viețuire cu Stan și Bran*. De altfel, cine citește, fie și numai titlurile cărților lui Radu Cosașu, o să vadă cât de des revine, la Radu Cosașu, viața.

Prietenii de demult îi spuneau Relu. Nu i-am spus niciodată așa, deși numele acesta de alint îmi era foarte simpatic. Dar pentru mine nu putea fi decât domnul Cosașu. Domnul Cosașu era, prin excelență, un supraviețuitor și un democrat.

Căci pentru domnul Cosașu totul era foarte important. Nu privea în urmă, la experiența sa ideologică din tinerețe, cu mânie, dar e adevărat totodată că nici înainte nu privea cu speranță. Era lucid și îi lipsea cruzimea.

Fiecare zi obișnuia să aducă măcar o veste proastă și îi era tot mai greu să își păstreze buna dispoziție. Dar

cumva, aproape miraculos, reușea. Firește, voiam să înțeleg cum reușește.

Am aflat că secretul acestei tinereți fără bătrânețe era simplu (și în același timp imposibil de replicat): o sinceră curiozitate eternă. Radu Cosașu era curios de toate câte sunt pe lume și în inima omului.

Am vorbit cu Radu Cosașu despre toți oamenii importanți din viața lui, unde nu existau personaje secundare, de la Marin Preda și Nae Labiș și Geo Bogza până la Sadoveanu care își cumpăra cândva pălăriile chiar de la o prăvălie ținută de bunica lui Radu Cosașu.

Până aproape de nouăzeci de ani, Radu Cosașu era, spuneam, neobișnuit de tânăr. În ultimii ani, vârsta a început însă să îi dea târcoale.

Pandemia, războiul din Ucraina, cutremurele din Turcia – toate îl copleșeau. Obiceiul său de a citi în fiecare zi toate ziarurile, de a decupa știrile care îl impresionau și de a le păstra pentru totdeauna ajunsese să îl rănească. Lumea devenea un loc tot mai străin. Dar domnul Cosașu rezista în continuare în universul său mult mai mic, în care cărțile erau cele mai importante.

Voia să mai scrie cărți și creionul îl asculta tot mai rar. Era cea mai mare dintre tristețile sale, tristețea de fond.

Dar și în ultimii ani a continuat să rămână tânăr, chiar dacă nu mai era, trebuie spus de dragul adevărului (care nu se confundă, desigur, cu dreptatea), foarte tânăr.

Oricum, domnul Cosașu a fost – și a rămas până la sfârșit – mult mai tânăr decât mine, iar eu nu am nici patruzeci de ani.

Nu călătorea, nu fusese niciodată un călător. L-am invitat la Ploiești, la hipodrom, pe stadionul din Giulești și la Paris; și-a aprins pipa, fumul ei era și el minunat, și nu a spus nimic, mai ales că nici nu era nevoie. Doar a surâs în fața acestor idei.

Pe când sfârșitul venea tot mai și tot mai aproape, vorbeam din ce în ce mai mult despre Tolstoi și Kundera și Dostoievski și Cehov și Amos Oz. Era îngrijorat de starea sănătății lui Kundera care era cu doi ani mai în vârstă și despre care auzise, de la Paris, vești rele.

Îl interesa starea lucrurilor în Israel și nu îl impresiona China. Dintre toți președinții din secolul al XXI-lea nu-l socotea de-al său decât pe Pepe Mujica din Uruguay (și aici aveam același punct de vedere).

Dau scris: tânărul Radu Cosașu a trăit nouăzeci și doi de ani și jumătate și s-a stins într-un univers personal, cu totul special, în care, oricât a încercat să le smulgă, rămășițele mic burgheze au supraviețuit – și foarte bine au făcut că au supraviețuit.

ANDREI CRĂCIUN

TZMARMORET

Ziua Eroilor din Israel, marcată la Templul Coral din București

În seara zilei de 24 aprilie a.c., în organizarea Ambasadei Statului Israel în România și în colaborare cu FCER, la Templul Coral din București s-au desfășurat ceremoniile de comemorare a militarilor morți în apărarea Israelului – Iom HaZikaron. Templul a fost plin cu cei care au vrut să-și aducă omagiul celor comemorați. Au fost de față conducerea FCER și cea a CEB, E.S. Reuven Azar, ambasadorul Statului Israel în România, viceambasadorul și toți membrii Ambasadei, prim-rabinul Rafael Shaffer și rabinul Naftali Deutsch de la Habad, prim-cantorul E. Puztai, Tova Ben Nun-Cherbis, directoroarea Complexului Laude-Reut, numeroși israelieni și membri ai comunității, elevi ai Școlii Laude-Reut. Ceremoniile au început cu sunetul unei sirene, iar cei prezenți au ținut un moment de reculegere pentru cei căzuți.

E.S. Reuven Azar, ambasadorul Statului Israel în România „Cel mai mare preț pentru existența statului a fost plătit de militari”

După rostirea unor rugăciuni de rabinul Naftali Deutsch și de prim-cantorul E. Puztai, E.S. Reuven Azar s-a adresat în primul rând familiilor îndoliolate „care poartă povara jertfei copiilor lor și a propriilor jertfe, prea greu de suportat în fiecare zi și în fiecare ceas. În această zi sfântă în care ne purificăm inimile, a spus el, ceea ce contează cel mai mult este existența noastră comună, capacitatea noastră de a exista ca un întreg, ca o comunitate, împărțind un destin comun. Este important să fim capabili să luăm decizii care să protejeze suveranitatea poporului nostru, să fim liberi în țara noastră pentru generații după generații”. Vorbitorul a subliniat că pentru aceste scopuri „s-a plătit un preț, dar cel mai mare preț a fost plătit de militari”, cum a fost de pildă Dov Nagel, căzut în Războiul pentru Independență din 1948. Supraviețuitor al Holocaustului, Dov Nagel s-a născut în Bucovina, a fost deportat în

Transnistria unde și-a pierdut toată familia. S-a alăturat partizanilor, apoi Armatei Roșii și, după ce s-a întors în România, a emigrat în 1944 în Israel. S-a înrolat în Hagana, a luptat în Războiul de Independență și a căzut într-o ciocnire cu armata iordaniană. A fost înmormântat într-o groapă comună la cimitirul militar din Netania. E.S. Reuven Azar a precizat că Dov a fost ultimul descendent al familiei sale, iar în zilele de comemorare nu are cine să stea la mormântul lui. De aceea „noi stăm astăzi, în onoarea ta, în locul lor. Suntem aici pentru a ne aminti de tine... Tu, împreună cu toți martirii noștri, constituieți fundamentul pe care a fost întemeiat statul evreu, Statul Israel”, a declarat ambasadorul Reuven Azar.

Silviu Vexler, președintele FCER „Iom HaZikaron celebrează o minune”

Chiar dacă Iom HaZikaron este o zi a durerii, ea celebrează o minune – minunea celor care au avut curajul să își sacrifice propria viață pentru Statul Israel, pentru fiecare cetățean al său și, de fapt, pentru întreg poporul evreu. Fiecare dintre noi este astăzi în siguranță datorită acestui sacrificiu”, a arătat în discursul său președintele FCER. „Israelul, a afirmat vorbitorul,

este un stat exemplar, un compas moral în ceea ce pare a fi uneori un întineric care ne înconjoară din fiecare direcție. Suntem și vom rămâne mereu îndatorați acestor oameni care au cunoscut și trăiesc în cea mai mare tragedie. Datorită curajului de nestrămutat și dedicării totale care a existat în sufletul fiecărui soldat care a căzut, poporul evreu nu mai trebuie să se ascundă, nu mai trebuie să aștepte ca altcineva să îl salveze. Datorită Armatei de Apărare a Statului Israel, datorită forțelor de securitate care riscă totul în fiecare secundă, astăzi putem să ne apărăm și trebuie să le fim în permanentă recunoscători celor care

au făcut posibil acest lucru, celor care ne-au redat speranța și mândria.” Silviu Vexler și-a exprimat convingerea că „Statul Israel va învinge de fiecare dată în fața terorii și a celor care încearcă să îl distrugă. Iom HaZikaron este momentul în care trebuie să existe o unitate deplină. Momentul în care, aflați în fața celor căzuți, trebuie să spunem clar, pe o singură voce: vă mulțumim pentru darul uriaș pe care ni l-ați oferit cu prețul vieții – libertatea. Poporul evreu continuă să existe datorită vouă”, și-a încheiat discursul președintele FCER.

Reprezentanți ai forțelor armate și de securitate din Israel au dorit, la rândul lor, să aducă un omagiu celor căzuți la datorie.

Astfel, colonelul Gil Dolev, trimisul în România al Ministerului israelian al Apărării, a evocat războaiele Israelului din ultimii 75 de ani, care au reușit să

contracareze atacurile statelor arabe. „Acum, la 75 de ani de la declararea independenței Israelului, ne amintim de toți cei care au căzut pentru apărarea țării. Armata israeliană ne păzește țara și este pregătită să facă față atacurilor, să apere căminul evreilor. Ne angajăm să-i aducem înapoi pe toți prizonierii și pe cei care au murit în afara teritoriilor noastre, pentru ca sufletul lor să fie primit de Dumnezeu”, a spus vorbitorul.

Yakov Shabtai, inspectorul general al Poliției Israelului, a amintit rolul și sacrificiile polițiștilor israelieni: „Poliția Statului Israel cinstește în fiecare zi, dar mai cu seamă în această zi specială, memoria celor căzuți, care luminează cu lumina eroismului lor calea polițiștilor israelieni.” Vorbitorul a subliniat că, la ora actuală, Israelul se confruntă cu o perioadă complexă: „Provocările interne impun Poliției israeliene să privească înainte și să continue să se poziționeze în fața pentru apărarea securității cetățenilor țării. Trebuie să continuăm să facem față provocărilor ca o forță puternică, uniți prin dragostea față de țară. Poliția israeliană, împreună cu toți cetățenii statului, cinstește memoria fiilor și fiicelor țării, care au căzut de-a lungul timpului în războaiele pentru câștigarea independenței Statului Israel”, a mai spus Shabtai.

Alți vorbitori au evocat, în nume propriu, sacrificiile făcute de tineri din familiile lor sau de militari israelieni de origine română în războaiele purtate de Israel. Un grup de elevi ai Școlii Laude-Reut a interpretat cântecele

Când inima plânge și Dacă există un paradis.

La încheierea ceremoniilor, prim-rabinul Rafael Shaffer a rostit Kadiș. Au fost depuse coroane de flori și s-a cântat imnul Israelului, *Hatikva*.

Iom HaZikaron, marcată în Israel

Ceremoniile de Iom HaZikaron au început în Israel în seara zilei de 24 aprilie și au durat întreaga zi de 25 aprilie. Sunetul sirenelor s-a auzit în ambele zile, iar israelienii au ținut un moment de reculegere în amintirea eroilor căzuți în războaie. Începând din 1860 până astăzi, și-au pierdut viața 24.213 militari israelieni.

Comemorările s-au desfășurat la 52 de cimitire militare și locuri memoriale, cea mai importantă desfășurându-se la Zidul Plângerii unde au vorbit premierul Benjamin Netanyahu și general-locotenent Herzl Halevi, șeful Statului Major al armatei israeliene. O altă ceremonie s-a desfășurat pe muntele Herzl la Holul Amintirilor. În întreaga perioadă a comemorărilor, la televiziunea israeliană au fost citite numele militarilor căzuți. În cuvântarea rostită, Benjamin Netanyahu a cerut israelienilor să renunțe în această zi la dispute și să comemoreze în comun amintirea eroilor. Șeful armatei israeliene s-a referit la necesitatea respectării sensibilității celor care își plâng membrii de familie. „Datoria de a ne aminti ar trebui să ne unească și să ne direcționeze către ceea ce ne ține împreună”, a declarat el.

EVA GALAMBOS

„Povestea noastră despre Holocaust”

Organizația Claims Conference îi roagă pe supraviețuitorii Holocaustului din România, alături de familiile lor, să relateze ceea ce li s-a întâmplat în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, pentru a educa și a aminti. „În prezent, filmăm supraviețuitorii ai Holocaustului care, împreună cu copiii sau nepoții lor, generația a doua sau a treia, împărtășesc o scurtă prezentare a poveștii lor de persecuție și se angajează să transmită această poveste mai departe și să o împărtășească cu generațiile viitoare”, spunea Cornelia Levi, responsabilă cu comunicarea, a organizației.

Campania lansată anul acesta de Iom HaShoah (Ziua de Comemorare a Victimelor Holocaustului) se desfășoară în mediul online, pe rețelele de socializare, precum Twitter, Facebook, Instagram și TikTok, cu etichetele #OurHolocaustStory și #PledgeToRemember. „După cum știți, generațiile actuale și viitoare trebuie să continue să audă vocea supraviețuitorilor, astfel încât trecutul să nu devină viitorul nostru, iar victimele Holocaustului să fie mereu amintite. Această campanie specială se concentrează pe supraviețuitorii care își spun poveștile puternice, împreună cu copiii sau nepoții lor. Este prima noastră campanie comună cu supraviețuitorii, a doua și a treia generație, și sperăm că vă veți alătura nouă. Știu că mulți dintre dumneavoastră au participat la unele dintre campaniile noas-

tre, inclusiv #DontBeABystander, #ItStartedWithWords și #NoDenyingIt. Vă mulțumim pentru sprijinul acordat până acum”, precizează Cornelia Levi.

Dacă doriți să participați la acest proiect sau cunoașteți pe cineva care ar putea și ar dori să contribuie, îi puteți contacta pe organizatori pe adresa de email press@claimscon.org sau puteți solicita ajutorul unui membru al comunității dumneavoastră, pentru a face acest demers. Pe pagina web <https://www.claimscon.org/ohs/> se găsesc deja mai multe povești ale supraviețuitorilor, în limbile engleză, germană și ebraică, însă poate că mărturia dumneavoastră, în limba română sau în altă limbă, va fi cea care va ajunge la o inimă și va ajuta pe cineva să înțeleagă istoria și să aleagă calea compasiunii.

Gideon Taylor, președintele Claims Conference, declara: „Fiecare supraviețuitor are de spus o poveste emoționantă și unică despre supraviețuire. Transmitând aceste povești în cadrul familiilor lor, ei se asigură că povestea lor continuă și că lecțiile Holocaustului nu sunt uitate. În mod colectiv, aceste povești spun istoria Șoahului, o istorie pe care trebuie să o păstrăm și să o împărtășim. Numai atunci putem spune cu adevărat: „Să nu se mai întâmple niciodată.”

MARGARETA SZEGŐ

I U D A I C A

Predarea Torei și sărbătoarea de Șavuot

Tora, Învățatura, reprezintă Cartea de bază a poporului lui Israel. Ea i-a fost dată de Dumnezeu prin Revelația Sinaitică. Moșe (Moise) a urcat pe Muntele Sinai, iar preoții (Cohanim) și poporul au rămas la poalele muntelui. Și Muntele Sinai fumega tot, iar poporul a văzut glasurile Celor Zece Porunci. Ei au primit Tora întreagă, nu numai Cele Zece Porunci (Decalogul), ci cele 613 porunci ale ei (*TaRYaG Mițvot*). Dumnezeu le-a predat Tora, iar obligația lor a fost nu numai s-o păstreze, ci și să-i respecte poruncile. Îmi amintesc un catren al epigramistului B. Spic (Bernard Spiegel), activ în Comunitatea Evreilor din București la începutul anilor 1970. Epigramă care a circulat prin viu grai și le plăcuse fostului șef-șabin dr. Moses Rosen și soției sale Amalia Rosen, când el se străduia să atragă spre comunitate cât mai mulți evrei și să-i facă

să înțeleagă conținutul și sensul iudaismului. Epigrama se referea la un evreu căruia îi plăcea să se plimbe cu un sul de Tora în brațe în sinagogă, de la și către Chivotul Sfânt: „Tu, ce ești un bun evreu, / Un lucru trebuie să știi: / Tora ca s-o duci nu-i greu; / Mult mai greu e... ca să o ții.” Joc de cuvinte care spune mult. Acest catren avea și o variantă în idiș, cu același sens și aceeași metodă de expresie.

Ce înseamnă „să ții Tora”? Răspunsul este: să-i respecti poruncile, atât cele negative, ce este interzis de a face, cât și cele pozitive, ce trebuie făcut. Rabinul profesor universitar (de biochimie!) Yeshayahu Leibowitz de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, binecunoscut în anii '70-'80 ai secolului trecut, afirma în mod deschis că iudaismul înseamnă mițvot, respectarea poruncilor Torei. Obişnuia să citeze din Rambam (Maimonide) și

afirma spiritul raționalist (și nu mistic) al iudaismului. Trimiterea lui Mașiah (Mesia) este problema lui Dumnezeu. Omul trebuie să spere acest lucru, dar nu se poate amesteca. El trebuie doar să-și facă datoria, să îndeplinească cele 613 porunci ale Torei. Este raportul între Dumnezeu și om, care poate fi interpretat sub forma filosofiei dialogului *Eu și Tu* prezentat de Martin Buber. Se ajunge la ideea Revelației așa cum o văzuse Moses Mendelssohn și cum o explicase în cartea *Ierusalim*: nu Revelația unui miracol, a unei minuni, ci Revelația unei legislații.

Predarea Torei a reprezentat Revoluția Spirituală pentru poporul lui Israel. Revoluția Spirituală a urmat revoluției naționale, înfăptuită tot la decizia lui Dumnezeu, eliberarea din robia egipteană și ieșirea din Egipt. Nu era îndeajuns ca foștii robi să iasă în libertate. Ei trebuiau să primească un

cod moral și social pe baza căruia să se comporte. Acest cod este Tora. Ea a fost dată de Dumnezeu oamenilor pentru binele lor. A respecta poruncile Torei nu înseamnă a face un serviciu lui Dumnezeu îndeplinindu-l voința, ci a face lucruri bune pentru om, pentru binele omului care le îndeplinește. Predarea Torei a însemnat și alegerea poporului lui Israel de către Dumnezeu pentru a purta cuvântul Lui în rândul popoarelor lumii. Revelația legislativă se datora faptului că oamenii nu respectau legea naturală. Lumea a fost menținută, legislația adăugată, iar poporul care a primit-o a avut datoria de a o prezenta tuturor popoarelor lumii, cerându-le să revină, să respecte legea naturală. Anterior, nerespectarea legii naturale dusese la pedeapsă, până la nimicire: cazul potopului. Cu excepția lui Noah, care plăcuse lui Dumnezeu datorită corectitudinii lui, precum și a familiei sale, și a câte două exemplare din fiecare vietate, pentru perpetuarea speciilor. După potop, Dumnezeu a hotărât să nu mai repete o asemenea pedeapsă, ci să transmită o nouă legislație.

Predarea Torei a avut loc după 49 de zile de la ieșirea din Egipt. Tora nu menționează data exactă, ci cere număratoarea a șapte săptămâni întregi de la ieșirea din prima zi de Pesah pentru a ajunge la data sărbătorii. De aceea, această sărbătoare este numită *Hag HaȘavuot* (Sărbătoarea Săptămânii), alături de *Hag Matan Tora* (Sărbătoarea Predării Torei). Anul acesta, ajunul sărbătorii va fi în seara de joi, 5 Sivan (25 mai). Prima zi va fi vineri, 6 Sivan (26 mai), iar ziua a doua va fi de Șabat, sâmbătă, 7 Sivan (27 mai). Noaptea de studiu a Torei (*Tikun Leil Șavuot*) va fi joi, după masa de seară.

Șavuot este una dintre cele trei sărbători în care avea loc pelerinajul evreiesc la Templul de la Ierusalim, dar, spre deosebire de Pesah și de Sucot, ea durează numai o zi (în afara Ereț-Israelului, două zile). Această sărbătoare include și alte aspecte, în majoritatea lor agricole, și este menționată în cinci pericope ale Torei, cu șapte nume. În afară de *Hag HaȘavuot* și *Hag Matan Tora* ea este numită *Hag HaKațir* (Sărbătoarea Secerîșului), *Iom HaBikurim* (Ziua Primelor Rode), *Iom HaChamișim* (Ziua a Cincizecei), *Ațeret* (Adunarea), *Iom Kahal* (Ziua Obștii).

De Șavuot, în sinagogă, în cadrul rugăciunii de dimineață – în unele comunități în a doua zi a sărbătorii – se citește cartea biblică Rut care menționează genealogia regelui David, nepotul moabitei Rut care s-a alăturat poporului lui Israel. Lectura este în onoarea regelui David care s-a născut și a murit în ziua de 7 Sivan, a doua zi de Șavuot. În prima zi a sărbătorii se citește un fragment din cartea Șemot (Exodul sau Ieșirea), capitolele 19, 1-20, 23, care includ și Cele Zece Porunci. Este recitată și rugăciunea Izkor, de pomenire a decedaților (în afara Ereț-Israelului, în a doua zi). Este și obiceiul decorării sinagogilor cu ramuri verzi, pentru că, la primirea Torei, în Sinai era pustiu, dar a apărut o oază de verdeață. Se obișnuiește a se consuma produse lactate, deoarece Tora este considerată ca laptele, precum și pentru că, la început, fiii lui Israel nu cunoșteau legile Torei și nu știau ce este permis și ce este interzis de consumat, dar nu erau probleme speciale cu privire la produsele lactate.

Hag Șavuot Sameah tuturor!

LUCIAN-ZEEV HERȘCOVICI

Declarația Kishreinu, adoptată de FCER

În cadrul unei reuniuni a Federației Comunităților Evreiești din România și a reprezentantului Bisericii Române Unite cu Roma Greco-Catolice, episcopul arhiepiscopiei de Blaj, Cristian Dumitru Crișan, a avut loc Ceremonia de adoptare a Declarației *Kishreinu*.

Acum câteva luni, Congresul Mondial Evreiesc a lansat o declarație istorică, denumită *Kishreinu* – Legătura noastră –, menită să consolideze legăturile dintre evreii și catolicii din întreaga lume. Liderii ai comunităților evreiești din peste 50 de țări, inclusiv liderul FCER, au fost primiți de Papa Francisc în noiembrie 2022 la Palatul Apostolic unde a avut loc o reuniune a Comitetului Executiv al Congresului Mondial Evreiesc, primul eveniment oficial organizat vreodată de o organizație evreiască la Vatican, de la înființarea Bisericii Catolice. Inițiativa *Kishreinu* reprezintă răspunsul comunității evreiești la declarația *Nostra Aetate* a Conciliului Vatican II care, în anul 1965, a modernizat relația dintre Biserica Romano-Catolică și poporul evreu, renunțându-se la acuzația de deicid, adusă evreilor. De zeci de ani, Congresul Mondial Evreiesc depune eforturi pentru aprofundarea relației dintre evreii din întreaga lume și Biserica Romano-Catolică, punând accentul pe o mai bună înțelegere și pe rezolvarea aspectelor aflate încă în dezbatere între evrei și Vatican. În acest sens, inițiativa *Kishreinu* are în vedere creșterea nivelului de cooperare între comunitatea evreiască din întreaga lume și Sfântul Scaun în cadrul forurilor internaționale, precum și ajutorarea celor aflați în nevoie, oriunde s-ar găsi aceștia, a afirmat secretarul general al FCER, Eduard Kupferberg, care a citit Declarația *Kishreinu* în fața audienței.

Președintele FCER, Silviu Vexler, a subliniat valoarea acestui document de o importanță fundamentală, prezentat în cadrul Adunării Generale, în prezența reprezentantului Bisericii Greco-Catolice.

Episcopul Cristian Dumitru Crișan a transmis salutul Preafericitului părinte cardinal Lucian Pleșan, arhiepiscopul major al Bisericii Greco-Catolice din România și președinte al Conferinței Episcopilor Catolici din România.

„Semnarea documentului de astăzi constituie un moment istoric, întrucât manifestă și întărește legăturile sincere care ne unesc în spiritul fraternității despre care ne vorbește Papa Francisc în enciclica sa *Fratelli Tutti*. Fraternitatea și prietenia socială sunt căile indicate de Sfântul Părinte pentru a edifica o lume mai bună, mai justă și mai pacifică prin contribuția tuturor. Vă mulțumesc pentru onoarea de a fi astăzi în mijlocul dvs., pentru apropierea pe care Federația Comunităților Evreiești din România o manifestă față de Biserica noastră Greco-Catolică, îndeosebi pentru susținerea demersului de acordare a titlului de Drept între Popoare cardinalului Iuliu Hossu. Acest parcurs al recunoașterii ca Drept între Popoare a primului cardinal român a început în data de 19 octombrie 2022 când, în piața Sf. Petru din Vatican, a fost prezentat proiectul Papei Francisc în cadrul audienței generale. Preafericirea Sa, cardinalul Lucian Pleșan, păstrează vie bucuria întâlnirii cu domnul președinte Silviu Vexler la Blaj, pe data de 28 octombrie 2022, ocazie cu care a fost semnată scrisoarea în vederea începerii acestei proceduri, document înaintat ulterior E.S. Reuven Azar, ambasadorul Statului Israel în România. Suferințele poporului evreu, culminând cu Șoahul, nu trebuie uitate. Enorma contestare cauzată de

orbirea rațiunii umane și de ideologiile dezumanizante au condus la drama Holocaustului. Biserica Greco-Catolică știe, la rândul ei, ce înseamnă suferința, marginalizarea și persecuția. Tocmai de aceea, angajamentul pentru a construi o societate pe măsura demnității umane reprezintă, pentru comunitățile noastre, o exigență a conștiinței. Este datoria noastră a tuturor!”, a spus episcopul Cristian Dumitru Crișan.

De la stg. la dr.: Cristian Dumitru Crișan și Silviu Vexler

Prim-rabinul Rafael Shaffer a mulțumit Eminenței Sale pentru cuvintele adresate și pentru apropierea de Biserica Greco-Catolică. „Oglesc cuvinte pe care le-ați spus acum câteva momente. Același respect pentru dumneavoastră, pentru denomiția dumneavoastră care a trecut prin multe suferințe, s-a vrut să fie dezbrăcată de credința ei, dar și-a păstrat cu demnitate, cu încăpățănare moștenirea strămoșească. Sunt alături de dumneavoastră!”

Paul Schwartz (președintele CE București) a evocat vizita din anul 2018 de la Braunschweig, Germania, la invitația a cinci organizații creștine și una evreiască, pentru comemorarea victimelor Holocaustului, între care și preoți creștini care s-au opus regimului nazist. El a mulțumit pentru implicarea Bisericii Greco-Catolice în ajutorarea evreilor din perioada Holocaustului.

Felix Koppelman (președintele CE Oradea) a transmis că a întâlnit înalți prelați greco-catolici, iluștri profesori, la liceul din Târnăveni, pe care l-a urmat. El a evocat profesionalismul acestora și buna relație pe care a avut-o și la Oradea cu preasfințitul Virgil, preot greco-catolic.

Eduard Kupferberg, secretar general, a apreciat acest gest de apropiere al cărui scop este o mai bună înțelegere: „Umanitatea a evoluat și a ajuns să înțeleagă cu adevărat cuvântul lui Dumnezeu. Fiecare apropiere dintre două religii arată înțelegerea faptului că este necesară o unitate în fața unui tăvălug de laicizare și că împreună putem fi mult mai puternici. Chiar dacă suntem de religii diferite, asta nu poate duce decât la o mai bună înțelegere între oameni și la mai multă pace.”

În final, Declarația *Kishreinu* a fost adoptată cu unanimitate de voturi.

DAN DRUȚĂ

COMUNITĂȚI

Suceava

Seder șel Pesah, cu oaspeți din afara țării

În luna aprilie, activitatea centrală din cadrul comunității a fost sărbătoarea de Pesah care a început pe data de 5, miercuri seara, și a durat până

în seara zilei de 13 aprilie. Evreii suceveni au celebrat, la comunitate, cu tradiționalul Seder, debutul sărbătorii care semnifică eliberarea din sclavia din Egipt.

Prin această cină simbolică li se amintește evreilor, an de an, valoarea

libertății. Ritualul mesei este scris în Hagada. Citirea acesteia, a spus președintele Comunității Evreilor din Suceava, prof. Sorin Golda, este o împlinire a poruncii adresate fiecărui evreu de „a spune fiului său” despre eliberarea din robie, așa cum este ea descrisă în Cartea Exodului. Prof. Golda a vorbit despre semnificația sărbătorii și a amintit că „Cina cea de taină” este Sederul evreiesc. Hagada

a fost citită de oficiantul religios Daniel Blumenfeld, în limbile ebraică și în română. Cartea Exodul din Biblie, unde sunt amintite cele 10 plăgi, stă la baza Sederului de Pesah.

Un ritual așteptat de copiii care participă la Seder este căutarea afikomanului. La începutul cinei, o azimă a fost ruptă în două și bucata mai mare a fost ascunsă. Spre sfârșitul Sederului, copiii au căutat-o și au fost răsplătiți cu bani când au găsit-o.

Câte o bucată din afikoman s-a împărțit apoi fiecărui participant la Seder. Asta simbolizează mântuirea de suferință, care vine la sfârșitul Sederului, jertfa de Paște, care obișnuia să fie oferită la Templul antic din Ierusalim, precum și un semn că, în viață, există întotdeauna mai multe de descoperit decât ceea ce știm.

În acest an, evreii suceveni au avut oaspeți din SUA și din Germania. Din SUA a fost prezentă Izzy Hutchinson Crist, lector universitar, care are un stagiu de 10 luni de cercetare și predare a limbii engleze la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, împreună cu partenerul său.

Din Germania au venit directorul onorific al Comunității Shalom din Ratingen, Valentin Popovici, împreună cu cele două fiice, Lara și Mara, și cu partenera sa, Claudia. Valentin, care este originar din Suceava, a spus că nu a mai fost la un Pesah în România din anul 2001. Acum, când sărbătoarea s-a suprapus cu vacanța fetelor, a decis să vină câteva zile la Suceava. Mara și Lara, deși sunt născute în Germania, vorbesc bine românește și au petrecut pentru prima dată săr-

bătoarea în România. Lara, elevă la gimnaziul „Albert Einstein”, vrea să studieze jurnalismul și se declară încântată de păstrarea legăturii cu țara natală a tatălui său. „Venim în România cât de des este posibil”, spune ea, iar asta înseamnă măcar de două ori pe an, mai ales că afacerea lui Valentin, în domeniul IT, are permanente conexiuni cu firme românești din Suceava și din alte orașe din țară.

Toată familia respectă regulile de viață evreiești, inclusiv interdicția de a mânca aluat dospit în timpul celor opt zile de Pesah, ceea ce îi învață pe evrei că nu orice este permis, iar atunci când un lucru este permis, trebuie să înțeleagă exact ce înseamnă

acesta, pentru că libertatea este puterea de a spune: „Aleg să nu beneficiaz de acest lucru.”

De asemenea, am mai primit vizita a două grupuri de evrei din Israel, la Sinagoga Gah. La aceste vizite s-a prezentat istoria evreilor din Suceava, începând din secolul al XV-lea, cu primele atestări documentare, bazate pe documente din Arhivele Statului, care sunt afișate pe holul de la intrarea în sinagogă.

S-a mai vorbit și despre membrii comunității, precum și despre activitățile care se desfășoară pe parcursul anului.

SORIN GOLDA,
președintele CE Suceava

Gheorgheni

O amintire

În așteptarea viitoarei ediții a Festivalului Egyfeszt, rememorez pentru cititorii noștri succesul ediției din vara anului trecut.

Evenimentul, în oraș, a fost structurat în curți: Curtea cărții și artelor teatrale, Curtea armenescă, Curtea alternativă, Curtea retro, Curtea culinară sau Strada Gastro, Curtea folk, Curtea jazz, Curtea muzicii mondiale, Târg de design, Curtea artei.

Curtea artei a ales ca locație pentru expoziția Sinagoga din Gheorgheni. Expoziția ECCE, aflată în sinagogă, avea scopul de a arăta lucrările artiștilor plastici din Gheorgheni și din bazinul Gheorgheniului, artiști care reprezintă zona atât în arta autohtonă, cât și în arta mondială.

Artiștii au atins subiecte contemporane, flora și fauna în pericol, ca exprimare a timpului și a despăduririi, statutul omului în contemporaneitate. Instalațiile artistice au prelucrat elemente religioase, științifice, natura umană, feminitatea. Au fost două instalații expuse în afara sinagogii: în fața Liceului „Salamon Ernő” a fost „Refugiul”, de la Szabó Réka; pe strada Gabor Aron, nr. 6, era o pictură murală, „Cele șapte cadouri ale Sfântului Spirit”, de la Folks Duo.

În timpul festivalului am avut plăcerea de a găzdui cinci concerte în Curtea artei: Codex, Sectio Aurea, Volosi, Kubinyi Júlia cu formația Rustico și Kósa and Friends. Formația renumită Volosi este din Polonia; deși nu a fost primul lor concert în județ, a fost primul lor concert în Gheorgheni și primul concert ținut într-o sinagogă. Am avut și o surpriză din partea formației Codex care l-a adus pe Denis Shapovalov, un cellist de mare renume care împreună cu Zsombor Lázár ne-au cântat piese de la Georg Ruzitska pentru prima oară de la moartea compozitorului.

În fiecare curte au fost workshopuri: *Arta literelor* cu Adorján Czirkák, workshop de linogravură cu Ferenc Siklódy, ilustrație din lut cu Karda Zenkő. Fundația Pro Terra ne-a adus picturi din primele ediții ale competiției artistice literare Képpözis și a ținut un workshop de desen/pictură pe texte literare din cărți aruncate sau găsite.

Curtea artei a reprezentat în cadrul festivalului valoare, estetică și repaus. Curatorul și organizatorul evenimentelor din cadrul Curții artei a fost graficiană Annabella Orosz căreia îi mulțumim și pe această cale pentru efortul depus pentru buna organizare.

În cele patru zile ale festivalului a fost deschisă sinagoga pentru publicul larg, dar nu numai pentru expoziția de artă, concerte de muzică clasică și workshopuri pentru copii, ci a fost și un interes mare pentru vizitarea sinagogii în sine, ca lăcaș de cult. Cu acest prilej, mulți vizitatori au aflat cu mirare despre ororile Holocaustului și despre soarta populației evreiești din oraș. În cadrul evenimentelor organizate a avut loc și o scurtă prezentare a istoriei sinagogii de către subsemnatul.

Organizatorii erau entuziasmați de locația aleasă pentru artele plastice și au exprimat dorința ca sinagoga să găzduiască această Curte a artelor și pentru edițiile următoare ale festivalului.

GEZA GELLER,
responsabil Obștea Evreilor
Gheorgheni

Caransebeș

Sinagoga Neologă „Beit El” – punct de atracție în oraș

Sinagoga Neologă „Beit El” din Caransebeș este cuprinsă în Centrul

Istoric al Municipiului Caransebeș, fiind înscrisă în Lista Monumentelor Istorice din anul 2004. Piatra de temelie a fost pusă în anul 1893, iar în 1894 zestrea edilitară a orașului s-a îmbogățit cu un edificiu a cărui siluetă a remodelat profilul urban al orașului.

Sinagoga este un templu coral construit în stil neogotic cu influențe

spaniole. Un eveniment deosebit de important a fost primirea unui Sul de Tora în anul 2018, ceea ce reprezintă reînvierea obștii, președintele acesteia fiind dr. Florin Damian Schwartz.

Proiectul Școala Altfel a fost, pentru noile generații, un prilej potrivit să descopere podoabele istorice, culturale, spirituale și arhitecturale din tezaurul caransebeșean. Sute de copii ne-au trecut pragul și au rămas impresionați de frumusețea clădirii, de istoria, obiceiurile și tradițiile evreilor, vizita transformându-se într-o adevărată lecție de istorie.

Pentru a afla mai multe despre istoria evreilor, despre contribuția lor la dezvoltarea orașului, obștea și-a propus construirea unui Muzeu de Istorie și Cultură al Evreilor din Banatul Montan, în curtea Sinagogii.

„De la an la an, comunitatea evreiască din Caransebeș se dezvoltă, iar sinagoga continuă să fie un catalizator atât pentru membrii comunității, cât și pentru caransebeșenii care participă constant la serviciile religioase, concerte, expoziții și multe alte eveni-

mente. Proiectul major pe care comunitatea din Caransebeș a început să-l dezvolte este construcția unui Muzeu de Istorie și Cultură al Evreilor din Banatul Montan și a unui Centru Intercomunitar, accesibil tuturor, indiferent de etnie sau religie, unde se vor dezvolta programe educative, ateliere și diverse prezentări”, a declarat Florin Damian Schwartz, președintele obștii.
CARMEN-MARIA NEUMANN

COMUNITĂȚI

București Alegeri în Comunitatea Evreilor din București

În data de 14 mai 2023, la Templul Coral din București a avut loc o adunare pentru prezentarea Raportului de activitate și a Raportului de audit, descărcarea de sarcini a Comitetului de conducere în funcție al Comunității Evreilor din București (CEB), urmate de anunțarea și prezentarea candidaților la viitoarea conducere. La prezidiu s-au aflat: ec. Ovidiu Bănescu, vicepreședintele FCER; Israel Tanner, președintele Asociației Evreilor din România Victime ale Holocaustului și președinte al comisiei de organizare a alegerilor; și ing. Paul Schwartz, președintele în funcție al CEB.

Din Raportul de activitate, întocmit pentru perioada mai 2019 - aprilie 2023, prezentat de ing. Paul Schwartz, au reieșit obiectivele propuse - și atinse - de Comitetul de conducere în funcție. În concordanță cu programul propus, o preocupare constantă a fost atragerea surselor de finanțare pentru întreținerea patrimoniului sacru, concretizată prin contracte de sponsorizare în favoarea CEB. Activitatea religioasă a funcționat în parametri normali, prin desfășurarea constantă a rugăciunii și a cursurilor de Talmud Tora, în colaborare cu Cancelaria Rabinică a FCER. Sărbătorile religioase au fost organizate și în perioada de vârf a pandemiei, cu limitările de rigoare. Printre acțiunile culturale organizate de CEB se numără lansări

de carte, expoziții, cene literare. De remarcat sunt sprijinul acordat membrilor CEB supraviețuitori ai Holocaustului, întocmirea documentației pentru obținerea indemnizațiilor de la Claims Conference, instituirea unui protocol în cazul decesului persoanelor fără aparținători, grija față de cele trei cimitire deținute de CEB - Sefard, Giurgiului și Filantropia -, o dificultate permanentă fiind lipsa de personal. Câteva direcții de acțiune pentru viitor sunt: implicarea în viața evreiască și întreținerea patrimoniului sacru; conceptul „butonul de urgență” pentru membrii vârstnici și singuri; dezvoltarea relațiilor internaționale (colaborări curente cu evrei din Australia, America, Canada); diversificarea serviciilor și creșterea calității lor, fără a mări cheltuielile; colaborarea cu DASM; optimizarea schemei de personal.

Raportul de audit, prezentat de Hermi Proch, a arătat că: în urma unei verificări riguroase a gestiunii contabile a CEB, nu s-au constatat abateri de la bunele practici în domeniu; auditorul a avut acces la toate documentele solicitate; toate veniturile CEB au fost raportate și înregistrate după natura lor.

După citirea documentelor - Raportul de activitate al CEB și cel de audit -, a fost supusă la vot descărca-

rea de sarcini a Comitetului de conducere în funcție. Participanții la Adunare au votat în unanimitate acest punct de pe ordinea de zi.

A fost prezentată apoi lista candidaților pentru noul comitet, și anume:

pentru funcția de președinte - ing. Paul Schwartz; pentru cea de vicepreședinte - ec. Silviu Horn și Emilian Savinescu; pentru cea de secretar al Comitetului de conducere - dr. Mona Bejan; iar pentru cele șase locuri din comitet, opt candidați: Sara Wechsler, Mihai Pope, Liviu Goldenberg, Magda Țucăr, Emilian Savinescu, Florentina Lavi, Isabella Udrea și Sanda Wolf.

Candidații, dintre care unii au făcut parte din vechiul comitet, și-au prezentat pe scurt activitatea și planurile de viitor, în cazul în care vor fi aleși. Participanții la Adunare au pus întrebări și au făcut aprecieri în cadrul dezbaterilor. Ei și-au exprimat satisfacția că vechiul președinte, ing. Paul Schwartz, de a cărui activitate au fost mulțumiți, a acceptat să candideze pentru un nou mandat. Discuții mai intense s-au desfășurat în jurul candidaturii lui Emilian Savinescu, membru al partidului AUR. Eva Galambos, Sandra Segal, Sara Wechsler au pus la îndoială compatibilitatea ideologiei acestui partid cu caracteristicile și scopurile urmărite de o organizație

evreiască, precum și educația iudaică a candidatului care, atunci când s-a prezentat, s-a angajat să lucreze pentru binele comunității.

Luând cuvântul la sfârșit, cei trei membri care au condus adunarea - ec. Ovidiu Bănescu, Israel Tanner și ing. Paul Schwartz - au arătat că toată lumea are dreptul să candideze, să-și încerce șansa - cu respectarea condițiilor, afirmăm noi - și au salutat prezența candidaților tineri pentru funcțiile din CEB, un semn bun pentru a se continua inițiativele Comunității Evreilor din București. S-a explicat apoi procedura de vot, iar președintele Paul Schwartz i-a îndemnat pe cei prezenți și pe cei care, din motive obiective, de circulație, nu au putut ajunge la adunare, să vină la vot în număr cât mai mare.

A fost aleasă noua conducere a Comunității Evreilor din București

În urma scrutinului din 21 mai a.c., membrii comunității București și-au ales o nouă conducere. Consultând listele, putem constata cu bucurie că unii dintre cei aleși fac parte din generația tânără, ceea ce va asigura, pe de o parte, apariția unor idei noi, dinamice, pe de altă parte, dată fiind prezența și a unor membri din vechea conducere, continuitatea și experiența.

Prezentăm aici noua conducere a CEB: președinte - Paul Schwartz; vicepreședinte - Silviu Horn; secretar general - dr. Mona Bejan. Membrii din Comitetul de conducere sunt: Sara Wexler, Mihai Pope, Liviu Goldenberg, Magda Țucăr, Florentina Lavi, Sanda Wolf.

Dacă, în urma unor eventuale contestații, rezultatele alegerilor se vor modifica, vom reveni cu detalii în numărul viitor al *Realității evreiești*.

EVA GALAMBOS
CLAUDIA BOSOI

Sibiu O comunitate mică și activă

Restrânsa comunitate a evreilor din Sibiu se bucură de o viață religioasă și culturală vibrantă. În aprilie, sărbătoarea de Pesah a fost celebrată conform tradiției. În cadrul Sederului organizat cu acest prilej, s-a vorbit despre semnificația Pesahului, s-a răspuns la cele patru întrebări adresate de cel mai tânăr membru al comunității sibiene și s-a interpretat a capella *Ma Niștana*. Nu au lipsit platonul cu rădăcini amare și felul principal. Bucuria cea mare a fost dată de reîntâlnirea enoriașilor care s-au simțit minunat împreună. Ei au discutat probleme ale prezentului și și-au făcut planuri de viitor.

Cu ocazia Zilei Europei, pe 9 și 10 mai, Sinagoga Mare din Sibiu a fost gazda spectacolului de teatru *Un secret despre bucurie (A Secret About Joy)*, de Sarah Brown - dramaturgă, regizoare, creatoare de spectacole realizate special pentru anumite locuri, beneficiară a bursei Fulbright la Universitatea din Memphis, SUA. Bunicii ei paterni, Rose și Benjamin Bronstein, erau originari din România.

În acest spectacol, 27 de actori portretizează personaje din trecut, dezvăluind poveștile pline de umor, speranță și suferință ale unei comunități de evrei, cândva prospere. Acțiunea este plasată în Sibiu anul 1927 și se constituie într-un spectacol muzical creat pentru un anumit spațiu de joc - în cazul acesta, sinagoga. Este interpretat în engleză, motiv pentru care la una dintre reprezentații a fost prezentă și Carmen Iohannis, alături de elevii săi de la Colegiul Național „Gheorghe Lazăr” din Sibiu. La finalul spectacolului, publicul a putut să stea de vorbă cu echipa de producție și cu președintele interimar al comunității din Sibiu, Tiberiu Baruch, care, alături de Sarah Brown, a răspuns curiozităților spectatorilor.

Tot în luna mai, Sinagoga Mare din Sibiu a participat la programul Noap-

tea Muzeelor, alături de alte instituții cu profil muzeal din oraș: Muzeul Național Brukenthal, Muzeul de Artă Contemporană, Muzeul Cinegetic „August von Spiess” și Sala cu Frescă. Toate aceste obiective au putut fi vizitate în data de 13 mai, între orele 18:00 și 23:30.

CLAUDIA BOSOI

Oradea FCER a donat peste 9.000 de cărți Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” din Bihor

Duminică, 7 mai 2023, Biblioteca Județeană Gheorghe Șincai din Oradea s-a mărit cu 207 titluri de cărți scrise de autori evrei, volume despre personalități ale acestei comunități, dar și lucrări importante despre literatură, istoria sau cultura evreiască. În total, 9.370 de exemplare publicate de Editura Hasefer au fost donate de Federația Comunităților Evreiești din România, urmând ca biblioteca să le distribuie în tot județul Bihor.

Predarea celor peste 9.000 de volume a avut loc în prezența președintelui FCER, deputatul Silviu Vexler, a președintelui CE Oradea, ing. Felix Koppelman, a președintelui CJ Bihor, Ilie Bolojan, a managerului Spitalului județean, fostul senator Gheorghe Carp, a directorului JCC Oradea, Robert Schorr, și a primarului Oradei, Florin Birta, gazda evenimentului fiind Ancuța Șchiop, directoarea instituției de cultură.

Mulțumind pentru valoroasa donație, Ancuța Șchiop a făcut următoarea declarație: „Suntem onorați că putem contribui la răspândirea informațiilor despre comunitatea evreiască, la răspândirea adevărului despre lucrurile care s-au petrecut de-a lungul istoriei în comunitatea evreiască.”

Președintele CJ Bihor a subliniat rolul important pe care evreei l-au avut de-a lungul timpului în istoria Oradei.

„Pentru Oradea, istoria nu poate fi scrisă fără istoria comunității evreiești. Orașul arată astăzi așa cum arată ca rezultat al creației de sute de ani a celor trei comunități importante, română, maghiară și evreiască, ele punându-și amprenta asupra Oradei de-a lungul conviețuirii lor. Prezența mea și a domnului primar este un semn de respect pentru ceea ce a făcut comunitatea evreiască pentru orașul și pentru județul nostru”, a spus Ilie Bolojan.

Președintele Comunității Evreilor din Oradea, ing. Felix Koppelman, a precizat: „În prezent, această comunitate are realizări și cu sprijinul autorităților locale. Evreeii sunt cetățeni loiali ai acestei țări și mai ales loiali acestui județ a cărui valoare trebuie să o ridicăm în continuare.”

Silviu Vexler, președintele FCER, a afirmat că, dintre cele 39 de comunități evreiești din România, cel mai des

o vizitează pe cea din Oradea și că este impresionat de schimbările pe care le-a văzut în acest oraș în ultimii ani. „Ce s-a întâmplat în Oradea, în Bihor, este pentru noi uluitor. Am venit prima dată aici când toate sinagogile din oraș erau o ruină. Mă bucur să spun că n-am avut nicio contribuție la transformarea lor”, a declarat domnul Vexler care a rememorat că, atunci când a intrat pentru întâia oară în Sinagoga Sion, azi transformată într-o impresionantă sală de evenimente, o scândură era pe post de geam, iar în interior păsările își făcuseră cuiburi.

În încheierea întâlnirii, domnul Silviu Vexler le-a recomandat elevilor și studenților să citească din cărțile donate, pentru a cunoaște istoria comunității evreiești, amintind un cunoscut istoric și scriitor evreu, mare rabin și membru de onoare al Academiei Române, Alexandru Șafran, dar și revista *Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae*, în care istorici și cercetători publică rezultatele muncii lor. În paginile acestei publicații, curioșii pot găsi informații și despre Eva Heyman, fetița de 13 ani care, înainte de a fi deportată, a lăsat în urmă un jurnal scris în ghetoul din Oradea, ori despre arhitecții care au făcut palatele din centrul istoric al orașului.

DOINA BUMBU

COMUNITĂȚI

Brașov ▶ Excelența Sa, ambasadorul Reuven Azar, în vizită la Brașov

Destinație predilectă a unui număr tot mai semnificativ de cetățeni israelieni aflați în vizită în țara noastră, la 4 mai 2023 cetatea de sub Tâmpa a fost onorată să-l primească pe domnul Reuven Azar, ambasadorul Statului Israel în România.

De la stg. la dr.: Dan Rosenberg și E.S. Reuven Azar

După o întrevedere derulată cu autoritățile locale, Excelența Sa a poposit la Comunitatea Evreilor din Brașov, unde a fost întâmpinat de președintele Dan Rosenberg și de membri marcanți ai comunității, dar și de liderul obștii evreiești din Sfântu Gheorghe, Herman Rosner. Ambasadorul a vizitat frumoasa Sinagogă Beit Israel și obiectivele de interes din cadrul complexului comunității. Principalele subiecte de pe agenda discuțiilor au vizat perspectivele intensificării relațiilor de cooperare pe palier economic, cultural și turistic, dintre entități private din Brașov și Israel, asigurarea fluxului de aprovizionare cu produse cașer a CEB și aspecte legate de viața comunitară din Brașov. Un punct important al convorbirilor l-a reprezentat valorificarea deschiderii aeroportului din Brașov – atât ca element favorizant al relațiilor comerciale, cât și ca potențial de sporire a numărului de turiști din ambele țări.

Un moment inedit l-a reprezentat răspunsul favorabil oferit invitației de a vizita Sinagoga Albastră alături de membrii comunității, efectuând împreună o plimbare pietonală pe strada Sforii și pe strada Castelului – demers neinclus inițial în programul oficial.

Odată ajuns în curtea vechii sinagogi, Excelența Sa și-a exprimat mahnirea, deplângând stadiul avansat de degradare în care se află Sinagoga Albastră, pe frontispiciul căreia se mai află încă o replică a mozaicului ce ornează o celebră sinagogă din Rișon le Zion din Israel, oraș înfrățit cu Brașovul.

În încheierea vizitei, domnul ambasador Reuven Azar a apreciat în mod deosebit existența unui pol activ al iudaismului și a unui pilon de susținere a Statului Israel în Transilvania, exprimându-și interesul de a reveni în comunitate și pe meleaguri brașovene.

Domnia-sa provine dintr-o familie de evrei originari din Alep (Siria), stabiliți în Argentina și care au făcut aliya pe când Excelența Sa avea 13 ani. Reuven Azar a urmat cursurile medii și superioare în Israel, fiind licențiat al Universității Ebraice din

Ierusalim, unde a obținut și diploma de Master în relații internaționale, în anul 2003. Stagiul militar l-a efectuat în cadrul Batalionului de parașutiști al Forțelor Armate Israeliene. Vorbește fluent ebraică, spaniolă, engleză și

arabă. Recent, odată cu preluarea postului de ambasador în țara noastră, a început să învețe și limba română.

Posesor al unei îndelungate și laborioase cariere în domeniile diplomatie și siguranță națională, domnul Reuven Azar și-a început mandatul de ambasador al Statului Israel în România în august 2022. Anterior a fost director al comitetului trilateral Israel-SUA-China din cadrul Ministerului de Externe de la Ierusalim (2021-2022), consilier de politică externă al premierului israelian și, concomitent, consilier adjunct pentru securitate națională și politică externă în cadrul Consiliului Național de Securitate Națională (2018-2021), adjunct al ambasadorului Israelului în SUA (2014-2018), director al Diviziei de Analiză Economică pentru Orientul Mijlociu în cadrul MAE (2012-2014) și adjunct al ambasadorului în Iordania (2010-2012).

Statul Israel, aniversat la Brașov

Evreii, dintotdeauna, în orice țară, inclusiv în România, și-au adus o contribuție specială la dezvoltarea locurilor în care au viețuit, fiind loiali statului în care au trăit. La Sinagoga Beit Israel, aniversarea a trei sferturi de veac de existență a Statului Israel a debutat cu intonarea celor două imnuri naționale – al României și al Israelului –, a continuat cu alocuțiuni ale reprezentanților comunității și ai autorităților publice județene, apoi cu un program muzical și s-a încheiat cu degustarea de produse culinare cașer.

Președintele Comunității Evreilor din Brașov, dr. ing. Dan Rosenberg, a reliefat importanța emblematică a anului 2023 pentru dinamica relațiilor bilaterale: anul acesta, Statul Israel împlinește 75 de ani, aceeași durată neîntreruptă având și relațiile diplomatice româno-israeliene. A amintit totodată că legătura trainică dintre cele două popoare este simbolic evidențiată în imnul național al Statului Israel, *Hatikva* (*Speranța* – în limba română), ale cărui versuri au fost scrise inițial la Iași, în 1877, de Naftali Imber Hertz (1856-1909), poetul evreu originar din Galiția, pe durata vizitei sale în casa unui cărturar ieșean. În plus, melodia este inspirată de acordurile unui cântec popular românesc.

Tecuci ▶ Arhiva – memoria trecutului, proiectată în viitor

Una dintre activitățile care se desfășoară în cadrul Comunității Evreilor din Tecuci este aceea de a acorda o atenție deosebită gestionării documentelor ce adună activitatea de zi cu zi, arhivarea acestora și depozitarea lor în condiții de maximă siguranță.

În acest sens, chiar din primele zile ale acestui an s-au selectat dosarele cu documente din anii precedenți, trecându-se la arhivarea acestora. Trebuie să menționăm faptul că această activitate se desfășoară în mod constant de mai mulți ani, fiind o continuare a acțiunii de ordonare a întregului fond de documente, păstrate în arhiva comunității. Deținem documente de la înființarea comunității evreilor din această localitate și până în zilele noastre, registre cu evidența membrilor, registre cu date de stare civilă, precum și o evidență completă a mormintelor din cimitirul evreiesc.

Datorită acestor documente, în decursul timpului am putut rezolva

De la stg. la dr.: Herman Rosner și Dan Rosenberg

onorând evenimentul, vicepreședintele Consiliului Județean Brașov, domnul Szenner Zoltan-Huba, și-a exprimat admirația față de poporul evreu: „În primul rând, pentru istoria sa milenară, care și-a pus amprenta pe istoria noastră, a tuturor. În al doilea rând, pentru că – după aproape 2000 de ani de pribegie – a renăscut din cenușă ca pasărea Phoenix și a avut puterea și determinarea de a-și întemeia propria sa țară, propriul lui cămin. Al treilea motiv pentru care admir poporul israelian este pentru ceea ce a reușit să realizeze într-un răstimp atât de scurt.”

Președintele Obștii Evreilor din Sfântu Gheorghe, dl Herman Rosner, a punctat faptul că, în mod tradițional, Ziua Independenței este aniversată după Iom HaZikaron (Ziua aducerii aminte), dedicată memoriei tuturor evreilor căzuți la datorie pentru pacea Israelului și menținerea intactă a granițelor sale, inclusiv victimelor terorismului.

Contextul aniversar a prilejuit conferința Diplomei de Membru de Onoare al Obștii Evreilor din Sfântu Gheorghe domnului Feder Zoltan, cercetător, inginer și autor al unei ample lucrări documentare, *Istoria evreilor în județul Trei Scaune între 1699-2004*, și al volumului memorialistic *Reflexii în amurg*.

Feder Zoltan este unul dintre cei 148 de supraviețuitori ai lotului de 756 de evrei din fostul județ Trei Scaune, care au fost trimiși la muncă forțată sau deportați în luna mai 1944. Ceilalți, aproximativ 80%, printre care și 52 de copii, au fost exterminați în lagărul nazist de la Auschwitz-Birkenau. Relatări și, în special, documentele reunite între copertile primei cărți au stat la baza creării Parcului Memorial al Evreilor din Sfântu Gheorghe, dedicat inclusiv celor 52 de copii originari din oraș, care au pierit la Auschwitz.

E. ELIEZER

Zalău ▶ O comunitate mereu activă

Seder șel Pesah s-a celebrat și în Comunitatea Evreilor din Zalău-Sălaj, membrii comunității reunindu-se

în cadrul festiv al sărbătorii de Pesah și continuând tradiția de a se bucura de pacea și libertatea dobândite după eliberarea din sclavia Egiptului a înaintașilor noștri. Serviciul religios a fost oficiat de președintele comunității. Copiii din cadrul comunității au citit din Hagada, amintindu-ne fiecăruia dintre noi obligația și datoria de a povesti și urmașilor noștri despre importanța eliberării din sclavie a poporului evreu.

Un alt eveniment mult așteptat pentru membrii noștri a fost participarea la Bereshit 21 care s-a desfășurat la Sibiu, aceștia bucurându-se atât de programul educațional oferit de organizatori, cât și de celebrarea Șabatului într-o atmosferă încărcată de emoție,

în frumoasa Sinagogă din Sibiu. Așteptăm cu nerăbdare și următorul Bereshit care va avea loc la Suceava.

Și Iom HaȘoah a fost marcată în Comunitatea Evreilor din Zalău-Sălaj, în memoria martirilor noștri din Holocaust: ai acelor copii, tineri, părinți, bunici și bătrâni uciși de nazisti și de fasciști în lagărele morții. Celor împușcați, spânzurați, gazați, înecați,

măcelăriți și arși de vii, fie-le memoria binecuvântată! Dumnezeu să le păstreze sufletele în grădina Edenului! Amen ve Amen!

CHAYA HAS

COMUNITĂȚI

Satu Mare Lag baOmer – tradiția dusă mai departe

Sefirat haOmer (Numărarea Omerului) este de fapt un termen impropriu. Cuvântul „omer” reprezintă o unitate de măsură pentru volum, utilizată în Antichitate pentru a măsura cantitățile de cereale și alte produse agricole.

În perioada Templului din Ierusalim, în a doua zi de Pesah, o ofrandă de orz era adusă pe altar, cantitatea utilizată pentru această ofrandă fiind de exact un omer. Această ofrandă de orz marca totodată un moment deosebit de important în calendarul iudaic: momentul în care toate recoltele din anul respectiv deveneau permise pentru consum. Cu alte cuvinte, până la aducerea ofrandei de omer, evreii nu aveau voie să consume grâne din noua recoltă, iar după ce acest ritual avea loc, noua recoltă putea fi utilizată fără restricții.

În zilele noastre, în absența Templului, ofranda de omer nu mai este adusă pe altar. Însă, în orice caz, nici atunci și nici acum nu avem de-a face

cu vreo numărare propriu-zisă a omerului.

Ceea ce numărăm sunt zile (și nu măsurile de grâne), mai exact numărăm fiecare zi dintre Pesah și următoarea sărbătoare majoră din calendarul iudaic, sărbătoarea de Șavuot care este menționată pentru prima dată în literatura rabinică medievală referitoare la Rabbi Akiva. O tradiție o asociază cu Rabbi Shimon bar Yohai, legenda autor al cărții Zohar.

Lag baOmer este una dintre sărbătorile iudaice cele mai îndrăgite de copii, fiind celebrată în popor prin focuri de tabără. În Israel, mii de credincioși fac în această zi pelerinaj la mormântul lui Rabbi Shimon Bar Yohai, de pe Muntele Meron, în apropiere de orașul Tzfat (Safed).

La Satu Mare, membrii comunității s-au întâlnit cu mare bucurie, așa cum o fac de fiecare dată cu astfel de ocazii.

ADRIAN BEȘA,
președintele CE Satu Mare

O sinagogă plină

Pentru Comunitatea Evreilor din Satu Mare, luna mai 2023 a început ca o lună a culturii. Ce poate fi mai fru-

mos decât ca o sinagogă să fie plină până la refuz la un act de cultură, fie el teatru sau muzică? Așa au fost zilele de început de mai, când Sinagoga Mare din Satu Mare a găzduit teatru și muzică.

O prietenie, care a început în închisorile și lagărele de muncă ale României, a continuat cu treizeci de ani de corespondență. „Conversația” lui Géza Páskándi, scriitor premiat Kosuth, și Frigyes Müller, alias rabinul Pinchas Müller, este incomparabil de frumoasă, înțeleaptă și umană. Mărturisiri despre credință, suflet, artă, dragoste, iertare și alte gânduri eterne care se împletesc prin viețile noastre, desfășoară aripi și zboară către o lume mai trăibilă... Poate! Editor, directorul István Szugyczy; actorii Trupe Harag György din Satu Mare: Kovacs Eva, Rappert Vencz Gábor, Gaál Gyula, Frumen Gergő.

Actorii Trupe Harag György din Satu Mare au pus în scenă, în acest an, piesa de teatru *Scripcarul pe acoperiș*. Spectacolul se joacă de la data premierei cu casa închisă. Regizor este Márkó Eszter. Actorul

Rappert Vencz Gábor joacă fenomenal rolul lui Tevie.

După o zi de teatru matur, credință și meditație, a urmat o seară de muzică bună: jazz cu Sárík Péter Trió și Falusi Mariann. Cele mai bune melodii de jazz au răsunat seara în sinagoga de pe str. Decebal, încărcând publicul cu energie vibrantă de primăvară! Pentru Sárík Péter Trió a devenit aproape o tradiție să concerteze în Sinagoga Mare din Satu Mare. De această dată a fost alături de cântăreața de jazz Falusi Mariann. Au susținut un concert excepțional în cadrul proiectului Live Music in the City, derulat de Centrul Cultural „G.M. Zamfirescu” și de Primăria Municipiului Satu Mare.

Comunitatea Evreilor din Satu Mare îi invită pe membrii comunităților evreiești din țară și din străinătate să se bucure de atmosfera culturală și religioasă pe care doar sinagogile din Satu Mare și oamenii ei o pot transmite. Satu Mare fiind un oraș multicultural, tradiția și cultura evreiască sunt permanente prezente în actele de cultură ce au loc aici.

ADRIAN BEȘA

Timișoara Două seri pe urmele Hagadei

Celebrarea de Pesah din acest an a adus împreună, în cele două seri de Seder, 270 de participanți. Sala festivă „Rabin dr. Ernest Neumann” s-ar fi dovedit chiar neîncăpătoare, dacă nu ar fi existat bucuria și înțelegerea membrilor comunității, care s-au adaptat aglomerației. Mesele puse impecabil, bucatele gustoase, ordinea alimentelor respectată au fost doar o parte a mesei festive. Cele două seri au fost oficiate, cu sensibilitate și talent, de cantorul Asher Pusztai. Asher este un fin cunoscător al iudaismului, cu studii în Israel, care cunoaște detalii pe care, altfel, participanții nu ar fi avut șansa să le afle. Corul comunității, condus de Alexandru Fischer, a cântat, în ambele seri, melodiile tradiționale. Dacă la Purim generația copiilor și adolescenților a fost vedeta scenei, de această dată cei mici au spus *Ma Niștana*, iar cele mai tinere

domnișoare, Lia și Elvira, care și-au serbat ziua de naștere, de 4 și 3 ani, au fost păpușile răsfațate ale serii. Briana, Avi, Ayan, Noa, Ada au căutat și nu s-au lăsat păgubași până nu au găsit afikomanul.

În compania membrilor comunității au venit și câțiva oaspeți care, nu în calitate oficială, ci în calitate lor de prieteni dintotdeauna, au onorat evenimentul. Îi menționăm pe deputații Ovidiu Ganț și Slavoliub Adnagi, pe directoarea Institutului Francez, Tilla Rudel, și pe consulul Spaniei, José Miguel Viñals, pe profesorii Marcel Tolcea și Ivan Bogdanov. (L.F.)

AD MEA VEESRIM!

Președinți de comunități născuți în luna iunie

● Ing. **ADELA HERDAN**, președinta CE Ploiești, conduce de ani buni comunitatea. O face cu pricepere, spirit gospodăresc, grijă delicată, mai ales pentru cei vârstnici, suferinzi, singuri. Mentorul de care își amintește întotdeauna cu recunoștință, Gilu Iuftaru z.l., a consiliat-o de câte ori a avut nevoie. Nici în ultimii ani nu i-a fost ușor cu problemele întâmpinate în timpul pandemiei, dar cărora le-a făcut față cu energie și calm. Acum viața religioasă și culturală de la Sinagoga „Beth Israel” au reintrat în normal.

● Prof. **SORIN GOLDA**, președintele CE Suceava, a reușit de-a lungul anilor să aibă realizări notabile într-o comunitate cu bogată tradiție culturală. Cu darul ospetiei specific bucovinean știe să primească frumos oaspeții în sinagoga restaurată, devenită în ultimii ani și spațiu cultural pentru celebrarea Zilei Limbii și Teatrului Idiș, în onoarea lui Ițic Manger, reputat poet bucovinean de limbă idiș. Nu există Hanuchiade în care toți cei prezenți să nu simtă că au pășit în lumea plină de spiritul multiculturalismului, specific zonei.

● **MARCEL GRINBERG**, vicepreședintele CE Piatra Neamț și responsabilul Obștii din Târgu Neamț, gestionează cu experiență problemele deloc ușoare cu care se confruntă. Fiindcă, deși evrei au rămas puțini, majoritatea sunt bătrâni, cu inerente suferințe fizice și sufletești. Cel din urmă aspect e legat de cei dragi – copiii lor plecați din țară –, dar ei simt cum comunitatea le e sprijin. Marcel Grinberg are grijă de buna întreținere a sinagogii care are nevoie de renovare. Deși situația economică de azi nu-i dă voie să viseze că acest lucru se va întâmpla curând, el nu încetează să spere.

Despre puterea spiralei în Sinagoga Cetate din Timișoara

Sinagoga Cetate din Timișoara găzduiește, timp de o lună, expoziția artistului plastic Camil Mihăescu, profesor și decan al Facultății de Arte din cadrul Universității de Vest din Timișoara. „Spinning around something that is myself and not” („Învârtindu-mă în jurul a ceva ce sunt și nu sunt eu”) se numește expoziția în care artistul explorează construcția, profunzimea, nuanțele spiralei.

În compania lucrărilor expuse, vizitatorii pot descoperi prezentarea video a actului de creație, felul în care artistul decantează formele, ajungând la esența fiecăreia dintre ele. Motivul spiralei este un leitmotiv al operei artistului care explorează această construcție complexă în relație cu mediul înconjurător, cu lumina și întunericul. Spirala este, ca formă, definitorie vieții înseși, fiind o îngemănare a planurilor, a realității și a visului, a binelui și a răului, a ceea ce este foarte sus și a abisului.

Expoziția de față este curatoriată de Ami Barak, critic și consultant artistic din Franța, plecat din România în Israel, dar cu o carieră de peste 30 de ani la Paris.

Cei peste 100 de participanți la vernisaj au avut șansa să descopere potrivirea fascinantă dintre lucrările lui Camil Mihăescu și cadrul special al Sinagogii Cetate. Au avut șansa să se bucure deopotrivă de formele cupolei renovate, care părea un corespondent perfect al lucrărilor aflate pe simetele improvizate. În zilele când sinagoga este deschisă, foarte multe persoane poposesc să descopere această expoziție. (L.F.)

Reuniune a Grupului de lucru pentru implementarea Strategiei Uniunii Europene privind combaterea antisemitismului și promovarea vieții evreiești, organizată la București

Guvernul României și Comisia Europeană, cu sprijinul Federației Comunităților Evreiești din România, au organizat, la începutul lunii mai, cea de a IV-a reuniune a Grupului de Lucru pentru implementarea Strategiei Uniunii Europene privind combaterea antisemitismului și promovarea vieții evreiești. Evenimentul a reunit reprezentanți speciali, coordonatori și responsabili în domeniul combaterii antisemitismului din statele membre UE, precum și ai organizațiilor naționale și internaționale ale comunităților evreiești. Federația Comunităților Evreiești din România a fost reprezentată de președintele Silviu Vexler, de secretarul general Eduard Kupferberg și de prim-rabinul Rafael Shaffer.

În cadrul sesiunii de deschidere, organizate la Palatul Victoria, premierul Nicolae-Ionel Ciucă a subliniat importanța găzduirii acestui eveniment la București, ca expresie a susținerii constante pe care România o acordă proiectelor europene dedicate combaterii antisemitismului, arătând că, în ultimii ani, România a devenit un model regional în ceea ce privește combaterea antisemitismului, prezervarea memoriei Holocaustului

și educația privind Holocaustul. „Salut prezența în sală a reprezentanților comunității evreiești din România și îmi exprim din nou recunoștința pentru contribuția lor la dezvoltarea României. Printr-o lege adoptată, „Istoria evreilor. Holocaustul” a devenit o materie obligatorie la liceu. În prezent, programa este în stadiul final al aprobării. Am continuat să lucrăm la deschiderea noului Muzeu al Holocaustului, 15 milioane de euro fiind prevăzuți prin PNRR pentru această investiție importantă”, a spus Nicolae Ciucă adăugând că guvernul a alcătuit, alături de FCER, un program complex și divers pentru cele trei zile ale reuniunii grupului de lucru, care au cuprins dezbateri de fond, dar și manifestări culturale.

Vicepreședintele Comisiei Europene pentru promovarea modului de viață european, Margaritis Schinas, a evidențiat contribuția României în lupta împotriva antisemitismului și a reiterat hotărârea Uniunii Europene de a câștiga lupta în acest domeniu: „În prezent, 14 state membre dispun de o strategie națională și sperăm că acesta va fi cazul tuturor până la sfârșitul acestui an. Am fost foarte încurajat de schimbul de opinii cu ministrii justiției, din decembrie, și de nivelul ridicat de angajament exprimat de toți cei prezenți în sală. Ca urmare a acestui fapt, Consiliul Justiție și Afaceri Interne din 10 martie a decis ca, de acum înainte, să aibă un schimb de opinii regulat privind combaterea rasismului și a antisemitismului, iar acesta să servească drept platformă pentru îmbunătățirea coordonării politice.

Acesta este un important pas înainte”, a spus Margaritis Schinas care a mai adăugat că, în acest efort, avem nevoie de toți partenerii din statele membre, din teritoriu, de organizațiile evreiești, pentru a înțelege exact cu ce ne confruntăm.

Coordonatorul Comisiei Europene pentru combaterea antisemitismului și promovarea vieții evreiești, Katharina von Schnurbein, a subliniat importanța angajamentului politic al autorităților române în acest domeniu, mai ales în contextul în care, la nivel european, „antisemitismul este în continuă creștere, iar evreii fac subiectul unor atacuri ce le pun în pericol viețile”, a afirmat Katharina von Schnurbein care și-a manifestat bucuria că membrii grupului de lucru vor afla mai multe despre comunitatea evreiască din România, în urma vizitelor făcute la Templul Coral, la Muzeul de Istorie și Cultură a Evreilor din România și la Teatrul Evreiesc de Stat.

Silviu Vexler: „Avem nevoie să vedem implementarea integrală și corectă a legislației”

„Nu putem șterge trecutul. Oricât de tare am încerca și indiferent cât de mult ne-am dori acest lucru. Trecutul și mai ales lecțiile pe care le oferă pot fi însă energia de care avem nevoie pentru a merge înainte, pentru a construi un viitor decent și normal”, a spus președintele FCER, deputatul Silviu Vexler, în sesiunea de deschidere a reuniunii organizate la Palatul Victoria.

„România are astăzi o viață evreiască înfloritoare, care se dezvoltă în fiecare clipă. Comunitățile evreiești din România păstrează, dar mai ales promovează iudaismul și, în același timp, prezintă viața noastră publicului larg, tuturor celor care doresc să ne cunoască. Numeroși oameni, mai ales supraviețuitori ai Holocaustului și persoane vârstnice, aflate într-o situație materială dificilă, depind de programele de asistență socială și medicală desfășurate de FCER, pentru a avea o viață normală. Nu există o onoare mai mare pentru noi decât să putem continua aceste programe care sunt posibile datorită sprijinului acordat de Guvernul României și de Guvernul

Federal al Germaniei”, a mai spus Silviu Vexler care a adăugat că, din păcate, prezentul și viitorul imediat nu arată pozitiv. „Deși se vorbește atât de mult despre ascensiunea ideologiei de extremă dreaptă și a partidelor exponente ale acestui curent, există un pericol mult mai mare pe care îl simțim aproape zilnic: normalizarea violenței.

(...) Suntem cu adevărat norocoși să putem trăi în siguranță deplină o

viață evreiască adevărată. Eforturile depuse pentru a păstra și asigura această normalitate de către Serviciul Român de Informații și alte instituții sunt extraordinare, chiar dacă nu sunt vizibile de fiecare dată. Mi-am dedicat întreaga carieră publică binelui supraviețuitorilor Holocaustului, dezvoltării vieții evreiești din România și combaterii antisemitismului”, a declarat Silviu Vexler care a amintit principalele legi pe care le-a inițiat, între care introducerea sancțiunii de natură penală pentru antisemitism, majorarea indemnizațiilor acordate supraviețuitorilor Holocaustului și predarea materiei „Istoria Evreilor. Holocaustul” în toate liceele din România, despre care a spus că a fost cel mai greu proiect legislativ la care a lucrat.

„Nu este ușor să îți înfrunți trecutul... Am fost onorat să primesc sprijinul liderilor tuturor partidelor politice democratice pentru aceste proiecte esențiale. Avem nevoie să vedem implementarea integrală și corectă a legislației. (...) Apreciez în mod cu totul deosebit sprijinul acordat de Președintele României, de Parlamentul României și de Guvernul României”, a precizat președintele FCER, Silviu Vexler.

Structurate pe cinci sesiuni, dezbaterile au vizat tematici precum: lupta împotriva antisemitismului și combaterii negării și distorsionării Holocaustului și a teoriilor conspirației ca premise pentru democrației reziliente; stadiul implementării strategiilor naționale în domeniul combaterii antisemitismului; memoria Holocaustului sub presiune – studii de caz Ucraina și Republica Moldova; exemple de bune practici la nivel local și regional în domeniul combaterii antisemitismului și negaționismului; și implicarea statelor membre în procesul de implementare a Strategiei UE în domeniu. Programul a cuprins, de asemenea, și o vizită la Memorialul Victimelor Holocaustului din București, organizată cu sprijinul Institutului Național pentru Studiarea Holocaustului din România „Elie Wiesel”.

Viața evreiască din România, prezentată invitaților

La dineul organizat pentru delegațiile participante la lucrările Grupului de lucru al Comisiei Europene, Alexandru Muraru, reprezentant special al Guvernului României pentru promovarea politicilor memoriei, combaterea antisemitismului și a xenofobiei, a subliniat importanța elaborării strategiilor de combatere a antisemitismului.

Katharina von Schnurbein, coordonatoarea activității de combatere a antisemitismului și de menținere a vieții evreiești din cadrul Comisiei Europene, a vorbit despre eforturile făcute de țările membre ale UE în cadrul acestui demers. Participanții l-au putut asculta pe Octavian Fülöp, supraviețuitor al Holocaustului, care a evocat momente ale deportării lui și a familiei sale la Auschwitz și condițiile atroce în care au trăit deținuții lagărelor de exterminare.

Într-o scurtă declarație dată revistei *Realitatea evreiască*, Katharina von Schnurbein și-a manifestat optimismul în ceea ce privește rezultatele strategiilor europene de combatere a antisemitismului. În pofida scepticismului manifestat chiar de personalități din diferite cercuri, care au pus sub semnul întrebării eforturile UE de combatere a antisemitismului și de intensificare a procesului educațional privind Holocaustul, rezultatele, chiar dacă cu sușuri și coborâșuri, încep să se arate. Nu putem obține rezultate imediate, dar putem avea încredere că nu ne-am străduit degeaba, ne-a spus cea mai importantă oficialitate din partea Comisiei Europene, prezentă la eveniment.

Membrii delegațiilor organizațiilor participante la reuniune au făcut vizite la Templul Coral și la Muzeul de Istorie și Cultură a Evreilor din România, au participat la un spectacol al TES și la un dineu oferit de FCER.

La Templul Coral, ei au fost salutați de Eduard Kupferberg, secretar general al FCER și directorul Cancelariei Rabinice. Ovidiu Bănescu, vicepreședintele FCER, a făcut o scurtă prezentare a istoriei recente a comunității evreiești din România, a situației actuale și a preocupărilor Federației pentru a menține și dezvolta viața evreiască. Carmen Iovițu, directoarea Muzeului de Istorie și Cultură a Evreilor din România, a prezentat istoricul Templului Coral care a supraviețuit, în pofida avatarurilor istoriei recente, atât în perioada dictaturii antonesciene, cât și în cea comunistă. Vorbitorul a menționat că toate locurile cuprinse în programul de vizită alcătuit pentru delegații au făcut parte din cartierul evreiesc al Bucureștiului, demolat aproape total de regimul Ceaușescu. Muzeul de Istorie a fost și el prezentat de Carmen Iovițu. Vizitatorii au admirat ambele monumente și au fost încântați de micul spectacol prezentat de actorii de la TES.

**EVA GALAMBOS
GEORGE GÎLEA**

„Cursurile de medicină pentru studenții evrei”

Școala de medicină înființată de prof. dr. Marcu Cajal, după românizarea învățământului de stat

Punerea în aplicare a legislației antievreiești prin numeroase reglementări și măsuri antisemite luate de guvernul Goga-Cuza, de guvernele dictaturii regale sau de autoritățile din perioada dictaturii antonesciene privea populația evreiască ce era lăsată fără drepturi cetățenești, deposedată de proprietăți și surse de venit, exclusă din instituțiile publice și din firmele românești „românizate” forțat, discriminată politic, social, economic și cultural prin numeroase interdicții.

Prin Decretul-lege nr. 3438 din 11/14 octombrie 1940, semnat de Ion Antonescu, conducător al statului român și președinte al Consiliului de Miniștri, și de Traian Brăileanu, ministrul educației naționale, cultelor și artelor, se reglementa situația evreilor în învățământ. Se stabilea că evreii „născuți din ambii părinți evrei sau numai din tată evreu, indiferent de religie, nu pot funcționa în calitate de personal didactic și administrativ și nu sunt admiși ca elevi sau studenți în școlile românești de grad primar, secundar sau superior de stat sau particular și nici în școlile celorlalte unități etnice creștine” (*Evreii din România în anii 1940-1944. Legislația antievreiască*, Ed. Hasefer, 1993, p. 70). Elevilor și studenților evrei li se interzicea accesul la învățământul public de toate gradele, abrogându-se, de fapt, decizia Ministerului Educației Naționale nr. 153.377 din 29 august 1940, în virtutea căreia, în condiții excepționale, un procent de 6% dintre elevii școlilor secundare și din studenții instituțiilor de învățământ superior puteau fi evrei. Astfel, *numerus clausus* a fost înlocuit cu *numerus nullus*.

Potrivit Decretului-lege nr. 3789 din 12 noiembrie 1940, medicii de origine mozaică sau creștină, precum și femeile medici de origine evreiască, creștinate sau căsătorite cu români, au fost excluși din Colegiul Medicilor, fără a mai avea dreptul să colaboreze la reviste științifice de specialitate și să fie membri ai societăților științifice. În fiecare județ se înființa câte o asociație profesională a medicilor evrei, condusă de un președinte numit de Colegiul Medicilor. Medicii evrei aveau dreptul să îngrijească numai bolnavi evrei, conform art. 42 din aceeași lege, în spitale sau sanatorii evreiești, dar numai în localitatea unde aveau domiciliul real. Pentru a face parte din asociația profesională a medicilor evrei, acestora li se cerea să fie cetățeni români, stabiliți în România înainte de 1 iunie 1919, având o carte profesională aparte, fiind obligați să poarte o insignă al cărei model era fixat de Colegiul Medicilor și o parafă cu mențiunea „medic evreu”.

Ca urmare a acestor decrete-lege și a celui privind românizarea învățământului de stat, medicii evrei au fost excluși din Colegiul Medicilor, și-au pierdut posturile din unitățile de învățământ, iar studenții evrei înscriși la facultățile de medicină de stat au fost dați afară. Printre doctorii docenți în medicină care și-au pierdut posturile în urma românizării învățământului îi amintim pe: Nicolae Blatt, Samuel Birman-Bera, Mauriciu Blumenthal, Marcu Cajal, Isaac Daniel, Enric Facon, Moise Goldstein, Simion Goldenberg-Beyler, Marinela Grubea, Simion Iagnov, Osias Kaufman-Cosla ș.a. Importanți membri ai școlii românești de neurologie, doctorii Oscar Sager și Arthur Kreindler au fost dați afară de la Clinica de Neurologie de la Spitalul Colentina; Benedict Menkeș

și-a pierdut postul de la Catedra de anatomie a Facultății de Medicină din București; studentul Nicolae Cajal (viitorul profesor în virusologie, fiul dr. Marcu Cajal) a fost exmatriculat de la Facultatea de Medicină din Cluj etc.

În această situație, dr. Marcu Cajal, profesor docent în terapie pediatrică și puericultură la Facultatea de Medicină din București încă din 1929, a organizat, în cadrul Spitalului Caritas – Noua Maternitate, școala „Cursurile de medicină pentru studenții evrei”, cunoscută drept Școala Cajal, în urma aprobării Ministerului Educației Naționale, primite la 10 martie 1941 (prin adresa nr. 45.096/1941). Comunitatea Evreilor din București – Eforia Spitalelor Caritas și Noua Maternitate – a aprobat ca în amfiteatrele, serviciile și laboratoarele spitalului să se țină cursuri și lucrări practice pentru studenții evrei la medicina din anii III, IV, V și VI, urmând ca toate cheltuielile pentru materialele didactice să fie suportate de petiționar, cu precizarea că „domniile medici din corpul profesional vor avea grijă să se pună de acord cu domniile medici șefi ai serviciilor spitalicești, păstrând neatinsă autoritatea medicului șef al fiecărui serviciu și, totodată, autoritatea administrativă a spitalului”. Dr. Marcu Cajal a ținut cursuri chiar și în propria locuință din str. Anton Pann, nr. 40, unde amenajase special un spațiu de trei camere pentru buna desfășurare a laboratoarelor practice (vezi Nicolae Cajal, *Gânduri despre tatăl meu la 100 de ani de la naștere*, Fondul Familiei Cajal, ACSIER, ff. 6-8).

Într-o adresă înaintată Consiliului de Miniștri la 13 aprilie 1943, prin care cerea recunoașterea devotamentului său față de țară, justificată prin participarea sa la campaniile din 1913 și din 1916-1919, dr. Marcu Cajal mărturisea: „Practic medicina infantilă de 30 de ani, timp în care am dat îngrijiri medicale copiilor de toate națiunile și de toate religiile. Am înțeles să fac mai mult apostolat decât profesiune, de aceea la apusul carierei mele nu am nici o avere. Singura mea avere este casa pe care o locuiesc de 30 de ani și pe care o posed din 1913

prin act dotal (cea din str. Anton Pan, nr. 38B). Nădăduiesc, prin cinștită și loiala mea activitate în această țară, să fiu recunoscut ca unul care am dat dovadă de devotament excepțional în timp de război, iar în civitate am avut o activitate meritorie și continuă și să fiu asimilat românului etnic conform art. 6 din legea nr. 254 din 1941, modificat prin art. 3 din legea din 10 martie 1943” (vezi *Evreii din România în Războiul de Reîntregire a Țării, 1916-1919*, coord. Lya Benjamin, Dumitru Hîncu, Ed. Hasefer, 1996).

După evenimentele din 23 august 1944 și repunerea în drepturi a medicilor evrei prin abolirea legislației antisemite, printr-un decret emis de Regele Mihai la 14 decembrie același an, Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor, Direcția Învățământului Superior, prin adresa nr. 151.414 din 24 octombrie 1944, răspundea afirmativ cererii adresate de dr. Marcu Cajal, ca școala „Cursuri pentru studenții în medicină evrei” să fie considerată școală superioară.

Într-o Europă dominată de politica nazistă exclusivistă și criminală, dr. Marcu Cajal a reușit, prin talentul său diplomatic, să convingă autoritățile de absurditatea discriminării românilor de cult mozaic, contribuind esențial la organizarea și buna funcționare a unei facultăți de medicină pentru evrei la Spitalul Caritas, instituție de învățământ superior ce a adunat în corpul său didactic pe cei mai valoroși medici evrei din acea perioadă și care a dat câteva promoții de medici ce și-au dovedit ulterior competența atât în țară, cât și în străinătate (Israel, SUA, Canada, Europa Occidentală, Australia, America de Sud etc.).

„Medic de copii”, cum se autointitula, dr. Marcu Cajal a fost unul dintre primii specialiști în pediatrie din România. A urmat stagii de specializare la Berlin și Paris, sub îndrumarea profesorilor Finkelstein, respectiv Anselme Robert Debré. Medic extern, intern, secundar și primar din 1925, el s-a distins mai cu seamă prin activitatea de la Spitalul Caritas din București, unde a lucrat 29 de ani, dar și ca medic-șef la Spitalul de co-

pii din str. Bradului, unde a lucrat cu numeroși specialiști în domeniu. Tot el l-a tratat și l-a îngrijit, în perioada copilăriei, pe Regele Mihai.

În 1947, dr. Marcu Cajal a fost numit profesor de clinică pediatrică și puericultură la Institutul de Medicină și Farmacie din București și medic-șef al secției de pediatrie din Spitalul Elias. A realizat numeroase cercetări referitoare la tratamentul sifilisului ereditar, utilizarea autoseroterapiei în tratamentul bronhopneumoniei copiilor, pseudoreumatismul gripal la sugari, alimentația nou-născutului, alimentația distroficului, dispepsiile sugarului, malformațiile congenitale de origine rickettsiană, patologia și clinica numeroaselor afecțiuni infantile, ce au constituit obiectul unor interesante lucrări. Dintre manualele și monografiile sale publicate, merită să amintim: *Puericultura practică* (premiată de Academia Română în 1945), *Terapia uzuală în pediatrie* (1956), *Cartea mamelor. Sfaturi asupra creșterii și îngrijirii copiilor* (1915, 1924 – ediția a 2-a), *Școala mamelor* (1935), *De ce nu mănâncă copilul meu?* (1964), *Educarea copilului în familie* (1975) etc.

Dr. Marcu Cajal a continuat să lucreze cu aceeași conștiinciozitate la spitalele Polizu și Călărași, după ce a fost pensionat în anul 1953, „îndeplinindu-și misiunea, datorii sociale, răspunzând somațiilor interioare ale unei conștiințe străine de orgoliu și de vane veleitarisme, ale unui om eliberat de orice prejudecată”. Dragostea sa pentru om, pe care îl considera „o matrită inepuizabilă de elan creator, de valori morale, o sinteză a demnității și a civismului”, s-a remarcat mai cu seamă în devotamentul său în tratarea și îngrijirea copiilor, medicul fiind mereu ghidat de cuvintele lui Pasteur: „Prețuiești și respectați în copiii de azi pe creatorii de civilizație și cultură de mâine!”

IRINA WEINER-SPIRESCU

Maimonide – Călăuzitorul (ep. 1)

Cel mai cunoscut filozof evreu al perioadei medievale este fără îndoială Moise Maimonide. În următoarele trei episoade vom discuta despre viața și gândirea lui Maimonide, dar și despre influența exercitată de opera lui în filozofia și teologia iudaică.

Maimonide s-a născut în 1135 la Cordoba, într-o familie cu renume. Este familiarizat de mic cu învățăturile rabinice și cu filozofia (îndeosebi pe filieră arabă). Tulburările politice ale Spaniei maure din perioada respectivă vor duce la relocarea familiei în nordul Africii. Instalarea dinastiei almohazilor în Spania a dus la fanatizarea mediului islamic, motiv pentru care mulți evrei au fost nevoiți fie să accepte convertirea la islam, fie să părăsească ținuturile iberice. Maimonide împreună cu familia lui se stabilesc în jurul anului 1159 la Fez, în Maroc, unde vor locui șase ani de zile, încercând să ascundă originea iudaică (la acea vreme, Marocul se afla tot sub almohazi).

După plecarea din Maroc, pentru aproximativ un an Maimonide va trăi în Israel, dar din cauza tensiunilor provocate de cruciade va fi nevoit să plece din nou și să caute un nou adăpost. De această dată va ajunge în Egipt unde va reuși să intre în grațiile sultanului Saladin, fiind doctorul personal al acestuia. Această experiență va fi una decisivă pentru faima de care s-a bucurat Maimonide încă din timpul vieții sale. De altfel, în perioada egipteană Maimonide devine liderul comunității iudaice locale, extinzându-și uneori influența prin cunoașterea și înțelepciunea lui și în afara granițelor egiptene, asupra comunităților de evrei aflate încă în Spania.

Ca gânditor, Maimonide s-a remarcat, în termeni generali, datorită dorinței sale de a așeza cultura iudaică în centrul marilor dezbateri filozofice. Conștient că atât creștinismul, cât și islamul își au o parte din origini în tradiția iudaică, Maimonide a încercat să participe la dialogul filozofic dintre cele două mari spații. Pe de altă parte, moștenirea filozofică antică a fost și ea fructificată de Maimonide, îndeosebi prin intermediul receptării lui Aristotel. Interpretarea în cheie raționalistă a Torei reprezintă un alt aspect fundamental al gândirii lui Maimonide, fapt ce a condus uneori la controversate puternice în sânul comunității iudaice, chiar și la secole distanță după moartea lui Maimonide.

Opera marelui filozof evreu poate fi împărțită în mai multe categorii, în funcție de specificul lucrărilor lui: texte de medicină, texte de natură juridică (despre legea iudaică), texte de natură personală/teologică (scrisori elaborate în calitate de lider al comunității iudaice din Egipt) și, în fine, texte filozofice. Cele din urmă vor fi de interes și pentru noi în următoarele episoade, în care vom pătrunde în profunzimea ideilor filozofice ale lui Maimonide. Până atunci, amintim aici lucrările filozofice concepute de Maimonide: *Be'ur Millot ha-Higgayon* (un studiu de logică aristotelică), *Comentariu asupra Mișnei* (un text scris în arabă), *Cartea despre profesie*, *Cartea despre corespondență* (ambele texte fiind o încercare de a demonstra că învățătura profetilor și înțelepților tradiției iudaice este în concordanță cu adevărul filozofic) și *Călăuză rătăciților* (probabil cel mai influent text filozofic scris de Maimonide).

CRISTIAN VECHIU

JCC ORADEA

Luna mai – diversă și multiculturală

Pe 5 și 6 aprilie 2023 am sărbătorit Pesahul care ne amintește în fiecare primăvară de actul eliberării din sclavia egipteană, împlinit prin voința divină.

La JCC Oradea s-au oficiat două seri de Seder șel Pesah în sala de evenimente unde au fost prezenți în număr foarte mare membri ai comunității, familii, precum și prietenii ai acestora. Atât Sederul, cât și partea religioasă au fost susținute de

Robert Rezmoves sub atenta îndrumare a rabinului prof. univ. dr. Asher Ehrenfeld. Zilele comemorative – 18 aprilie, lom Hașoah (ziua de comemorare a Holocaustului în Israel), lărat pentru martirii din nordul Transilvaniei; 25 aprilie, lom Hazikaron – le-am marcat cu durere și regret alături de membrii comunității, prin rugăciuni și obiceiuri convenite acestor evenimente întunecate din istoria poporului evreu. De lom Haațmaut, în prezența unui auditoriu mare, rabinul Ehrenfeld a vorbit despre istoria evenimentului, amintind că, nu întâmplător, Ziua Independenței Statului Israel este imediat după lom Hazikaron, căci cu jertfa eroilor a fost posibilă izbânda și mai apoi independența Israelului. Cei prezenți au avut parte de mărturisiri despre scenele elocvente din război, Asher Ehrenfeld fiind rabin în Tahal (Forțele Armate Israeliene). În finalul discursului s-a elogiât spiritul colectiv pentru idealul milenar de a avea Ereț Israel, după care cu toții au servit delicioasele frigărui la grill.

Luna mai este una încărcată cu evenimente culturale, festive și religioase. Pe 8 mai, chiar dacă vremea nu a fost tocmai prietenoasă cu noi, am petrecut timp de câteva ore un Lag baOmer pe cîste. Părinți și copii, tineri și vârstnici s-au adunat în curtea comunității pentru a celebra cum se

cuvine această sărbătoare. Mai întâi, rabinul Ehrenfeld a ținut un mic discurs despre semnificația sărbătorii, apoi a avut loc un concurs cu întrebări specifice zilei, pregătit de prim-rabinul Shraya Kav. Au fost pregătite premii surpriză pentru toată lumea, s-a dansat cu voie bună în jurul focului, după care s-a mâncat cu poftă meniul bogat.

Pe 9 mai, cu ocazia Zilei Europei, la Casa de Cultură din Oradea s-a organizat Festivalul Multiculturalității.

Pe scenă au urcat șapte minorități culturale diferite, formând un program diversificat de dansuri și muzică tradițională, specifică fiecărui grup etnic participant. Comunitatea Evreilor din Oradea a fost promovată prin dansurile ansamblului nostru, Or Neurim, și prin muzica Alexandrinei Chelu-Schorr, acompaniată la chitară de tatăl ei, domnul Florian Chelu Madeva. Pe fundalul scenei au fost proiectate imagini reprezentative pentru viața evreiască.

Pe 13 mai, sâmbătă seara, după ieșirea din Șabat, Sinagoga Mare de Rit Ortodox din Oradea a fost gazda a peste două mii de vizitatori, cu ocazia programului național Noaptea Muzeelor. Fiind incluși în acest program, directorul JCC Robert Schorr a pregătit mulțimii de vizitatori un program artistic susținut de Astrid Muthu, Alexandrina Chelu-Schorr, Florian Chelu Madeva și trupa de dansuri Or Neurim. Totodată, domnul Robert Rezmoves, om de bază al comunității și al serviciilor religioase, a contribuit pe tot parcursul programului, cu mare răbdare și pricepere, cu istorisiri și explicații despre viața și tradițiile din cadrul comunității noastre.

În încheiere amintim că din lista de activități săptămânale ale JCC-ului nu lipsesc: întâlnirile și aniversările Generației de Aur, sesiunile de învățături iudaice cu rabinul, cursurile de ivrit, cursuri de desen cu tineri și copii, repetiții ale corului, precum și cursuri de dansuri israeliene. Transmitem și pe această cale cele mai sincere și călduroase urări de ziua de naștere distinșelor doamne Kincses Ecaterina, Bodor Zsuzsanna și Barabas Erszebet.

DOINA BUMBU

JCC IAȘI

Într-o atmosferă emoționantă, inimile noastre au vibrat la unison la evenimentul organizat la Palatul Braunstein, de către Comunitatea Evreilor din Iași și JCC Iași, cu prilejul aniversării a 75 de ani de la declararea independenței Statului Israel.

„Proclamarea Independenței la 14 mai 1948, renașterea națiunii noastre, a însemnat împlinirea unui vis milenar al poporului evreu. De atunci Israelul a crescut, devenind o țară modernă, care își conservă cu mândrie istoria, o țară care ocupă un loc important în materie de descoperiri și progrese tehnologice, o țară care este o insulă de democrație în zona Orientului Mijlociu”, a spus în deschiderea evenimentului președinta comunității, Benjamina Ides Vladcovschi.

În mesajul său, secretarul general al comunității, Albert Lozneau, a vorbit despre lom HaZikaron, ziua în care îi amintim și îi comemorăm pe cei care au plătit cu prețul vieții lor, pentru ca noi să ne putem trăi viața în demnitate și libertate, zi urmată imediat de lom Haațmaut, ca o reamintire a faptului că viața merge înainte: „De lom Haațmaut sărbătorim trei sferturi de secol de speranțe împlinite în țara pe care Dumnezeu le-a dat-o cu mii de ani în urmă ca moștenire lui Avraham, Ițhak și Iakov. Trebuie să ne amintim cu dragoste și recunoștință, să păstrăm vie

O frumoasă și emoționantă aniversare

și să cinstim memoria celor care s-au jertfit pentru idealurile și năzuințele țării noastre, să fim recunoscători și să ne bucurăm de ceea ce suntem și avem. Fie memoria lor binecuvântată!”

În continuare, rabinul Iașiului și al Moldovei, Yehoshua Aharonovitch, a rostit rugăciuni pentru pace și pentru soldații evrei căzuți în războaiele pentru libertate.

După numeroase alocuțiuni rostite de personalități ale Iașiului cultural și academic, prietenii ai comunității, a urmat un frumos concert susținut de talentatele soliste de la Colegiul „Octav Băncilă”, clasa de canto a prof. Diana Neacșu, precum și un deosebit program de dansuri israeliene, prezentat de minunații și talentații copii pregătiți de prof. Veronica Hariton.

Seara aniversară s-a încheiat cu un concert de melodii tradiționale evreiești și israeliene, susținut de formația Niggun – solist Uri Ferenbac, coordonator prof. Romeo Luchian –, foarte apreciat de public.

Mulțumiri speciale se cuvin familiilor Fiterman Saul și Mara, Fiterman Dan și Raluca, oameni deosebiți și sufletești care sunt mereu alături de comunitatea noastră, precum și gazdei noastre, directoarea Aurica Ichim, și actorului Andrei Ciobanu care a prezentat acest eveniment.

SILVIAN SEGAL

JCC TIMIȘOARA

Descoperindu-l, din nou, pe Brauner

Nu se putea lăsa să treacă expoziția Victor Brauner fără ca membrii Centrului de Zi al JCC Timișoara să nu o vizioneze! În acest sens a existat un parteneriat excelent cu Muzeul Național de Artă din Timișoara. Seniorii comunității au putut descoperi, în cadrul unui amplu tur ghidat, opera artistului născut într-o familie evreiască din Piatra Neamț, devenit un lider al avangardei europene. Participanții au fost fascinați de evoluția artistică și personală a pictorului, care a trecut prin cubism, suprealism, dadaism, fiind unul dintre inițiatorii „pictopoeziei” – o artă unică, aflată la granița dintre imagine și cuvânt. O expresie artistică fascinantă, ce te invită mereu să o rezevi, să îi descoperi sensul și subtilitățile, lumea lui Brauner i-a atras în mod deosebit pe participanți.

Iom Haațmaut pentru mici și mari

Ziua Israelului a fost celebrată la Timișoara cu două evenimente de amploare, unul dedicat tuturor membrilor și unul aparținând doar copiilor. Seara de Șabat alb-albastră a fost una la care au luat parte

JCC BUCUREȘTI

Iom Haațmaut 75

Ziua Independenței Israelului – Iom Haațmaut – la JCC București a fost concepută și realizată de directorul său, Adrian Gueron, și de echipa lui ca o serbare populară: fără discursuri, fără nimic rigid. Spectorii, oameni de toate vârstele, de la câțiva ani la aproape centenari, s-au bucurat de cea mai mare realizare a evreilor după 2000 de ani de exil: Statul Israel. În urmă cu 75 de ani, când Ben Gurion îi proclama independența, locuitorii ai cartierelor evreiești bucureștene – mai existau imediat după război – ieșeau pe străzi, se sărutau, plângeau. Acum copiii și nepoții lor – puțini rămași în țară, mulți veniți din Israel, majoritatea investitori în România – s-au strâns la JCC să spună *Lehaim* Israelului. Ca la orice serbare populară, a fost mai întâi picnic.

peste 100 de participanți. Președinta comunității, dr. Luciana Friedmann, le-a vorbit participanților despre evoluția Statului Israel modern și despre contribuția evreilor români la clădirea sa. Rabinul Zvika Kfir s-a referit la paralele existente între Israelul Antic și Israelul Modern. Șabatul este un asemenea liant, pe care evreii din întreaga lume îl onorează.

Nu se putea o celebrare fără falafel, pita, șakșuka și alte delicatose israeliene, așa cum nu se putea ca sala să nu fie împodobită cu zeci de simboluri alb-albastre. Corul a interpretat cunoscute melodii israeliene, care fac parte din repertoriul său, promovată la întâlnirile interetnice.

Copiii au celebrat Iom Haațmaut în duminica ce a urmat acestui mare Șabat. Lihi Elfassy, israeliancă la origine, și-a dedicat mult timp pentru a pregăti un program original. Nu a fost o „vânătoare de comori”, ci a fost, prin tot centrul orașului, o „vânătoare de steaguri israeliene”, cu numeroase misiuni și întrebări pentru a determina care sunt cunoștințele copiilor despre Statul Israel. Copiii și adolescenții au dat răspunsurile corecte cu mare rezeziune!

La sediul comunității, copiii au decorat brișe alb-albastre, iar apoi fiecare a primit Teudat Zeut – un act de identitate de jucărie, simbolic – care a consacrat dreptul lor de a se considera și israelieni. (L.F.)

Chiar dacă nu la iarbă verde, atmosfera a fost aceeași, grație îmbietoarelor delicii culinare cu specific israelian, meritul lui Moșe, proprietarul unui restaurant cașer din Capitală. Parter și etaj, pline de lume. Printre oaspeți: prim-rabinul Rafael Shaffer; directorul JDC pentru Programe Naționale de Educație Iudaică, Ery Pervulescu; directorul DAPI, Rudy Marcovici; prim-cantorul Emanuel Pusztai; și, dintre nelipsiții simpatizanți ai comunității, compozitorul Șerban Nichifor, colaborator la Radio Shalom. Între spectatori, președinta BBR, conf. univ. dr. Felicia Waldman. Dansuri în onoarea Israelului au deschis spectacolul: antrenante, Ansamblurile Hora și Centrul de Fitness al JCC, coordonatoare Gabriela Bucățică.

O scurtă, dar substanțială retrospectivă a performanțelor Israelului la 75 de ani a fost făcută de Ery Pervulescu: „Israelul este una dintre cele mai dezvoltate țări ale lumii în plan economic, industrial, educațional, cultural, militar. De la începutul războiului în Ucraina, Israelul a adus în țară mii de refugiați ucraineni: evrei, dar și neevrei. De lom Haațmaut dorim pace în Israel și în lume. Hag Sameah!”

Intermezzo a fost un poem documentar cinematografic, ilustrativ pentru ce înseamnă să crezi și să muncești ca visul să devină realitate. Duo Re'im, invitații israelieni de onoare ai spectacolului, au fost prezentați în română de Adi Gueron și în ivrit de tânărul său coleg, Roi Sharon. Cei doi soliști, Israel Gottesdiener și Binyamin Rosenbaum, s-au cunoscut în armată. Au debutat în Corul Armatei, înființat în 1967, la inițiativa șef-rabinului IDF Shlomo Goren. Un succes care durează de atunci până azi. Șlagăre israeliene, idiș, ladinu au electrizat publicul. S-a aplaudat, s-a dansat, oamenii cântau împreună cu cei doi cunoscuți soliști. Și un moment solemn: imnurile României și Israelului, intonate de întreaga asistență.

IULIA DELEANU

Nesiguranța zilei de azi

De data aceasta voi începe cu sfârșitul.

Rog cititorii să-mi dea de știre dacă cele ce urmează reprezintă, de fapt, o realitate banală, întâlnită în mai multe locuri pe mapamond, sau, din contră, ele descriu o situație complet ieșită din comun și unică în felul ei.

De-a lungul vremii m-am obișnuit să meditez, din când în când, la ceea ce toată lumea numește nesiguranța zilei de mâine. De fapt, dacă stăm strâmb și judecăm drept, nimic nu e sigur când te gândești la viitor, apropiat sau depărtat. Nimeni nu rămâne tânăr și nici sănătos (căci, altminteri, cum se face că până la urmă murim cu toții?!), de multe ori nici locul de muncă nu e sigur, iar din momentul în care ieși pe șosea sau pe stradă cu mașina (sau chiar fără), viitorul imediat nu are nimic cert în el. Dar dorința mea e de a descrie o situație care mi se pare cu totul specială.

E vorba de israelianul de rând, cel care și-a legat pe vecie soarta de cea a țării în care trăiește, și asta pentru simplul motiv că el o consideră — dintotdeauna — țara sa, unica pe care o are, și asta nu de ieri sau de alaltăieri, ci cam de câteva milenii. Israelianul de azi, indiferent în ce parte a țării trăiește sau

Insemnări de la fața locului

unde lucrează, nu poate fi deloc sigur că ziua de azi nu e ultima lui zi de existență terestră, exact așa și nimic mai mult! Da, într-adevăr, se moare peste tot, dar asta se întâmplă în imensa majoritate a cazurilor din motive medicale sau catastrofe naturale.

Da, există multe locuri în lume unde copiii și adulții dispar din cauză că nu au ce mânca.

Și da, din când în când, de ajuns de rar, auzi sau citești de acte teroriste îndreptate împotriva unor cetățeni vinovați doar că se aflau într-un loc nepotrivit și într-un moment nepotrivit sau chiar pentru că aparțin unei minorități dușmănite și în pericol permanent venit de la grupuri obsedate de ideea curățării lumii de cei cărora nu le poartă prea multă simpatie.

Dar în Țara Sfântă evreul trăiește cu nesiguranța zilei de azi cam de vreo 150 ani, de când primul evreu a fost ucis de arabii locali undeva, pe teritoriul în dispută permanentă. Nesiguranța de care scriu aici a devenit o a doua natură pentru israelianul de azi. Indiferent unde locuiești sau unde lucrezi ori pe ce șosea sau stradă te afli, „duhul rău” te poate găsi în orice moment.

O rachetă te poate lovi, un foc de armă te poate ajunge, o lovitură de cuțit îți poate curma viața la orice colț de stradă. Dușmanul care te pândește zi și noapte nu e interesat de propria sa soartă. Principiul după care se conduce e foarte simplu: cu cât îi e mai rău evreului, cu atât îi e mai bine lui. Și indivizi care sunt gata să-și sacrifice viața sau viitorul doar pentru a face rău unui evreu israelian se găesc la tot pasul. Și, la urma urmei, de ce nu?!

Să recapitulăm puțin datele situației.

Dacă ești arab și ai ucis un evreu, există două posibilități: să mori alături de el (rezultat al acțiunii forțelor de securitate) sau să intri în pușcărie. Dacă mori, situația nu e deloc gravă. În primul rând, devii pe loc *shahid*, adică sfânt, și asta după preceptele religiei tale. În plus, în ceruri te așteaptă nu mai puțin de 72 de virgine — și sunt dispus să mă confrunt cu oricine crede că darul acesta e o simplă

bagatelă. Familia e asigurată pe viață, primește pensie, iar copiii tăi (dacă ai) vor fi primiți cu alai în orice instituție educațională palestiniană. Așa cum am amintit, o a doua posibilitate e să rămâi în viață. Aici există două scenarii. Primul e să fii rănit în luptă cu victima sau cu cei veniți în apărarea acesteia. În acest caz vei primi îngrijirile necesare într-un spital israelian de înaltă expertiză, te vor trata cei mai buni specialiști israelieni în toate domeniile și ai cele mai multe șanse să te însănătoșești. Apoi vei urma cursul descris mai jos, comun ție și celor care au scăpat nevătămați după încercarea (reușită sau nu) de a omorî un „ghiaur”, și anume pușcăria. Închisoarea israeliană nu e nici pe departe raiul pe pământ, dar nici ceva care să se compare cu alte închisori de pe alte meleaguri. Spațiul nu-mi permite să ofer cititorului mai multe detalii în acest subiect, deci mă voi mărgini a aminti doar câteva dintre avantajele de a fi terorist întemnițat într-o închisoare israeliană. În primul rând vei fi repartizat alături de „ai tăi”, teroriști ca tine, deci vei putea continua să plănuiești acte de teroare pe care le vei transmite în afară. Cum?

Foarte simplu. Ai telefonul tău, primești regulat vizite ale membrilor familiei și ale avocaților, deci contactul cu exteriorul e asigurat. Apoi, ai la dispoziție televizor și radio, deci rămâi informat cu tot ce se întâmplă în lipsa ta. Poți studia și obține o diplomă prin cursuri fără frecvență. Ai drept să-ți gătești ce dorești, în celula ta. Ți se permite să te rogi împreună cu ai tăi zilnic și de mai multe ori pe zi. Ah, am uitat să adaug un fapt „minor”: ca deținut vei primi un salariu lunar, din partea autorităților palestinene, până când mori sau ești eliberat. Dar cireașa de pe tort vine doar la urmă. Măine, poimăine, partenerii tăi aflați în libertate reușesc să ia ca ostatic un soldat israelian și, după tratative anevoioase, se ajunge la un acord prin care ostașul e eliberat în schimb de a câtorva sute (și chiar o mie, ca în ultimul caz!) de deținuți, deci ai toate șansele să devii din nou liber și să-ți continui îndeletnicirile datorită cărora ai ajuns pușcăriaș.

Și atunci vă întreb: oare nu „se merită” să fii terorist când, de fapt, această ocupație e un fel de *win-win situation*?

Și acum o ultimă întrebare. După toate cele descrise mai sus, oare are cineva vreo explicație pentru faptul că 82% dintre locuitorii Israelului se declară mulțumiți de viața pe care o duc?!

P.S. Am scris aceste note în dimineața de după o noapte în care peste 10 rachete au fost lansate din Fâșia Gaza spre sudul Israelului, îndreptate în mod special spre Sderot, o localitate foarte aproape de graniță, cu o dezvoltare demografică și economică, în ultimii ani, pur și simplu de invidiat. Locuitorii și-au petrecut noaptea în camerele speciale transformate în adăposturi, construite în fiecare apartament. Nu s-au înregistrat victime, doar o mică fabricuță a fost atinsă de o rachetă. Celelalte rachete au fost doborâte de *Kipat Habarzel*, celebra instalație antiaeriană israeliană. Asta până la data viitoare, azi sau până mâine sau poimăine sau...

Prof. dr. GABRIEL M. GURMAN
Omer, Israel
gurman@bgu.ac.il

Austria: creștere spectaculoasă a antisemitismului

Un ultim raport despre situația antisemitismului, comandat de parlamentul austriac, a dezvăluit o creștere spectaculoasă a urii față de evrei, mai ales în rândurile imigranților din Orientul Mijlociu. La publicarea documentului, Wolfgang Sobotka, președintele Camerei inferioare a Parlamentului din partea Partidului Popular Austriac, a remarcat că documentul demonstrează că antisemitismul nu este un fenomen marginal, ci el se manifestă în centrul societății. În discursul său pe marginea raportului, Sobotka a subliniat că antisemitismul este o problemă atât a dreptei, cât și a stângii politice, precum și a unei părți a comunității musulmane. „A devenit vizibil la margini: la marginea aripii de dreapta îl observăm de decenii, dar mult timp nu am acordat atenție stângii, acum îl putem vedea sub forma antiisraelismului și antisemitismului și, într-o a treia formă, din partea unor persoane care au imigrat la noi, deoarece provin din țări unde antisemitismul și antiudaismul sunt politici de stat”, a declarat Sobotka.

La sfârșitul lui 2022 au fost realizate două sondaje, unul în rândul cetățenilor austrieci și unul în rândul imigranților din Turcia sau din țări arabe, iar rezultatele au arătat că aici antisemitismul este mult mai pronunțat. Dintre respondenții din prima categorie, 15% au manifestat concepții antisemite dure, susținând stereotipuri clasice, negând Holocaustul sau afirmând că evreii sunt de vină pentru persecutarea lor proprie. O treime a susținut că s-a săturat de discuțiile despre Holocaust, că evreii exploatează în favoarea lor Holocaustul și că Israelul se poartă cu palestinienii ca nașiștii. Cifrele au crescut în cazul comunităților provenind din Orientul Mijlociu.

Potrivit lui Oskar Deutsch, președintele Comunității evreilor din Viena, raportul arată că este necesară o comunicare mai bună a informațiilor despre Holocaust și iudaism. (E.G.)

Destinul unui evreu comunist într-o democrație populară

Cartea *Destinul unui evreu comunist într-o democrație populară*, de Adalbert Rosinger, este un document istoric și reflectă decepția celor care au avut încredere în așa-zisul ideal comunist.

Minciuna și ipocrizia au devenit o a doua natură a activiștilor de partid. După cucerirea puterii, sub impulsul noilor condiții și circumstanțe, au devenit predominante aceste instincte inferioare ce au cuprins o bună parte a activiștilor de partid. La baza acestor devieri se afla un proces de dezumanizare impus de sistemul totalitar, regimul marxist-leninist cu Stalin sau fără el.

Regimul îi obliga pe activiști ca, de multe ori, să uite care este condiția umană. „O mocirlă morală” — au fost cuvintele lui Panait Istrati referitoare la unele aspecte ale noii societăți sovietice. În nenumărate ședințe, în cadrul tuturor partidelor comuniste, Panait Istrati a fost declarat eretic și excomunicat fiindcă a rostit adevărul. Faptele acestea s-au petrecut în anii 1938-1939. Și Adalbert Rosinger comentează în continuare: Într-adevăr, în perioada dintre cele două războaie mondiale numeroși muncitori și intelectuali au aderat la mișcarea revoluționară pe baza unui crez social, deci fiind gata uneori și de sacrificii supreme. Însă totul se schimbă și mari prefaceri au avut loc după preluarea puterii de către comuniști. Noii activiști de partid nu mai vor să moară pentru ideile lor, ci vor să trăiască de pe urma lor.

După cedarea Basarabiei și Bucovinei de Nord are loc refugiul unui număr de evrei în URSS. Unii, din considerente ideologice, alții, de frica legiunilor. Ajungând în Basarabia, aceștia și-au dat seama că s-au înșelat amarnic. Izbucnirea războiului sovieto-german în vara anului 1941 duce la înrăutățirea situației evreilor. Adalbert Rosinger, ca fost militant comunist, ajunge în lagărul de la Târgu Jiu și apoi în lagărul de la Vapniarka, în Transnistria.

Condițiile la Vapniarka au fost greu de suportat. Se formase și se propulsase o republică totalitară în miniatură, precum și un organ de securitate al colectivului de comuniști. Rosinger arată că, deși printre ei erau antihitleriști, totuși nu erau adepți ai politicii partidului comunist, aveau rezerve și erau chiar ostili dictaturii proletarietului. Mulți dintre acești intelectuali, după eliberarea de la 23 august 1944, folosind experiența căpătată la Vapniarka, unde avuseseră parte de un regim totalitar dirijat de aristocrația partinică, sosind acasă după eliberare, au făcut imediat formele de emigrare în Israel și au plecat cu prima ocazie. Alții, sătui de privațiunile și opresiunile îndurate în anii regimului profascist antonescian, au sperat că se va deschide calea spre o lume mai liberă, spre o lume a dreptății sociale, iar mulți alții erau rezervați și priveau cu multe îndoieli și chiar cu spaimă ce va urma, văzându-i pe ostașii sovietici cu steaua roșie în frunte. O parte au mai sperat, în primii ani, că partidul va aduce dreptate socială, speranță pe care, treptat, văzând faptele, au abandonat-o.

„Între timp, în anii 1946-1947, evenimentele politice au urmat un curs rapid, viu. Conducătorii partidelor istorice (național-țărănist și liberal), în frunte cu Luliu Maniu, au fost arestați și condamnați la ani grei de temniță, din care majoritatea lor nu au mai ieșit niciodată. Unica lor vină era că au fost conducătorii partidelor politice de seamă din epoca respectivă”, scrie Adalbert Rosinger.

În anii 1959-1960 a început o serie de arestări în masă în rândul funcționarilor din comerțul exterior — și nu întâmplător toți acești funcționari arestați erau din rândul evreilor. Și, prin faptul că dintre toți cei implicați în aceste procese doar doi indivizi erau neevrei, se dovedește manifestarea din plin a „rasismului roșu”, dictat la acea vreme de organele de partid, îndreptat de această dată împotriva evreilor, dar care, la fel de bine, a fost îndreptat și împotriva altora: germani, maghiari sau reprezentanți ai cultelor religioase. Desăvârșirea acestei politici și implementarea ei a fost lăsată în mâna Securității, cea mai fidelă unealtă a partidului, a cărei victimă a fost și Adalbert Rosinger.

LYA BENJAMIN

Evrei
în viața
publică

„Dacă nu există o cale, antreprenorul construiește un drum nou”

Amnon Shashua, Premiul Israel 2023

Cine a participat la alte ediții ale ceremoniei anuale de decernare a Premiilor Israel, derulată tradițional la International Convention Center din Ierusalim, nu a putut să nu compare normalitatea lui *Am ehad, lev ehad* („Un singur popor, o singură inimă”), atmosfera obișnuită din anii precedenți, cu starea de spirit prezentă, generată de ruptura dintre protestatarii față de reforma justiției și guvernării cu susținătorii lor, nu atât de numeroși, care încearcă să o impună. Ceremonia s-a dorit a fi încă un prilej de reconciliere, după alte încercări de revenire la pace socială – Seder șel Pesah, Iom Hașoa, Iom HaZikaron, Iom Haațmaut –, Gala Premiilor chiar marcând încheierea Zilei Independenței, însă nicio parte nu și-a atins dezideratul.

La prezidiu s-au aflat: președintele Israelului, Isaac Herzog; premierul Benjamin Netanyahu; președinta Curții Supreme de Justiție, Esther Hayut, cu părinți originari din România, supraviețuitori ai Holocaustului, cunoscută apărătoare a „identității democratice” israeliene; președintele Knessetului, Amir Ohana; ministrul educației, Yoav Kisch.

„Fiecare dintre dumneavoastră reprezentați repere stimulativă în domeniul de activitate în care v-ați afirmat”, s-a adresat laureaților ministrul

educației, Yoav Kisch, în cuvântul de deschidere. „Ar trebui să ne amintim zilele dificile pe care le-am trăit, pentru a ne putea păstra echilibrul în fața provocărilor sociale actuale. Ca membru în echipa de negociatori, întru-nită la reședința președintelui Isaac Herzog, sper că vom atinge un posibil consens”, a adăugat Kisch referindu-se la dezbaterile asupra unui potențial compromis în proiectul reformei judiciare.

Semnificativ a fost gestul laureatei Michal Rovner, renumită pentru lucrările sale de artă video, foto, cinema, cu expoziții în mari muzee ale lumii, cofondatoare a primei școli de artă fotografică din Israel; când a urcat pe scenă spre a primi premiul, i-a înmănat lui Netanyahu o scrisoare. Artista a făcut-o publică în rezumat, scurt timp după aceea, într-o emisiune de știri la televiziunea israeliană Canal 12: „I-am scris în numele cetățenilor israelieni îngrijorați, fiindcă nu m-am simțit capabilă să vorbesc. «Dumneavoastră vă exprimați adesea îngrijorarea față de amenințările dușmanilor din jurul nostru. Dar falia creată între noi pune țara într-o primejdie nu mai puțin îngrijorătoare. Este dificil să acceptăm un premiu într-o țară divizată.»”

Nevoia de instituții democratice a fost tema centrală din discursul unuia dintre cei trei laureați pentru întreaga

activitate, profesorul de IT la Universitatea Ebraică din Ierusalim, Amnon Shashua, președinte și director executiv al Companiei Mobileye, președinte al Companiei de Inteligență Artificială AI 21 Labs: „Nu lăsați fără rezolvare o mare criză. Un antreprenor vede provocări și oportunități. Dacă nu există o cale, el construiește un drum nou. Aceasta este misiunea noastră imperativă. Trebuie să ne unim forțele să depășim criza, respectând cu strictețe separarea puterilor privind instituțiile statului – legislativ, executiv, judiciar –, pentru a nu pierde tot ce am realizat. Dacă nu reușim s-o facem, nu ne va ajuta niciun miracol.”

Din CV-urile unora dintre câștigătorii premiului din acest an reiese că aceștia ar putea avea poziții pro-reformă: rabineasa Rachel Haber, continuatoare a operei soțului ei, rabinul Yeshayahu Haber, fondatoare a Matnat Chaim („Darul Vieții”), organizație pentru donarea de rinichi în vederea operațiilor de transplant de rinichi în Israel; profesor la Universitatea Bar Ilan, matematiciana Zemira Mevarech, promotore în domeniile metacunoașterii și educației matematice; prof. univ. Dov Schwartz, director al Institutului de Cercetări Wahrfatig de Sionism Religios; cantautorul de muzică mizrahi Yossi Levy, cunoscut sub numele de Daklon, descendent

al unor emigranți yemeniți, ale cărui compoziții sunt inspirate din muzica orientală, psalmi, vechi imnuri religioase.

Populația israeliană druză a fost reprezentată de un laureat cu date biografice de mare forță sugestivă: Amal Nasser el-Din, acum în vârstă de 94 de ani, fost deputat din partea Likud în Knesset, între 1977-1988, director al Proiectului unui Memorial, din 1969, în onoarea soldaților druzi căzuți în apărarea Israelului. Este anul în care fiul său, Lufti, era ucis în ultima zi de serviciu militar. În 2008, nepotul său, purtând numele părintelui, Lufti, este ucis în timpul Operațiunii Cast Lead.

Interesul pentru performanțele în cercetarea științifică a dominat în opțiunile selective ale juriului. Laureaților cu acest profil mai sus amintiți li s-au adăugat: profesor la Universitatea Tel Aviv, Avital Gasith, specialist în conservarea și reabilitarea sistemelor acvatice; profesoară la Institutul Weizmann, Michal Schwartz, cercetătoare în domeniul neuroimunologiei; profesor la Universitatea Tel Aviv, Emanuel Peled, cercetător în chimie.

Faptul că un specialist de marcă în drept internațional, Yoram Dinstein, profesor emerit la Universitatea Tel Aviv, fost conducător al universității între 1991-1998, a primit Premiul Israel din anul acesta reflectă, o dată mai mult, frământările întregii populații israeliene, legate de tot ce ține de justiție.

Și ne întoarcem la muzică. Muzicologul pasionat de istoria muzicii secolului al XIV-lea, a celei timpurii din secolul al XVIII-lea, în Italia, de muzica israeliană actuală, Jehoash Hirshberg, care împlinește 85 de ani, profesor emerit la Universitatea Ebraică din Ierusalim, primește premiul. Popularul cântăreț de muzică folk-rock, realizator de emisiuni muzicale radio israeliene, compozitorul Shlomo Artzi, protestatar antireformă până în pânzele albe, îl refuză. Cât de eficace poate fi fronda? Cât adevăr în afirmațiile lui Michal Rovner?

Sperăm ca răspunsul să poată fi dat până la viitoarea ediție a Premiilor Israel.

EVA GALAMBOS

IULIA DELEANU

Evreii britanici și ceremoniile de încoronare a regelui Charles al III-lea

Evreii din Marea Britanie s-au implicat profund în evenimentele legate de încoronarea noului monarh, atât din punct de vedere religios, cât și social. Astfel, în toate sinagogile, indiferent dacă erau ortodoxe, conservatoare sau reformate, s-au rostit

rugăciuni speciale, în afara celor rostite pentru monarh în fiecare Șabat. Iudaismul reformat a adăugat o completare specială pentru serviciul din 6 mai, iar o serie de sinagogi au început serviciul religios mai devreme, pentru ca cei prezenți să poată urmări evenimentul. Oficiul șef-rabinului care reprezintă cea mai importantă comunitate din Marea Britanie, cea ortodoxă, a redactat o broșură de 12 pagini cu „Rugăciuni de mulțumire” care să marcheze încoronarea regelui Charles și a reginei Camilla, o tradiție ale cărei origini datează din 1937, de la încoronarea regelui George al VI-lea. Cinci școli evreiești au înregistrat împreună o ediție specială de încoronare a cântecului „Adon Olam”, interpretat la serviciile de Șabat. De asemenea, 3 dintre cei 12 compozitori însărcinați cu un nou aranjament muzical pentru încoronarea de la Westminster Abbey – Roxanna Panufnik, Debbie Wiseman și Nigel Hess – sunt evrei.

Invitat la evenimentul care are loc într-o biserică creștină, șef-rabinul Marii Britanii, Ephraim Mirvis, a participat în conformitate cu o decizie a celei mai înalte Curți rabinice din Londra, din anii 1979, care permite evre-

ilor practicanți să intre într-o biserică, la cererea regelui.

Deoarece ceremoniile s-au desfășurat sâmbăta, Palatul Regal a făcut aranjamente speciale pentru șef-rabinul Mirvis. El a fost găzduit vineri noaptea la Clarence House, rezidența regelui Charles, foarte aproape de Westminster, astfel că a putut merge pe jos la ceremonii. Șef-rabinul a făcut parte dintr-o procesiune a reprezentanților cultelor care l-au primit pe rege și l-au însoțit la plecare, respectiv din partea comunităților musulmană, sik, budistă, hindusă, jin, bahai și zoroastriană. Reprezentanții acestor culte, inclusiv șef-rabinul, au rostit câte o binecuvântare adresată regelui.

Tot în condițiile respectării Șabatului, la ceremonie a participat și Isaac Herzog, președintele Statului Israel, care a fost și el găzduit în apropiere de Westminster Abbey.

De remarcat că, din 1902, personalități evreiești, inclusiv șef-rabini, au participat la ceremoniile de încoronare.

Cum regele Charles dorește să fie considerat un model de multiculturalism, Poșta Regală a tipărit un timbru în care este prezentată o conversație între reprezentanții cultelor creștin, musulman, mozaic, sikh, hindu și bu-

dist. Se vede clar că figura din dreapta poartă o kipă.

Baroana Merrom – membră laburistă a Camerei Lorziilor și director executiv al Consiliului Deputaților Evreilor Britanici, Federația Comunităților Evreilor din Marea Britanie – s-a alăturat grupului compus din prințul William și episcopii care l-au îmbrăcat pe Charles cu roba regală. Mirul cu care au fost unși Charles și Camilla a fost produs din ulei de măsline din Ierusalim și binecuvântat în cadrul unei ceremonii speciale la Biserica Sfântului Mormânt, de patriarhul Ierusalimului și de arhiepiscopul anglican.

EVA GALAMBOS

IULIA DELEANU

Președintele Isaac Herzog propune formarea unui consiliu consultativ pentru evreimea globală

Într-o cuvântare rostită în cadrul unei sesiuni comune a mai multor organizații evreiești din Israel și din lume, în ajunul celei de a 75-a aniversări a Statului Israel, președintele Isaac Herzog a propus inițierea unei largi consultări globale cu evreimea de pretutindeni, pentru formarea unui consiliu consultativ sub egida Oficiului Președintelui Statului Israel, se arată într-un comunicat al Oficiului Guvernului israelian. Inițiativa Kol Ha'am („Vocea Poporului”), inițiativa președintelui pentru un dialog cu evreimea de pretutindeni, va susține un dialog deschis între comunitățile evreiești și va sfătui președintele în confruntarea cu principalele provocări care stau în fața evreimii. De asemenea, va sprijini formarea unei noi generații de lideri ai evreimii și va oferi o platformă de manifestare și dialog pentru acești evrei. Principalii parteneri ai acestei inițiative vor fi, la propu-

nera președintelui Herzog, Agenția Evreiască din Israel și Organizația Sionistă Mondială.

Unul dintre obiectivele propuse de inițiativa „Vocea Poporului”, se arată în document, va fi de a consulta și sfătui președintele în problema soluționării prăpastiei din ce în ce mai mari dintre comunitățile evreiești din lume. Membrii consiliului vor reprezenta evreimea de pretutindeni, fiind incluși reprezentanți din cele mai importante centre evreiești din lume, precum și invitați speciali, aleși de președinte. Herzog a invitat comunitățile evreiești din lume să se alăture unui proces vast de consultări, ce se va desfășura în 14 centre evreiești din șase continente în lunile iunie și iulie, printre locații figurând Israelul, patru mari orașe din SUA, Mexico City, Toronto, Buenos Aires și Sao Paulo, Johannesburg, Londra, Paris, Budapesta și Melbourne. (E.G.)

FATĂ-N FATĂ !

„Îi doresc comunității să-și regăsească locul pe care l-a avut în viața evreiască din zona Vrancea”

Interviu cu **MIRCEA ROND**, președintele C.E. Focșani

De mai bine de douăzeci de ani, viața președintelui de comunitate Mircea Rond se confundă cu viața comunității focșănene. Ca în majoritatea comunităților, evrei au rămas puțini, dar, prin acțiuni de interes social și cultural, Mircea Rond a știut să aducă simpatizanți în comunitate, să facă educație pentru combaterea antisemitismului în rândul tinerilor. Câteva exemple recente: de Ziua Internațională de Luptă împotriva Rasismului și a Antisemitismului a organizat o expoziție de fotografie pregătită de elevi, îndrumați de profesori. În parteneriat cu autoritățile locale, Ziua Internațională de Comemorare a Victimilor Holocaustului a fost marcată prin lansarea la Râmnicu Sărat (obște arondate) a cărții scrise de Ștefania Selegian, „Comunitatea evreilor din Râmnicu Sărat, fond documentar 1889-1981”. De Hanuca anul acesta, elevi de la Liceul Tehnologic „Al. I. Cuza” din Panciu, îndrumați de profesori, au participat la un proiect intercultural, pus în aplicare de comunitate: un vernisaj de expoziție tematică și o sesiune de comunicări, susținute de elevi, despre semnificațiile sărbătorii. Publicul a fost servit cu bunătăți culinare specific evreiești, unanim apreciate, realizator: ing. George Popa. Proiectul a fost coordonat de prof. Luminița Iliescu. Din 2005, Mircea Rond editează, împreună cu responsabilii Clubului Generației de Mijloc, Harieta Rond, revista online „Menora”, menită să familiarizeze cititorii neevrei cu viața evreiască și să adâncească interesul cititorilor evrei pentru istoria și cultura românească. Reușitele sale în combaterea prejudecăților antisemite și în promovarea interculturalității nu au rămas neobservate. Anul acesta, de Ziua Națională a Culturii Românești, juriul concursului județean „Omul Anului 2022” – format din reprezentanți ai Fundației Social-Culturale „Miorița”, ai Ligii Scriitorilor, Filiala Vrancea, ai revistei și editurii „Salonul Literar” – i-a acordat Premiul „Omul Anului 2022”.

– Ce ați simțit când v-ați auzit numele strigat în sală?

– Mi-au trecut prin fața ochilor minții scene de viață. Cum am devenit președintele comunității. Eram invitat în 2000 la o întrunire ținută la sediul comunitar din Focșani. Domnul Iulian Sorin, atunci secretar general al Federației, mi-a propus să candidez pentru funcția de președinte. Am zis da. Oamenii mi-au dat un cec în alb,

mă simțeam dator să-l onorez. Primul lucru a fost să redeschid sinagoga. Era mai tot timpul închisă, nicio activitate, nimic. M-am dus în vizită la membrii comunității. Am încheiat noi parteneriate cu școli, instituții culturale. Căutam căi de apropiere cu intelectualitatea orașului. Am deschis Centrul Cultural Comunitar „Cilibi Moise”. Am organizat expoziții, întâlniri cu scriitorii, serate muzicale, după-amiezi de

poezie, vizionări de filme documentare. Cele mai multe prietenii cu majoritari și alți minoritari acolo le-am legat.

– Aveați experiență în acest domeniu?

– Anii petrecuți la comunitatea brașoveană. Fusesem repartizat la Uzina de Autocamioane și activam în cercul tineretului evreu, inițiat și pus în practică de Sami Leibovici, atunci, președinte al comunității. Mi-a fost primul mentor. Celălalt a fost domnul Sorin, ulterior președinte interimar al FCER. Am adaptat la specificul comunității tot ce am învățat de la ei. Drumul parcurs a fost anevoios, probleme au fost multe și deloc ușoare. Trebuia să lupt împotriva unor prejudecăți antievreiești în rândul elevilor, nutrite din informații eronate, să am grijă de asistați bătrâni și bolnavi, să repar sinagogile din Odobești și Râmnicu Sărat, să mă zbat pentru renovarea sinagogii din Focșani, grav avariată. Un lucru important pentru mine este acela că îi doresc comunității să-și regăsească locul pe care l-a avut în viața evreiască din zona Vrancea.

– O retrospectivă?

– Am o vorbă învățată în timp: am semănat foarte multe în primii ani și am cules roadele în anii următori, după care am re-semănat și tot așa mai departe. Azi am ajuns ca elevii să-și pregătească și să-și susțină, cu documente, planșe, desene, expoze-uri despre antisemitism, Holocaust. Între comunitate și membrii săi există un flux continuu de comunicare. Sunt familii care au solicitat și solicită ajutor și îl primesc de la membrii plătitori de contribuții la diferite activități comunitare și de la prieteni sponsori. În 2020 am redeschis sinagoga din Focșani, renovată, în prezența unor oficiali din partea Consiliului Județean Vrancea și a Municipiului Adjud, a unor cercetători la Arhivele Naționale, Filiala Vrancea, a multor membri și prieteni

ai comunității focșănene și ai obștilor arondate, Odobești, Adjud, Râmnicu Sărat, Buzău. Prim-rabinul Rafael Shaffer și cu mine am dezvelit placheta reinaugurală și de aducere aminte. A participat și dr. Aurel Vainer, z.l., președinte de onoare al FCER. După ce am reparat sinagogile din Odobești și din Râmnicu Sărat, am organizat în fiecare puncte muzeale, cu obiecte de patrimoniu, colecții de ziare, cărți, fotografii.

– Pe lângă destinația de lăcaș de cult, sinagogile renovate servesc azi și ca spațiu cultural...

– Da. La sinagoga din Focșani, în fiecare lună, Centrul Cultural Vrancea, în parteneriat cu comunitatea noastră, organizează expoziții de pictură și grafică, realizate de cursanții Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă Buzău. Au loc concerte camerale, de muzică populară și ușoară, lansări de carte. Tot la sinagogă funcționează un atelier de vară, „Tandem intercultural”, la care participă copii între 10 și 12 ani de la Cambridge Centre - Focșani, sub egida Centrului de Tineret - Focșani, Direcția Județeană de Sport și Tineret Vrancea. Sinagogile din Focșani și Râmnicu Sărat iau parte la Noaptea Sinagogilor Deschise. Vizitatorii primesc informații despre civilizația și cultura iudaică.

– Se știe că Primul Congres al Uniunilor Sioniste din România, din 1881, a avut loc la Focșani, cu 16 ani înaintea Primului Congres Sionist de la Basel, din 1897. În afară de sărbătorirea la împlinirea a 120 de ani de atunci, evenimentul mai este marcat?

– Aproape anual. Turiști israelieni originari din România, fluturând steagul Israelului renăscut, sosesc la Focșani să-l readucă în memorie. Mulți sunt evrei focșăneni. Pentru cei plecați din oraș e un prilej de vizitare a locurilor natale, a prietenilor. Pentru copiii și nepoții lor – un prilej de descoperire a rădăcinilor.

IULIA DELEANU

Tradiții antisemite de Paște în Europa

În perioada medievală, în multe țări europene se prezentau de Paște spectacole populare cu crucificarea lui Iisus, texte având un puternic caracter antisemit. De multe ori, mai ales în Bavaria, după reprezentare, populația ataca evreii. Deși mai rar în Europa, acest obicei mai persistă în Olanda și Polonia, a relatat *The Jerusalem Post*. Astfel, Amichai Chikli, ministrul israelian al Diasporei și combatent antisemitismului, a protestat într-o scrisoare adresată ambasadorului Poloniei în Israel împotriva gestului de a da foc unei efigii a lui Iuda în Polonia, arătând că, „în trecut, astfel de evenimente au dus la acuzații privind folosirea de către evrei a sângelui creștin, discriminare și pogrom împotriva evreilor nevinovați și a altor trecători”.

Ministrul a trimis de asemenea o scrisoare adresată ambasadorului Greciei, în care s-a plâns de incendierea unui steag israelian pe 11 aprilie, la un meci de baschet din Atena. El a mai scris și ambasadorului ucrainean, atrăgând atenția asupra faptului că municipalitatea din Kiev a inclus pe o listă onorifică numele unui colaborator nazist.

În Olanda, cântecele de Paște din localitatea Ootmarsum au fost criticate de mai multe persoane, inclusiv de rabinul olandez Lody van de Kamp. În cadrul unui interviu, el a numit această tradiție „ceva de necrezut”. „Nu înțeleg cum de le pot cânta locuitorii din Ootmarsum, cunoscând istoria acestui oraș.” În timpul Holocaustului,

aici au fost împușcați patru evrei. Anul trecut, textul cântecelor a fost schimbat, dar, de pildă, în localitatea Tubantia au rămas texte care-i acuzau pe evrei de „deicid”. Unii participanți au respins criticile, afirmând că este vorba de o tradiție. (E.G.)

Isac Ludo – jurnalist, prozator, traducător

În urmă cu 50 de ani, în 23 mai 1973, se stingea din viață Isac Iacovitz Ludo, jurnalist, prozator și mai ales traducător.

Se naște la Iași, în 4 noiembrie 1894, într-o familie de mici comercianți. Lipsurile materiale îl împiedică să-și termine studiile liceale, angajându-se, încă de la 14 ani, ca funcționar de birou. La Iași își va publica primele scrieri literare, în revista *Absolutiō*. În 1919 se mută la București unde se alătură grupului de redactori ai ziarului *Mântuirea*, condus de A.L. Zissu. Din 1923 începe să scrie la revista *Știri din lumea evreiască* unde urmărește problemele evreilor din România după Primul Război Mondial.

Timp de un deceniu, din 1929 până în 1939, este redactor al revistei socioculturale *Adam*. Îl preocupă problema evreiască, promovează literatura evreiască în România, în detrimentul tendințelor asimiliste, făcându-se remarcat ca polemist și animator pasionat. De-a lungul anilor, în paginile revistei *Adam* vor semna articole numeroși autori, evrei și neevrei, ca Max Blecher, Marcel Iancu, H. Bonciu, Victor Brauner, Ilarie Voronca, Felix Aderca, Benjamin Fundoianu, Filip Brunea-Fox, Ion Călugăru, Emil Dorian, respectiv Tudor Arghezi, Ion Barbu, Camil Petrescu, E. Lovinescu, Gala Galaction.

În literatură, Ludo se face cunoscut ca prozator și traducător. Opera literară cuprinde romane și volume de povestiri precum *Hodge-Podge și alte nuvele umoristice* (1928) (din care se remarcă nuvelele „În ghearele artei”, „Eu, capodopera părinților mei”), *Mesia poate să aștepte. Cu mașina pe urmele profetilor* (1933), *Domnișoara Afri-*

ca (1935), *Tamisa se varsă în Iordan* (1937), *Ghettouri. Aspecte. Impresii. Nuvele* (1939), *Maurul nu și-a făcut datoria. Maurul nu vrea să se miște* (1946), *Democrația engleză la porțile Ierusalimului* (1947), *Uși albe, uși negre* (1948), *Soldatul câțelului Toby* (1951), *Gura de lup* (1954), *Starea de asediu* (1955), *Corsetul* (1955), *Regele Palaelibus* (1957).

În construirea personajelor, Ludo își valorifică impresiile din călătoriile lui în Țara Sfântă și în America, adoptă un ton umoristic inspirat de stilul lui Șalom Alehem, dar și de experiența sa în presă.

Ca idișt, Ludo realizează traduceri remarcabile din literatura lui Șalom Alehem, S. An-Sky, Josef Opatoșu. Din opera lui Șalom Alehem traduce romanele *Halal de mine, sunt orfan!* (1955), *Romanul unui om de afaceri* (1955), *Tevi lăptarul* (1961), dar și volumele de schițe și povestiri *Nalewka la băi* (1941), *Mister Green are o slujbă și alte povestiri* (1951), *Stăteam trei la taifas* (fără an). Lui S. An-Sky îi traduce cunoscuta piesă de teatru *Dibuk*, iar lui Josef Opatoșu – romanul *Păduri poloneze*.

În afară de idiș, Ludo realizează traduceri din rusă ale operelor unor autori precum Cehov, Gorki, Saltîkov-Șcedrin, Sokolov, Ehrenburg.

Sub comunism, Ludo adoptă o poziție conformistă în raport cu linia politică oficială și se exprimă împotriva sionismului pe care în tinerețe îl simpatizase. Treptat, este părăsit de vechii prieteni și de noii partizani. Moare în 1973.

CLAUDIA BOSOI

Un proiect interesant: Drumul Evreiesc al Mătășii

Binecunoscutul Drum al Mătășii se extindea spre mai multe direcții. Unele drumuri vechi de două mii de ani leagă China de Italia și traversau Asia Centrală. În ultimii ani, acest itinerar a reînviat, iar Organizația Mondială a Turismului, agenția de turism a ONU,

este activă din 1993 în promovarea lui, la care participă 34 de țări, inclusiv Israel, Italia, Iran, Uzbekistan și China.

Acum este pe cale să se lanseze o nouă inițiativă, cu centrul în Israel, și anume Drumul Evreiesc al Mătășii. Intenția organizatorilor este de a localiza, a aduna și a face accesibile

locații evreiești, muzee, monumente, sinagogi și cimitire, situate de-a lungul drumurilor care leagă Italia de China, cu ramificații spre India și alte țări. Într-o primă etapă au fost alese cinci țări – Turcia, Azerbaidjan, Georgia, Uzbekistan și India – și se preconizează includerea și a altor state, ca de pildă Singapore. Până la ora actuală, proiectul include 15 orașe din cele cinci țări menționate. Principalele orașe sunt Izmir din Turcia, Tbilisi din Georgia, Baku din Azerbaidjan, Buhara din Uzbekistan și Cochin din India. Acest proiect, susțin organizatorii, nu se referă doar la turism, ci și la promovarea toleranței și el le oferă țărilor participante posibilitatea și un stimul pentru a menține și investi în infrastructura locațiilor evreiești istorice. Ceea ce conferă un caracter unic monumentelor evreiești de pe Drumul Mătășii este că în Asia Centrală nu a fost Holocaust, așa că sinagogi, cimitire și alte monumente de sute de ani vechime sunt intacte și puțin cunoscute. Comunitățile evreiești din această

regiune au avut o vechime de cel puțin un mileniu și sunt foarte diferite, afirmă istoricii care le-au studiat. Astfel, comunitatea evreiască din orașul Kaifeng din provincia Hunan, care a existat între secolele al XII-lea și al XIX-lea, a fost influențată de cultura chineză; cea din Uzbekistan, de culturile din Buhara și Samarkand. Evreii din zona Caucazului diferă de aceste comunități, iar georgienii sunt diferiți deoarece au trăit în cultura creștină. Potrivit istoricilor, rolul evreilor în aceste regiuni nu a fost important pe vremea lui Marco Polo, ci în secolul al XIX-lea, odată cu extinderea colonizării ruse în regiune.

Drumul Evreiesc al Mătășii începe prin vizitarea unei sinagogi din Veneția. Următoarea oprire e la Izmir, la sinagogile Etz Haim și Shalom, ambele din secolul al XVII-lea. În acest oraș, în care există o numeroasă comunitate evreiască, funcționează nouă sinagogi. În Tbilisi, sinagogile și muzeul evreiesc datează de la începutul secolului al XX-lea, deși evreii

s-au stabilit în Georgia cu 2.000 de ani în urmă și au introdus credința într-un singur Dumnezeu.

În Azerbaidjan este interesant de vizitat sinagoga evreilor din munți, o foarte veche comunitate evreiască azeră, membrii ei mutându-se la Baku la începutul secolului al XX-lea. În Uzbekistan au existat mai multe comunități evreiești de-a lungul Drumului Mătășii, cel mai interesant și dezvoltat centru fiind Buhara, cu un mare cartier evreiesc. Casele de aici sunt incluse într-un proiect internațional de păstrare a monumentelor. În această țară funcționează opt centre culturale evreiești. Și în Afganistan există dovezi ale unei vieți evreiești, foarte importante fiind cele 220 de documente supranumite Geniza Afgană, provenind din secolele al XI-lea și al XIII-lea, păstrate în Israel. O ultimă oprire pe acest Drum al Mătășii este orașul Cochin din India, unde există sinagoga Paradesi, construită în 1568 de prospera comunitate evreiască din oraș. Aceasta este una dintre cele șapte sinagogi care încă funcționează. Unele dintre monumente au fost transferate în Israel și restaurate de Muzeul Israel. Existența lor în acest oraș demonstrează prezența activă a negustorilor evrei de-a lungul acestei părți a Drumului Mătășii, apreciază istoricii.

Un miliardar american lansează o campanie de combatere a antisemitismului

Miliardarul american Robert Kraft (82 de ani) a inițiat în aprilie campania „Protestează împotriva urii antisemite”, pentru care a investit 25 de milioane de dolari. Campania face parte din activitățile Fundației pentru Combaterea Antisemitismului, înființată de el, și scopul urmărit este de a conștientiza la nivel național incidentele antisemite din ce în ce mai numeroase, online dar și offline. Campania și-a propus să prezinte reclame emoționante de către cunoscuți oameni de televiziune la mari posturi, ca NBC.

„Deși evreii reprezintă doar 2,4% din populația Statelor Unite, 55% dintre victimele infracțiunilor bazate pe ură sunt evrei”, a declarat Kraft care face parte dintr-o familie de evrei ortodocși practicanți. Reclamele, a explicat Matthew Berger, directorul executiv al Fundației, se adresează nevreilor. Fundația a colaborat cu o echipă creativă pentru a realiza scenarii cu impact puternic, arătând ce fel de forme poate îmbrăca antisemitismul. Reclamele vor fi promovate în cadrul unor programe TV cu mare audiență, pe paginile de socializare, promovate de cunoscuți influenceri.

În octombrie, fundația lui Kraft a difuzat o reclamă de 30 de secunde în timpul unui meci de baseball în care cerea publicului să se pronunțe împotriva antisemitismului, aceasta după ce un producător de muzică foarte cunoscut

și un faimos jucător de baschet au făcut comentarii antisemite.

„Pentru mine, creșterea antisemitismului este o față nouă a societății americane. Nicio dată în viața mea nu am văzut astfel de față de evrei”, a declarat Kraft.

Lansarea campaniei a avut loc după publicarea, în martie, a raportului Ligii Antidefăimare, care arăta că, în 2022, incidentele antisemite din SUA au crescut cu 36%. La rândul său, Centrul de Studii ale Urii și Extremismului, de la Universitatea de Stat din California, a informat recent că, în 2022, în 21 de orașe mari evreii au reprezentat cel mai țintit obiectiv al urii împotriva grupurilor religioase din SUA, respectiv 78%.

Fondurile pentru fundația lui Kraft au provenit de la premiul Genesis (Nobelul israelian) primit de el pentru promovarea valorilor iudaice și combaterea antisemitismului.

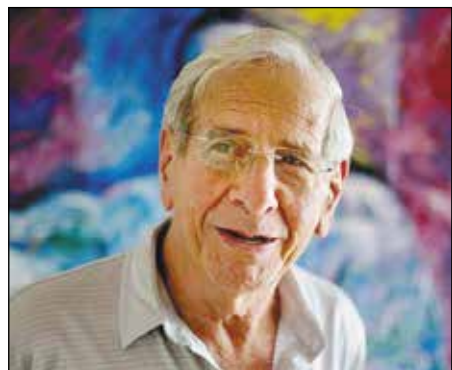

Robert Kraft

de situații ca acum: manifestarea urii

Actorul Haim Topol, agent al Mosadului?

Informații interesante au ieșit la iveală recent, după ce marele actor israelian Haim Topol, interpretul principal din filmul *Scripcarul pe acoperiș*, a decedat. Potrivit declarației unor

membri ai familiei, el ar fi avut o viață dublă, fiind un agent al Mosadului – serviciile secrete israeliene. Văduva lui, Galia, și fiii săi, Adi și Omer, au povestit cotidianului *Haaretz* că, adesea, faima lui i-a servit ca acoperire și că a fost implicat în misiuni secrete ale Mosadului. Topol avea un mic aparat foto Minox și un casetofon minuscul pe care le lua cu el în călătoriile secrete în străinătate. Caracteristice pentru el erau curajul și spiritul de aventură, a afirmat soția lui.

O mare parte a activității lui de spionaj, a relatat familia, s-a desfășurat când s-au mutat la Londra, în anii 1970. Topol vizita adesea ambasada Israelului, unde se întâlnea cu prietenul și legătura lui cu Mosadul, Peter Zvi Malkin. Făcând parte din grupul care l-a răpit pe Eichmann din Argentina, Malkin venea la ei strecurându-se prin grădina din spatele casei. El și-a folosit relațiile cu Topol pentru a crea o unitate specială, care se ocupa de spionarea liniilor aeriene, a agențiilor de voiaj, a aeroporturilor și a ambasadelor statelor inamice. „Topol a fost un fel de acoperire pentru operațiunile lui Malkin. Acesta venea la Londra și locuia cu noi când avea nevoie”, mai povestea Galia. Cei doi colaborau prin crearea unei diversivni pentru ca Malkin să-și poată executa misiunea. Una s-a referit la ascultarea ambasadei unei țări arabe dintr-un oraș european. Cei doi au închiriat un apartament alături de ambasadă, pentru a face niște găuri în peretele comun și a plasa aparate de ascultare. Misiunea a fost o reușită datorită calităților de actor ale lui Topol. Apartamentul a fost transformat într-un cabinet stomatologic, iar când securitatea de la ambasadă

a venit să vadă de unde provenea zgomotul, Topol s-a transformat în pacient, iar Malkin s-a făcut că-l tratează.

În calitatea lui de actor cu faimă internațională, Topol a călătorit în țări cu care Israelul nu avea relații, ca de pildă China sau URSS. La Londra, el l-a cunoscut și pe Zvi Zamir, atașatul militar al ambasadei, mai târziu șef al Mosadului, care a informat familia despre izbucnirea războiului de Iom Kipur. După război, Topol s-a alăturat unității de purtători de cuvânt ai armatei și a cunoscut ziaristi străini care relatau despre negocierile de pace dintre Israel și Egipt. Atunci a întâlnit și o serie de generali egipteni și alte persoane importante din domeniul securității și, când a izbucnit primul război din Liban, în 1982, a fost trimis la Beirut unde s-a întâlnit cu agenți străini și ziaristi ca să strângă informații despre militarii dispăruți. Datorită prestigiului său internațional, el și-a făcut relații cu comercianții europeni de antichități, care făceau afaceri și cu guvernul sirian și cu oficialități militare. În timpul vieții, nici Topol și nici familia lui nu au vorbit niciodată despre acest angajament curajos al artistului.

Israel: armistițiul precar

După aproape o săptămână de confruntări, Israelul și Jihadul Islamic din Gaza au ajuns la un acord de încetare a focului, intermediat de Egipt. A fost un mic război foarte dur, Jihadul lansând spre teritoriul israelian peste 1.200 de rachete. Cele mai multe au fost anihilate de sistemele antirachetă israeliene Iron Dome și Praștia lui David. Totuși unele dintre ele au ajuns până la Tel Aviv și Ierusalim, iar în sudul Israelului, la Rehovot, două persoane și-au pierdut viața.

Schimbul de focuri a început după moartea unui lider al Jihadului, care, aflat într-o închisoare israeliană, a declarat greva foamei. La aflarea veștii, Jihadul Islamic a început să lanseze o ploaie de rachete în sudul Israelului. Răspunsul israelian a fost acțiunea Shield and Arrow (Scutul și Săgeata). Armata israeliană a bombardat comandaamentul Jihadului și a ucis șase lideri ai acestei mișcări considerate teroriste atât de SUA, cât și de Uniunea Europeană. În bombardamente au murit peste 130 de palestinieni, majoritatea membri ai Jihadului, dar, din păcate, și civili. De partea israeliană au fost, așa cum am arătat anterior, doi morți, dar și răniți.

Există controverse în ceea ce privește acordul de încetare a focului, deoarece Jihadul a condiționat cu angajamentul Israelului de a nu mai ținti liderii mișcării. Jihadul susține că partea israeliană ar fi acceptat această condiție, dar Israelul neagă, declarând că se va menține aceeași politică față de Jihad ca până acum. Jihadul Islamic este o organizație teroristă, mult mai radicală decât Hamas, și este înarmată puternic și susținută de Iran. Hamas, care domină viața politică din Gaza, nu a luat parte la acest schimb de focuri. Cât va dura armistițiul depinde de acțiunile celor două părți.

În Elveția, primul Memorial în onoarea victimelor Holocaustului

A trebuit să treacă peste 80 de ani pentru ca Executivul Confederației Elvețiene să aprobe finanțarea primului Memorial în onoarea victimelor Holocaustului și a celor care i-au ajutat să scape pe supraviețuitori. Monumentul urmează să fie ridicat într-o zonă centrală din Berna. Este o recunoaștere târzie, dar binevenită a complicității și participării elvețiene la aplicarea „soluției finale”, într-un moment de ascensiune a antisemitismului în Europa și în lume, de împlinire tot mai accentuată a supraviețuitorilor Holocaustului. Cercetări recente au arătat că nu puțini cetățeni elvețieni au fost victime ale persecuțiilor rasiale – evrei, romi – și de natură politică.

La adăpostul neutralității, Elveția a ocultat vreme îndelungată legăturile sale financiare puternice cu Germania nazistă. Elveția a rămas neutră printr-un mix în care intrau: descurajarea militară, prin faptul că Țara Cantoanelor se pregătea de mobilizare în masă și stoca armament puternic în poziții favorabile din Alpi; concesiile economice făcute Germaniei – trei sferturi din tranzacțiile cu aur ale Băncii Reichului nazist s-au făcut în Elveția; eșecul partidului nazist elvețian de a provoca un Anschluss cu Germania, datorită îndelungatei tradiții democratice și libertăților civile; norocul producerii unor evenimente mai mari în timpul războiului, care au întârziat invazia. Elveția a fost teren propice de spionaj pentru părțile beligerante, Axă și Aliați. Extinderea creditului acordat de băncile elvețiene Germaniei naziste a atins apogeul în 1942, când o legătură feroviară prin Vichy a fost ruptă, lăsând Elveția complet înconjurată de Axă. Faptul că francul elvețian a rămas, alături de dolar, singura monedă liber convertibilă în lume a determinat Germania nazistă să vândă cantități mari de aur Băncii Naționale a Elveției între anii 1940 și 1945.

A existat și o implicare directă în Holocaust din partea autorităților elvețiene, când, în 1938, și-au dat acordul să fie aplicată litera J (Jude) pe pașapoartele evreilor germani căutând refugiu, pentru a fi depistați la frontieră și a facilita polițiștilor elvețieni misiunea de interdicere a accesului lor în țară, fără să țină seama că mulți erau depunători de bani și valori în băncile elvețiene. Prin acest procedeu, zeci de mii de conturi au rămas fără titulari. Pe cei respinși îi aștepta deportarea în lagărele morții. „Soluția finală” era cunoscută în Elveția. Gerhart Riegner, reprezentantul Congresu-

lui Mondial Evreiesc (CME) la Geneva, a încercat să-i alerteze pe Aliați. În 1942 a trimis o telegramă liderilor Forțelor Aliate, informându-i despre asasinarea evreilor în Europa. Fără rezultat. Cu toată politica restrictivă, câteva mii de evrei au reușit totuși să intre în Elveția în anii războiului. Unul dintre salvatori a fost comandantul Poliției Cantonale din St. Gallen, Paul Grüninger, care i-a ajutat pe refugiați să treacă ilegal frontiera. Grüninger a fost prins și condamnat la închisoare în 1940. Asistența pentru refugiați a fost asigurată în întregime de comunitatea evreiască din Elveția, cu ajutorul Jointului.

La 7 mai 1995, când s-au împlinit 50 de ani de la încheierea războiului, într-un discurs ținut în fața Camerelor Federale din Berna, președintele de atunci al Confederației Elvețiene, Kaspar Villiger, a recunoscut „marea responsabilitate” a Elveției pentru că a acceptat, în 1938, ca al Treilea Reich să pună ștampila J pe pașapoartele evreilor germani în căutare de refugiu, returnați astfel de la graniță, și și-a cerut iertare în numele Adunării Federale. Admiterea oficială a culpei față de evrei a însemnat deblocarea hățișului financiar care făcea aproape nerezolvabilă înapoierea către urmași a averilor rămase de la deportații pieriți în lagăre. Tema restituirilor de către băncile elvețiene a banilor rămași de la deponenții uciși în Holocaust a fost una dintre solicitările primordiale ale organizațiilor evreiești internaționale imediat după război, dar băncile nu se grăbeau să-i dea curs. Abia în 1996, Adunarea Federală a înființat Comisia independentă de expertiză, Comisia Bergier, după numele președintelui de atunci al Elveției, Jean François Bergier, pentru „a examina soarta bunurilor plasate în Elveția înainte, în timpul și imediat după Al Doilea Război Mondial”. Din Raportul final, făcut public la 19 decembrie 2001, a rezultat că „politica autorităților elvețiene a contribuit la aplicarea Holocaustului”.

În urma audierilor organizate în Senatul SUA de senatorul Alfonse D'Amato, în același an, 1996, s-a ajuns la un acord cu Banca Națională Elvețiană prin care a fost creat, în 1997, Fondul elvețian pentru victimele Holocaustului.

Decizia actuală a statului elvețian de a ridica un monument dedicat victimelor Holocaustului se înscrie în același proces de recunoaștere și neuitare.

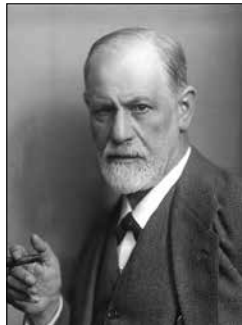
IULIA DELEANU

Lungul drum al lui Freud pentru viață

Finis Austriae... consemna Sigmund Freud în jurnalul său la data de 13 martie 1938, cu ocazia Anschlussului. La 15 martie 1938, aproximativ 250.000 de oameni l-au întâmpinat pe Adolf Hitler când acesta a apărut la balconul Palatului Hofburg din Viena pentru a anunța unirea politică a Austriei cu Germania nazistă prin anexare.

O nouă biografie semnată de Andrew Nagorski, intitulată *Saving Freud: The Rescuers Who Brought Him to Freedom*, abordează modul în care Freud și alți cincisprezece apropiați ai săi au reușit să fugă din Austria în Marea Britanie, în anul 1938, chiar în momentul în care persecuția nazistă împotriva evreilor atingea cote maxime. Arestarea fiicei sale Anna de către Gestapo în martie 1938 a fost un semnal că se poate de clar asupra posibilului deznodământ nu foarte îndepărtat. Locuința și editura lui Freud fuseseră deja percheziționate, iar pașaportul îi fusese confiscat.

John Cooper Wiley, un diplomat american la Viena, a trimis un mesaj prin intermediul unei telegramme diplomatice: „Temeți-vă că Freud, în ciuda vârstei și a bolii, este în pericol.” În pofida notorietății sale, nimeni nu avea certitudinea că naștii vor permite ca familia să părăsească Austria, existând riscul ca celebrul psihiatru să devină un trofeu. Potrivit autorului, printre salvatorii săi s-au numărat doi foști pacienți devotați: ambasadorul american în Franța, William Bullitt, și Marie Bonaparte, strănepoată a lui Napoleon Bonaparte și prințesă a Greciei și Danemarcei. Cei doi au avut influența necesară pentru a obține vizele pentru mutarea în Anglia, dar și sumele imense de bani pe care naștii le-au pretins înainte de a elibera vizele de ieșire. Diplomatul american a negociat aranjamentele diplomatice și de protecție pentru a-l ajuta pe Freud să părăsească țara, în timp ce Marie Bonaparte a sprijinit financiar familia Freud și a vizitat-o frecvent, conștientă de faptul că era puțin probabil ca naștii să riște un abuz în prezența unui astfel de anturaj.

Autorul arată că a fost evaluată averea individuală a unora dintre cei mai bogați evrei din Viena. În cazul lui Freud, au calculat că aceasta avea o valoare netă de aproximativ 50.000 de dolari. Naștii i-au ordonat apoi lui Freud să plătească aproximativ 25% din această sumă. Un alt personaj-cheie, arată Nagorski, a fost viitorul său biograf oficial, doctorul psihiatru Alfred Ernest Jones, pe cei doi legându-i o veche prietenie începută în anul 1908. El s-a asigurat că familia Freud va obține permise de intrare în Anglia. Jones era foarte apreciat și avea o sumedenie de contacte la nivel înalt. „Până când familia Freud nu s-a urcat în trenul din Viena, la 4 iunie 1938, cu destinația Paris, nu era clar dacă el și familia sa aveau să iasă în siguranță din țară. Patru dintre surorile lui Freud, care au rămas în urmă, au pierit mai târziu în lagărele morții în timpul Holocaustului”, afirmă istoricul.

Transformările politice ale anilor 1930 indicau că pilonii normalității se prăbușeau în jurul său, dar el nu era încă sigur dacă să-ia în serios pe naștii. „O națiune care l-a produs pe Goethe nu ar putea face rău”, i-a spus odată lui Bullitt. „Singurul lucru pe care îl pot spune – îi scria Freud nepotului său, Sam, în iulie 1933 – este că suntem hotărâți să rezistăm aici până la sfârșit. Poate că nu va ieși prea rău.” Însă Nagorski este de părere că naștii intenționau să țintească domeniul psihanalitic, pe care îl considerau monopolizat de specialiști evrei.

Freud a murit la doar trei săptămâni după declanșarea războiului. Neputând să obțină vize de ieșire, cele patru surori ale sale au rămas la Viena. În anul 1942 au fost deportate în ghetoul Theresienstadt, unde Adolfine a murit la scurtă vreme. În toamnă, Rosa, Marie și Pauline au fost transferate de la Theresienstadt în lagărul de exterminare de la Treblinka unde și-au găsit sfârșitul în camerele de gazare. Familia a aflat de moartea lor abia la începutul anului 1946.

DAN DRUȚĂ

Două răspunsuri de la Virgil Duda

Prețioase sub raport documentar sunt răspunsurile unor scriitoare și scriitori români importanți, care mi-au făcut pe vremuri onoarea unor interviuri. Iată două răspunsuri ale regretatului Virgil Duda. Am scurtat aici întrebările mele, prima fiind despre raporturile lui Virgil Duda cu fratele său mai mare, criticul literar Lucian Raicu:

– *Din câte știi, nu a scris niciodată despre romanele dvs. Dar a existat o influență formatoare exercitată, fie și indirect, asupra fratelui mai mic?*

– Doamne, pentru a răspunde mi-ar trebui spațiul unei cărți întregi! Numai gândul că singurul meu frate a fost o ființă profund misterioasă și fără asemănare, ca Lucian Raicu, e de ajuns pentru a-mi bloca toate resursele narative. Îmi pare rău că tânăra generație de literați încă nu i-a citit cărțile, întrucât a cunoaște și a înțelege gândirea sa critică mi se pare mult mai important, pentru el și pentru ei, decât oricare dintre relatările mele de frate mai mic și de prieten. Am urmărit în ultima vreme seria de *Scrisori din Paris*, publicate de *România literară*. Le-am citit cu încântare și admirație, impresionat de farmecul, profunzimea și originalitatea acestor „modeste” eseuri de maturitate, compuse inițial pentru o emisiune săptămânală la Radio France. De scris despre cărțile mele nu a scris, nici nu era posibil în vremurile acelea, dar aș ține să reproduc aici ce gândea și scria el într-un volum apărut după 1989: *„Bietele corpuri și Oglinda salvată*, două cărți pe care, intervenind motive personale, nu de natură să tulbure percepția obiectivă a valorii, le-am citit *absorbindu-le*, ca pe ceva intim și inalienabil, amestecat propriei naturi, care îmi (totuși!) lipsește; îmi lipseau, deși n-ar fi trebuit; cum duci lipsă de magneziu, potasiu, calciu etc., cu toate că elementele acestea îți aparțin; pot să-ți aparțină mult și bine, dar dacă nu le ai, dacă îți lipsește, dacă s-a epuizat doza «dată»...”

Profil de scriitor

– *De ce ai scris, preponderent, romane? Și cum – tehnic vorbind – le scrieți?*

– Una dintre cărțile oarecum autobiografice pe care le-am publicat (*Despărțirea de Ierusalim*) se numea, într-o primă variantă, *Profesiunea de romancier* și conținea, într-unul dintre straturile epice, relatările naratorului despre motivele și împrejurările ratării a două proiecte romanești. Se afla acolo „un adevăr de viață” foarte important, după opinia mea, pentru înțelegerea complicațiilor, mai cu seamă a înfrângerilor dureroase pe care trebuie să și le asume scriitorul, oricare ar fi „domeniul” în care se exprimă vocația sa, reală ori închipuită. E unul dintre cele mai dificile „accidente de parcurs” ale fiecărui profesionist al literaturii, indiferent de natura, structura și statura sa. O lecție esențială pentru autorul care sunt, dobândită din experiență directă, dar mai ales prin lectură, relectura și cufundarea în opera unor mari creatori, de la Flaubert la Kafka, de la Cehov la Musil, de la Proust la Thomas Mann. Cărțile lor și ale altor uriași literari, citite „cu lupa specială” a celui care se dedică scrisului, dimpreună cu jurnalele și volumele de corespondență, cu mărturiile celor care i-au cunoscut îndeaproape s-au constituit pentru mine în modele. Fără ele, fără conștiința unei tradiții culturale de la care te revendici, vrei să-ți aparții, ori de câte ori îndrăznești să pui mâna pe condei, nu se poate ivi bucuria de a duce la capăt o frază care „ți-a ieșit bine”, de a contura un personaj rezistent, de a compune o situație interesantă și semnificativă; acestea ar fi – tehnic, în înțelesul înalt al cuvântului – preocupările mele ca romancier de profesie; căci, până la urmă, asta mi-a fost dat și asta m-am tot străduit să fiu.

Două răspunsuri profunde ale unui romancier de profesie.

DANIEL CRISTEA-ENACHE

„Desanctificarea lui Kafka”

Premieră: traducerea integrală a jurnalelor

Diferența între jurnalele lui Kafka publicate cu unele omisiuni de Brod între anii 1948-1949, traduse în engleză de Joseph Kresh și Martin Greenberg, în colaborare cu Hannah Arendt, la acea vreme editor la Schocken Books, și publicarea de acum, integrală, la care Ross Benjamin, traducător american de limbă germană, a trudit opt ani, este diferența între profunde schimbări de mentalitate survenite pe parcursul a trei sferturi de veac. Traducerea din 1948-1949 respecta ediția lui Brod, scriitorul și prietenul care a publicat întreaga operă postumă a lui Kafka, fiindcă talmăcitorii se adresau primelor generații postrăzboi. Însă normele de conduită, judecățile de valoare ale generației Z, cei născuți între 1995-2010, sunt produsul unei lumi aflate într-o amețitoare viteză de transformare: nu doar că am lăsat în urmă era Gutenberg, dar am depășit și primele epoci din era digitală. Nu puțini specialiști în inteligență artificială, îngrijorați de amenințările – alienările, ca să fim în notă kafkiană – provocate de vertiginosă dezvoltare, se întreabă: Încotro? Tălmăcirea lui Ross Benjamin răspunde lumii de azi. Îl aduce pe Kafka în 2023. Tălmăcitorul alege expresia frustă, grosieră, la modă, apasă asupra obsesiilor sexuale ale scriitorului, inclusiv pornirile homosexuale, asupra frustrărilor, disperărilor, încercărilor de suicid, a tuturor exceselor de comportament. Traducerea integrală a jurnalelor a primit aprecieri la superlativ apărute în cele mai cunoscute cotidiane și publicații culturale americane, ca și în presa

israeliană de limbă engleză.

Benjamin îl numește pe Max Brod, executorul testamentar ales de Kafka, „salvator și trădător” al prietenului său apropiat. Înainte de a muri, Kafka îi cere să ardă circa 90% dintre scrierile rămase nepublicate. De menționat: Kafka a fost un scriitor prolific, dar îndoelile de sine erau atât de mari, încât obișnuia să-și ardă singur multe texte. Cele șase povestiri publicate în timpul vieții n-au avut ecou nici în rândul criticii, nici al publicului. Reversul a venit în posteritate. Mai evident, din 1960 încoace. Ceea ce omite însă Benjamin este replica lui Brod: „N-am să le ard.” Kafka tace. Consimte? Salvator a fost prin faptul că, reușind să ajungă în Palestina sub mandat britanic, în 1939, imediat după ce naziștii ocupă Boemia și Moravia, ia cu el toate manuscrisele kafkiene, inclusiv jurnalele. Dar trădător? El scoate pasajele incriminate din afecțiune și prețuire cu majusculă. Consideră jenante observațiile erotice de ordin intim-mărunt. Nu o face nicio clipă față de referirile la iubirile care i-au influențat gândirea, opera. Consideră nesemnificative detalii cotidiene care, în opinia lui, nici nu-l coboară, nici nu-l înalță ca scriitor. Declarațiile lui Benjamin aparțin unui tălmăcitor experimentat. Printre traduceri anterioare notabile se numără *Till* de Daniel Kehlmann, *You should have left* și *Job* de Joseph Roth. A primit Premiul „Helen și Kurt Wolff” pentru traducere literară. Tălmăcirile lui au apărut în *The Times Literary Supplement*, *Booksforum*, *The Nation* etc. În afară de editarea textului integral, meritorii sunt notele de subso

exhaustive, identificarea de personaje, referirile la evenimente istorice.

Scrise între 1909 și 1923, jurnalele conțin proiecte de povestiri, transcrieri de vise, impresii despre oameni cu care și-a intersectat pașii – un laborator de creație. Relevantă este o autocaracterizare din 1913: „Sunt făcut din literatură. Nu sunt altceva și nu pot fi nimic altceva.” Ce era el în viața publică? Funcționar la Institutul de asigurări în caz de accident al Regatului Boemiei. După terminarea liceului, intră la o facultate de chimie pe care o abandonează după două săptămâni. Se înscrie la drept. În primul an de studii îl întâlnește pe Max Brod, de care-l va lega o prietenie pe viață. După absolvire își dă doctoratul în drept, dar nu împlinește speranțele tatălui său care și-ar fi dorit să preia afacerea de familie. Între 1911 și 1912 este spectator asiduă al trupei de teatru idiș din Lemberg (Lviv), acest lucru impulsându-l să se apropie de literatura idiș, să manifeste un interes crescut pentru cercetarea culturii iudaice. 1917 este anul în care i se pune diagnosticul de tuberculoză. Este pensionat de boală în 1918. Scrișul, „o formă de rugăciune”, îl va ajuta în toate chinurile sufletești și fizice din scurta lui viață. Avea să se sfârșească în 1924. Abia împlinise 40 de ani.

Traducerea lui Ross se bazează, conform propriilor declarații, pe ediția critică a jurnalelor apărute la Editura S. Fischer în 1990, mai curând decât pe ediția critică a lui Brod, pe care s-au bazat Kresh și Greenberg. Argumentându-și opțiunea de publicare în integralitate a jurnalelor, Ross Benjamin sintetizează: „Desanctificarea lui Kafka nu-l diminuează, ci îl nuanțează, îi conferă operei înțelesuri cu sunet mai plin, mai bogat.” (I.D.)

Decameron135666, de Alexander Hausvater, cea mai recentă producție a Teatrului Dramaturgilor Români din București, este un spectacol despre necesitatea poveștii, teatrului, artei, culturii văzute ca salvare și purificare, ca o șansă „de a ieși din banalitatea realității și a urma o cale mai profundă, mai spirituală, dincolo de conflicte și de războaie”. În 1982, Alexander Hausvater a scris, împreună cu Françoise Roberge, un scenariu pe teme din *Decameronul* lui Boccaccio, pornind de la improvizările actorilor la Théâtre de Quat'Sous din Montréal, unde a avut loc premiera mondială a spectacolului care apoi a fost jucat și foarte apreciat în America și în Europa.

În 2008, Alexander Hausvater a publicat, la editura Tracus Arte, volumul *Decameronul (După Boccaccio)*, „o adaptare scenică foarte ingenioasă, interesată nu de umorul combinațiilor sexuale din Renaștere, ci de suferința fără fund a omenirii”, după cum scria Mircea Ghițulescu. În 2023, Alexander Hausvater revine la *Decameron*, într-o nouă montare la București, din curiozitatea de a vedea dacă „fenomenul pe care spectacolul l-a creat în alte țări poate fi creat și în România unde nu au existat multe lucruri, nici în plan politic, nici cultural”, dar și dintr-o „nevoie a timpurilor noastre, când am pierdut lucrul cel mai important în activitatea artistului, și anume că artistul se sacrifică pentru societatea în care trăiește, că artistul este un exemplu pentru supraviețuirea tradițiilor; că azi se pierde flacăra culturii ce trebuie dusă mai departe, iar omul care lucrează în cultură devine un birocrat”, după cum ne-a declarat regizorul care precizează că nu prea a montat de două ori același text, dar acesta este „un spectacol care nu are nicio legătură cu timpul în care e făcut, ci este unul dintre acele momente foarte rare

Povestea ca salvare

din viața unui artist care sunt eterne”.

La Teatrul Dramaturgilor Români, în titlul spectacolului a apărut și un număr despre care Alexander Hausvater spune că „reprezintă pierderea identității în societate, mecanismul modern, când noi, populația globului, am devenit numere, scopul poveștii fiind și acela de a ne duce undeva unde să avem din nou nume”. Dincolo de credința în rolul salvator al poveștii (teatrului, artei, culturii), miza regizorului este neuitarea, amintirea, rememorarea trecutului; și ca actorii tineri să „și asume o lume despre care aproape că nu au auzit, să se

TEATRU

intereseze de trecut, care are o forță stranie, pentru că atunci când nu ne interesăm de el, el nu mai există, și în momentul în care nu mai există, toate atrocitățile trecutului reapar. Și le vedem. Și tot ce vedem este o reciclare a trecutului neglijat și uitat”.

În contextul discuției actuale din teatrul românesc despre valoarea artistică, despre racordarea creației la prezent și a artistului la lumea în care trăiește, este interesant de observat că Alexander Hausvater vorbește despre „nevoia de poveste ca salvare” într-un moment în care ne-povestea, cenzura și autocenzura revin în teatru și în artă. În Iran sau în Rusia, de exemplu, meseriile de actor, regizor sau dramaturg sunt considerate azi unele dintre cele mai periculoase și de aceea mulți artiști aleg să emigreze.

În paralel cu repetițiile la *Decameron135666*, la Moscova au fost arestate regizoarea Jenia Berkovici și dramaturga Svetlana Petruiciuk, acuzate de propagandă pentru terorism în spectacolul *Finist, șoimul curajos*, o

piesă documentară despre femei care au cunoscut online și s-au căsătorit cu reprezentanți ai islamului radical, plecând apoi să li se alăture în Siria. Spectacolul a avut premiera în anul 2020, iar în 2022 a primit două premii Masca de Aur, unul chiar pentru dramaturgie. Totodată, actorul Danila Kozlovski a fost denunțat pentru discreditarea Armatei Ruse într-o postare făcută pe Instagram în februarie 2022. Iar la Sankt-Petersburg, sub acuzația de nerespectare a normelor de siguranță pentru public, a fost închis, fără a se ști încă pentru cât timp, Teatrul Dramatic Mic - Teatrul Europei, condus de celebrul regizor Lev Dodin.

Oare povestea, teatrul, arta, cultura mai au azi puterea de a ne salva?

RALUCA RĂDULESCU

TES FEST – ediția a VIII-a

Teatrul Evreiesc de Stat organizează, în perioada 25-30 mai 2023, a VIII-a ediție a Festivalul Internațional de Teatru Idiș – TES FEST. Pe parcursul celor șase zile de festival, pe scena Teatrului Evreiesc de Stat vor fi prezentate trupe de teatru profesionale de limbă idiș din întreaga lume (SUA, Israel, Polonia...), precum și formații și interpreți de muzică klezmer de renume mondial – toate menite să aducă în atenția publicului cultura idiș, sub multiplele sale aspecte.

TES FEST se adresează publicului larg, de toate categoriile de vârstă, și își propune să deschidă, prin mijloace de expresie specifice, o poartă spre cunoaștere, contribuind astfel la

Medalie de onoare pentru americanii care au salvat evrei

Cinci membri democrați ai Camerei Reprezentanților din SUA au propus un proiect de lege pentru a onora cu Medalia de Aur a Congresului personalități americane care, în mod individual, au salvat evrei în perioada Holocaustului. În proiect s-a subliniat că acești americani au salvat refugiați evrei în pofida opoziției manifestate de a le permite șederea în Statele Unite. Oficialități guvernamentale au refuzat de mai multe ori cererea de a permite evreilor și altor refugiați din Germania nazistă să intre în SUA. Astfel, arată autorii rezoluției, „în 1939 Congresul a respins propunerea de a oferi azil unui număr de 20.000 de copii evrei. În același an, Departamentul de Stat și președintele Franklin Roosevelt au refuzat să acorde azil refugiaților evrei de pe vasul S.S. *St. Louis*, constrângându-i să se întoarcă în Europa unde 234 dintre ei au fost uciși în Holocaust”. Cu toate acestea, se menționează: „Organizații americane de salvare și ajutor au reușit ca, între anii 1933-1945, să salveze mii de evrei și alți refugiați să scape de la gărele de concentrare unde îi păștea moartea.”

Cetățenii americani propuși pentru această distincție sunt personalități proeminente din Partidul Democrat, din acea perioadă: Eleanor Roosevelt, soția președintelui Roosevelt; Henry Morgenthau Jr., fost secretar al Trezoreriei; Harold Ickes, fost secretar de stat la Interne; și congressmanul Thomas D'Alesandro Jr., tatăl fostei președinte a Camerei Reprezentanților, Nancy Pelosi. „În condițiile creșterii din nou a antisemitismului și a fascismului în lume, este esențial să se recunoască angajamentul și sacrificiile multor americani din secolul trecut, pentru ca astăzi să ne inspirăm din curajul lor în combaterea bigotismului”, se subliniază în rezoluție. „Confruntându-ne cu creșterea antisemitismului și a autoritarismului în Statele Unite și în lume, o parte din angajamentul nostru, *Never Again*, trebuie să includă și onorarea celor care au acționat, de multe ori asumându-și riscuri, pentru a salva vieți în perioada Holocaustului”, a declarat unul dintre autorii rezoluției.

EVA GALAMBOS

înțelegerea, acceptarea și apropierea între culturi. Prin intermediul acestui demers, Teatrul Evreiesc de Stat dorește să aducă în atenția publicului larg specificul unic al culturii idiș, prin prezentarea acestuia în contextul cultural actual, dar și să sporească interesul pentru realizarea unei mai bune comunicări interculturale prin schimbul de experiență cu comunități care promovează cultura idiș în lume, pentru preservarea tradiției culturale evreiești în România și pentru transmiterea patrimoniului cultural evreiesc prin mijloace artistice în întreaga lume.

Cu detalii despre spectacolele selectate anul acesta în festival vom reveni în numărul viitor. (D.D.)

Identificarea de către o echipă de cercetători a Institutului Weizmann a celulelor care produc hormonul EPO ar putea duce la noi terapii pentru tratarea anemiei. Pentru ca oxigenul vital să ajungă în fiecare celulă, corpul uman produce până la trei milioane de globule roșii purtătoare de oxigen (eritrocitele) în fiecare secundă. Aceasta reprezintă aproximativ un sfert dintre toate celulele noi produse în organism la un moment dat.

Într-un nou articol publicat în *Nature Medicine*, oamenii de știință din laboratorul profesorului Ido Amit de la Institutul de Știință Weizmann

Dispozitiv care măsoară durerea în timpul operației

Autorizarea FDA deschide calea pentru comercializarea în SUA a singurului sistem din lume care măsoară durerea pacienților atunci când aceștia nu pot comunica. Fie că este vorba despre un pacient pediatric, un adult aflat sub anestezie sau în imposibilitate de a comunica, din orice alt motiv, în spital, este foarte dificil pentru profesioniștii din domeniul sănătății să evalueze cantitatea de medicamente pentru durere, de care are nevoie un pacient anume. Această problemă este acum rezolvată de o nouă tehnologie israeliană care a primit autorizația de vânzare în Statele Unite ale Americii de la Agenția Federală pentru Medicamente. Medasense Biometrics, cu sediul în Ramat Gan, a dezvoltat dispozitivul revoluționar NOL pentru monitorizarea nocicepției (răspunsul fiziologic la durere).

Platforma unică de senzori multiparametrici a NOL și algoritmi avansați de inteligență artificială convertește datele în „semnătura personală a durerii” pacientului. „Tehnologia NOL are potențialul de a îmbunătăți viața a sute de milioane de pacienți din întreaga lume și am văzut deja impactul pe care l-a avut în mai multe țări”, declară Galit Zuckerman-Stark, CEO și fondator al Medasense. Se estimează că jumătate dintre pacienții care au suferit o intervenție chirurgicală suferă de dureri postoperatorii moderate până la severe, iar 12% suferă de evenimente adverse din cauza medicamentelor pentru calmarea durerii. Tehnologia NOL este distribuită în prezent de către liderul mondial în domeniul med-tech, Medtronic, în Europa de Vest, iar Medasense are o rețea de distribuție în Canada, Israel și în alte țări. Compania va începe acum să strângă fonduri pentru a se pregăti de accesul pe piața din Statele Unite. Studiile au arătat că monitorizarea intraoperatorie a NOL poate reduce durerea postoperatorie resimțită de pacienți în unitatea de îngrijire post-anestezie și poate reduce costurile de îngrijire.

Noi informații despre producerea globulelor roșii

din Rehovot și colegii din Israel, Europa și SUA au identificat un subset rar de celule renale care sunt principalii producători de EPO în corpul uman. Cercetătorii le-au numit „celule Norn”, după creaturile mitologice nordice despre care se crede că țin firele destinului. Descoperirea are un potențial semnificativ pentru pacienții anemici. Descoperirea celulelor care produc EPO este vitală deoarece, în primul rând, peste 10% din populație suferă de boli renale cronice care afectează adesea producția de EPO care, după naștere, are loc în principal în rinichi. Anemia rezultată poate, în cazuri grave, săucidă pacientul. Până de curând, singura modalitate de a-i trata pe cei cu acest tip de anemie era cu EPO produsă prin tehnologia ADN-ului recombinant. Descoperirea celulelor Norn ar putea arun-

ca o nouă lumină asupra funcționării medicamentelor EPO existente și, în cele din urmă, ar putea ajuta oamenii de știință să dezvolte altele noi. „În viitor ar putea fi dezvoltate noi abordări pentru a reactiva celulele Norn care funcționează defectuos sau pentru a reinnoi populația acestora în rinichi, în mod similar cu terapiile nou-dezvoltate în care celulele beta producătoare de insulină sunt reintroduse în pancreasul persoanelor cu diabet”, a declarat prof. Amit pentru *Jerusalem Post*. Găsirea celulelor care produc EPO a rămas în urmă deoarece, spre deosebire de insulină și de alți hormoni proteici majori, EPO nu este stocată în celule, ci este produsă și eliberată rapid ca răspuns la lipsa de oxigen. Dr. Barak Rosenzweig, oncolog urolog senior în cadrul departamentului de urologie din cadrul

Centrului Medical Sheba din Tel Hashomer, care a participat la studiu, a explicat că descoperirea celulelor Norn are un potențial clinic important nu numai pentru pacienții cu boli cronice de rinichi, ci și pentru cei cu alte afecțiuni. De exemplu, mulți pacienți bolnavi de cancer primesc perfuzii de sânge pentru a le crește numărul de globule roșii înainte de operație, dar aceste perfuzii le pot afecta negativ sistemul imunitar.

Inteligența artificială și prezicerea cutremurelor

Cercetătorii de la Universitatea Ariel din Cisiordania au făcut progrese în domeniul predicției cutremurelor, folosind inteligența artificială pentru a studia nivelurile de electroni din ionosferă și a găsi potențiali precursori ai unui cutremur. Echipa a descoperit că un conținut total de electroni din ionosferă poate fi folosit pentru a prezice cutremurele. Cercetătorii, conduși de dr. Yuval Reuveni de la Departamentul de Fizică, și-au publicat rezultatele demersului lor științific într-un studiu în revista de geografie *Remote Sensing*.

Oamenii de știință au folosit o mașină vectorială de suport (SVM) – un set de algoritmi de învățare automată, care sunt considerați eficienți în rezolvarea problemelor de clasificare și regresie –, cu estimări ale seriilor temporale ale conținutului total de electroni (TEC) din ionosferă prin GPS, pentru a căuta precursori ai unui cutremur și a genera astfel predicții mai precise ale cutremurelor. „Cercetarea noastră arată că există o corelație clară între valorile TEC ionosferice și activitatea geodinamică. Prin utilizarea abordării ML (machine learning), am reușit să prezicem cu exactitate evenimentele seismice cu un anumit grad de succes”, declară prof. Reuveni. Deși se pare că aceasta nu este încă o metodă infailibilă de predicție a cutremurelor, savantul a afirmat că este un pas înainte în eforturile de a înțelege mai bine și de a anticipa activitatea seismică. Utilizarea receptorilor GPS pentru a estima TEC este mai puțin costisitoare decât alte metode și ar putea oferi timp oamenilor să se pregătească pentru un cutremur sau să reducă pagubele provocate de cutremure.

Situl Sebastia devine parc arheologic

Cabinetul israelian a aprobat la începutul lunii mai un buget de aproape 9 milioane de dolari pentru restaurarea și dezvoltarea sitului arheologic Sebastia, localitate care a servit drept capitală a Regatului Israelului în urmă cu aproape trei milenii. Acesta va fi alocat pentru înființarea unui centru pentru vizitatori și a unui nou drum de acces, precum și pentru sporirea aplicării legii pentru a preveni vandalismul. Orașul antic Shomron (Samaria) a fost capitala Regatului Israel în secolele al IX-lea și al VIII-lea î.e.n. Potrivit lui Josephus, Irod I-a redenumit „Sebastia” în onoarea împăratului Augustus, traducând epitetul latin augustus în grecescul *sebastos*, „venerabil”.

Ultima săpătură arheologică a avut loc în 1967, când zona se afla încă sub ocupație iordaniană. De atunci au avut loc doar săpături de salvare. În plus, la fel ca multe situri arheologice din Iudeea și Samaria, vizitele turiștilor la Sebastia sunt restricționate din cauza problemelor de securitate.

Yossi Dagan, președintele Consiliului Regional Samaria, a salutat planul guvernului ca fiind „istoric”. „Acesta este primul pas spre salvarea unuia dintre cele mai importante situri de patrimoniu din istorie”, declară el. Elementele ce compun acest obiectiv istoric includ o catedrală a cruciaților, un oraș roman, un forum, o stradă cu coloane și un templu al lui Augustus, precum și rămășițele palatului lui Omri, monarhul din secolul al IX-lea al Regatului Israelului.

Roșii rezistente la secetă

Cercetătorii de la Universitatea Ebraică din Ierusalim au reușit să dezvolte soiuri de roșii capabile să producă un randament ridicat chiar și în condiții de secetă extremă. Studiul a fost publicat în revista *PNAS* sub titlul „Epistatic QTLs for yield heterosis in tomato”. Potrivit *Jerusalem Post*, cercetarea a fost condusă de doctorandul Shai Torgeman și de profesorul emerit Dani Zamir de la Facultatea de Agricultură, Alimentație și Mediu a Universității Ebraice.

Cu ajutorul unei analize aprofundate, cercetătorii au identificat interacțiuni între două regiuni ale genomului tomatelor, care au dus la o creștere a randamentului. De asemenea, ei au descoperit că noul soi de roșii consumă mai puțină apă și

chiar își crește randamentul în condiții meteorologice extreme. Cercetarea a fost realizată în cadrul cooperării științifice cu Uniunea Europeană în cadrul programului Orizont 2020. „Studiile privind trăsăturile complexe ale plantelor, cum ar fi randamentul și rezistența în condiții de secetă, s-au bazat pe grupuri semnificativ mai mici, de aproximativ 200 de specii, explica Torgeman. Acest lucru face imposibilă identificarea tuturor interacțiilor (epistaxis) dintre gene și a influenței acestora asupra unor trăsături agricole importante. În acest studiu am încrucișat genetic două specii diferite de tomate și am demonstrat că, prin utilizarea unei populații mai mari și a unei hărți genetice care include mii de markeri, este posibil să identificăm

zonele din genom care au interacțiuni între ele care cresc randamentul.”

Prin analiza genetică a soiurilor de tomate, cercetătorii au reușit să identifice două regiuni în genomul speciilor sălbatice. Individual, fiecare dintre ele nu afectează cultura, dar atunci când aceste regiuni din genom apar împreună, există o contribuție semnificativă la fertilitate chiar și în condiții de secetă, au descoperit ei. Rezultatele cercetării au arătat că cele două regiuni de pe diferiți cromozomi au dus la o creștere cu 20% până la 50% a randamentului general al tomatelor în condiții de irigare, dar și în condiții de secetă.

Rareș Ilie „Unloaded” sau reculul „Micului Fenomen” de la Maccabi Tel Aviv

Rareș Ilie a plecat la Nice, de unde, vorba lui Matrix, alias Keanu Reeves, a aterizat „Reloaded” la Maccabi Tel Aviv. Prezentul ne arată fosta vedetă juvenilă „Unloaded”, după ce a dezamăgit și s-a pus problema revenirii sale în România. Dacă la București se dansează pe ritmul exuberant „Două fire, două paie / la Ciuleandra la bătaie”, realitatea este mai așezată și jucătorul va rămâne, deocamdată, în Țara Sfântă.

În cazul lui Rareș Ilie, jucător care la 20 de ani abia s-a pârghit și față de care așteptările firești ar fi să nu ardă grăbit, soluția este mai simplă decât prevede *flambé*-ul mediatic. Mai sunt două etape și, dincolo de faptul că Maccabi Tel Aviv traversează o perioadă gri, mai sunt multe de pus la punct. Este dificil de estimat care va fi traseul românului, mai ales că acesta rămâne proprietatea clubului Nice, așa că îi este imposibil să-și ia zborul către zărilor la care visează.

Apropiatii fotbalistului spun că este un jucător deosebit, însă a nimerit în Israel taman când traversa o serioasă eclipsă de formă. O perioadă a avut o relație profundă cu banca de rezerve, iar la alte meciuri nici măcar nu a fost convocat. De curând, la partida pierdută în deplasare, 1-3 cu Maccabi Haifa (după ce echipa românului a condus cu 1-0), un meci foarte important pentru configurația podiumului, Ilie a fost inclus în lot, însă nu a evoluat niciun minut. Frustrarea se ridică mare și strivitoare către cer...

Nisipuri mișcătoare, cu antrenorul Karanka în „Real” pericol

În curtea lui Maccabi Tel Aviv, nisipurile sunt mișcătoare. Antrenorul Aitor Karanka, fostul fundaș central al lui

Real Madrid, își pregătește bocceluța pentru drum lung, pentru că, deși nădăjduia la titlu, echipa s-a înțepenit pe locul 3, după Maccabi Haifa și Hapoel Be'er Sheva. Pentru gruparea din Tel Aviv, cea mai titrată din Țara Sfântă, cu 24 de titluri în palmares, situația a devenit critică. Patronul miliardar Mitchell Goldhar, care conduce clubul de la Toronto, poate accepta cu greu o asemenea ecuație.

Problema românului este cu adevărat spinoasă. „Suntem încântați că am reușit să îl aducem pe Ilie la Maccabi, depășind o concurență puternică și oferte atractive de la cluburi din Europa. Nu avem nicio îndoială că Ilie va aduce un plus semnificativ echipei”, declarase Barak Itzhaki, unul dintre conducătorii clubului israelian. Culmea, pentru a confirma cele afirmate

Rareș Ilie (sursa: Orange Sport)

mai sus, va părăsi și el gruparea „galbenilor”, la finalul sezonului.

Succesul european al bucătăriei israeliene

Dacă, acum câțiva ani, bucătăria israeliană în Europa însemna humus și falafel, azi lucrurile s-au schimbat radical, afirmă specialiștii în gastroonomie. Două sunt elementele care au determinat o altă imagine: ingredientele folosite – multe legume, zarzavaturi, verdețuri, ulei de măsline și pâinea hala, pe de o parte; pe de altă parte – oamenii, chefii și proprietarii de restaurante. Din Portugalia până la Istanbul, din Copenhaga până la Li-massol, bucătăria israelieni reușesc să prepare feluri care au dus la creșterea reputației restaurantelor lor. Chiar dacă ar fi prea devreme să se spună că bucătăria israeliană a cucerit Europa, prezența ei pe continent este vizibilă. S-a răspândit chiar și un tip special de a servi felurile, restaurantele fiind etichetate cu „Stil Tel Aviv”, respectiv așezarea în mijlocul mesei

a tuturor felurilor comandate, din care se servesc toți mesenii.

Primul restaurant de acest tip a fost deschis la Londra, în 2002 – Notting Hill deli Ottolenghi. Astăzi există la Londra 30 de restaurante și cafele israeliene de tip Tel Aviv - Levant, iar cei care le-au introdus au fost Yotam Ottolenghi și Sami Tamimi.

Au urmat și alte restaurante, de pildă Palomar, al bucătarului Tomer Amedi care consideră că, astăzi, bucătăria israeliană ocupă un loc important printre bucătăriile diferitelor minorități din Londra. „Bucătăria israeliană se caracterizează prin existența grătarului pe cărbune, carne slabă, condimente puternice, cu multe legume și cu antruri ușoare, toate așezate deodată pe masă, spune Amedi. Foarte multe restaurante s-au inspirat din cele israeliene, folosind condimente ca tahini, harissa, lămâi confiate, sos de mango, ulei de măsline, pește din Kineret și brânzeturi din Țfat.”

La Viena, începutul a fost făcut de restaurantul Neni al Hayei Molcho. I-a cucerit pe vienezi în primul rând prin atmosfera mai relaxată din restaurant, gen Tel Aviv. Apoi, oferta de mic dejun: în loc de clasicele cornuri sau prăjituri, aici găsești fasole, salate și sucuri care nu se serveau înainte. În meniul lanțului de restaurante (la ora actuală ea are 13 locații în Europa) se găsesc: mixed grill de Ierusalim, înghețată vegană din susan cu tahini, miere din smochine și cheesecake (plăcinte de genul celor făcute pe vremuri de bunica). Restaurantul atrage foarte mulți tineri care sunt conștienți că aici primesc și mâncare vegetariană sănătoasă, cu ingrediente naturale. Astăzi, la Viena sunt numeroase restaurante cu legături israeliene, cum ar fi Seven North, unde lucrează faimosul bucătar Eyal Shani sau Bahur Tov și Florentin Neubau.

La Amsterdam, în ultimul deceniu s-au răspândit ca ciupercile după ploaie restaurantele cu bucătărie și bucătari israelieni, ele oferind feluri de mâncare complet diferite față de cele obișnuite la olandezi: cu piure de cartofi și tot feluri de rădăcinoase. Un nume cunoscut în această lume este Ori Geller care prezintă un amestec de feluri israeliene și arabe. El a lucrat la două restaurante foarte apreciate de ghidul Michelin.

La Paris sunt abia 20 de restaurante israeliene, foarte puține com-

Verdictul aspru a fost dat de impresarul Florin Manea, pentru FANATIK: „Este tipic pentru jucătorul român. Când dau de greu, mulți ridică mâna și vor acasă, în loc să se antreneze mai tare, să dea mai mult din ei, să încerce...”

Ei bine, „Micul Fenomen”, așa cum a fost prezentat puștiul în vârstă de 19 ani, cât avea la ora la care sosise în Israel, a rămas dator. Nu s-a învinovățit, a rămas înțelegător cu propria sa condiție. Dacă nici pentru un băiat de vârsta lui Rareș Ilie nu există puțință și nici alternative, atunci cine se poate lăuda cu un asemenea noroc? Tocmai de aceea, deși nu depășește momentan starea de „Unloaded”, îl așteptăm pe Rareș Ilie să redevină măcar Matrix, fără atribute.

ANDREI GEORGE DICU

parativ cu cele 800 japoneze, dar, în urmă cu zece ani, nu era niciunul. Mâncarea servită are influențe israeliene, turcești și arabe.

La Berlin nu se poate vorbi deocamdată de răspândirea restaurantelor israeliene, dar, potrivit cunoscutului bucătar israelian Gal Ben-Moshe, de la restaurantul Prism, care a câștigat recent o stea Michelin, există o cerere din ce în ce mai mare pentru bucătarii israelieni în defavoarea celor nordici care, până de curând, dominau restaurantele berlineze, văzute ca iernatice

și întunecoase. „Bucătăria israeliană este proaspătă, ușoară și bazată pe legume, ceea ce reprezintă un mare avantaj pentru berlinezii care sunt sătui de kebab și șaorma și caută gusturi exotice”, afirmă Ben-Moshe. De asemenea, berlinezilor începe să le placă „stilul tel-avivian”, cu toate platourile puse pe masă, pe care le împart.

În ceea ce privește Spania, cel mai mare succes l-a înregistrat hala, deși spaniolii nu știu și de aceasta se găsește doar o dată pe săptămână. Dar, potrivit lui Ronit Stern – care se află de 20 de ani la Barcelona și a deschis restaurantul La Balabusta ce are o brutărie unde coace hala și deserturile –, în fiecare vineri se formează o coadă lungă pentru hala. În afară de La Balabusta, Stern mai are trei restaurante în care se servesc feluri din Orientul Mijlociu, evreiești, de tip Tel Aviv, și arabe. La Madrid, Tami și Aviv Mizrahi, proprietarii restaurantului Braganzo, explică succesul bucătăriei israeliene astfel: „Accesul este pus pe legume și zarzavaturi. Calitatea bucătăriei israeliene este că știe să ia o legumă și să o transforme într-un fel de mâncare, ca de pildă gulia, necunoscută până acum la Madrid. Noi o servim sub diferite forme și cu diferite ingrediente, cu sosuri speciale. Aceasta este noua bucătărie israeliană. O masă multicoloră, plină de pasiune, la fel ca israelienii.”

EVA GALAMBOS

Din bucătăria evreiască

Gefilte fish

Gefilte fish este unul dintre cele mai cunoscute feluri ale bucătăriei așkenaze, care, de sute de ani, face parte din dieta evreilor est-europeni. Dar, inițial, peștele umplut nu a fost o mâncare evreiască. Prima mențiune a *gfuelten hechden* (știucă umplută) apare într-o carte de bucate germană, neevreiască, veche de 700 de ani. Potrivit rețetei, se făcea compoziția din pește cu verdețuri și semințe, se umplea pielea peștelui, apoi se cocea. Era o mâncare populară pentru postul catolic, când nu se consuma carne. În Evul Mediu, felul catolic a migrat în bucătăria evreiască. Rabinii îl considerau potrivit pentru Șabat sau alte sărbători, având o valoare simbolică: anunța venirea lui Mesia și fertilitate. În plus, pește se găsea din belșug în râuri. *Gefilte fish* corespunde și prescripțiilor religioase: se poate pregăti înainte de Șabat și servi rece. Nu trebuie nici să scoți oasele, lucru interzis de Șabat, deoarece peștelui umplut îi lipsește acest element.

Ingrediente:

- carnea unui pește alb, cam de 2,5 kg (capul, oasele, pielea se păstrează pentru zeamă)
- 1 litru de apă
- 3 cepe medii, tăiate în patru
- 3 fire de țelină, tăiate în două
- 4 morcovi tăiați în patru
- 1 ceapă de frunze de pătrunjel
- 2 foi de dafin
- 1 lingură de piper boabe
- 3 ouă bătute ușor
- 3 cești de făină de azimă
- câteva fire de arpagic proaspăt

- 1/4 ceașcă de mărar mărunțit
- sare.

Preparare:

Se mixează carnea peștelui.

Se prepară o supă din oasele, capul și pielea puse deoparte, la care se adaugă jumătate din ceapă, jumătate

din morcovi, jumătate din pătrunjel, foile de dafin și piperul. Se fierbe aproximativ o oră, până ce lichidul scade la jumătate. Se strecoară zeama într-o tigaie de mărime mijlocie, se sarează.

Între timp se mixează legumele rămase și pătrunjelul. La această compoziție se adaugă ouăle, făina de azimă, mărarul, sarea și carnea peștelui. Se frământă apoi cu mâna, se împarte în 12 părți și se fasonază sub formă de pârjoale.

Se reîncălzește zeama, se pun pârjoalele de pește în porții de câte patru și se fierb 15 minute, având grijă să nu se lipească de fundul tigăii.

Se ornează cu morcovi, fire de arpagic și mărar.

Se consumă fie calde, fie se pun în frigider și se mănâncă a doua zi, reci. (E.G.)

Anette Vainer – un an de la plecarea dintre noi

Pentru aproape toată lumea era Anette, iar cei care i se adresau reverențios cu „doamna Vainer”, tot Anette o numeau între ei. Era a noastră, un om foarte apropiat, despre care știai că, orice problemă ai avea, te ascultă, chiar cu multă răbdare, și te și ajută. Discret, fără ca acest lucru să se facă public, cel puțin nu din partea ei, ci doar din cea a „subiecților”, a persoanelor care s-au bucurat de sprijinul oferit.

Anette a fost unul dintre oamenii

cei mai modești pe care i-am cunoscut. Nu făcea caz de poziția ei, de funcțiile pe care le-a ocupat și în niciun caz de cele ale soțului ei – de deputat sau de președinte al FCER. De altfel, nici n-o impresiona. Avea spirit critic și adesea am asistat la un dialog, chiar public, în care își exprima dezacordul față de unele opinii sau decizii luate de Aurel Vainer, mai ales în contextul Federației. Era blândă, iubitoare, dar decisă, își avea opiniile ei, pe care le susținea cu fermitate, dar nu cu încăpățănare, și recunoștea atunci când, uneori, nu avea dreptate.

O altă calitate de excepție era faptul că nu era ranchiunoasă. Știa că sunt persoane care o invidiază, care îi vorbesc de rău familia, dar nu făcea caz de asta, le trecea cu vederea, știind că e vorba de o slăbiciune omească. Într-un cuvânt, era Om așa cum ar trebui să fim și noi.

Am regretat cu toții plecarea ei în urmă cu un an, atât de repede după moartea soțului său, președintele Aurel Vainer. Se vede că soarta nu a vrut să-i despartă, ci să rămână împreună în veșnicie, așa cum au fost și în viață.

Odihnește-te în pace, Anette!

REALITATEA EVREIASCĂ

Un an de la stingerea din viață a lui Radu Lupu z.I.

Într-una dintre rarele mărturisiri (ca și Nelson Freire ori Lorin Máazel, nu agreea interviurile), Radu Lupu a lăsat totuși câteva gânduri despre arta lui: „Nu trebuie să ai niciun concept al sunetului, trebuie să-l ai în urechea proprie. Întregul echilibru, linia, tonul trebuie să fie controlate de intelect. E un lucru foarte individual, determinat de culoarea sau de timbrul pe care-l auzi, încerci să-l capeți.” Firesc pentru cineva care a debutat la 12 ani cu un program alcătuit din compozițiile sale. Curând a renunțat să mai compună muzică, dar esența a rămas. „Cântă ca un compozitor”, avea să-i distingeze mult mai târziu Daniel Barenboim punctul forte al interpretării.

Radu Lupu se decide să-și cultive vocația relativ târziu. După terminarea liceului și, în paralel, a Școlii de Artă Populară din Brașov, unde se mutase cu familia, alege să-și continue studiile la București cu Florica Muzicescu și Cella Delavrancea, nume care spun că era de-acum privit ca potențial virtuoz. În 1961 primește o bursă de studii la Conservatorul din Moscova, unde învață cu profesorii Galina Eghiazarova, Heinrich Neuhaus și fiul acestuia, Stanislav Neuhaus. Cu Heinrich Neuhaus învățaseră și Sviatoslav Richter și Emil Gilels. După câștigarea unor premii de anvergură la concursurile internaționale *Van Cliburn* în Texas, *Enescu* la București, *Leeds* în Marea Britanie, are cartea de vizită care-i va permite să cucerească lumea largă.

Când Arthur Rubinstein, unul dintre muzicienii cei mai admirați de Radu Lupu, a fost rugat să explice una dintre compozițiile tocmai încheiate de Chopin, Rubinstein s-a așezat iar la pian și a cântat-o din nou. Probabil că Radu Lupu ar fi procedat la fel de tranșant.

IULIA DELEANU

☆ DECESE ☆ COMEMORĂRI ☆

VERONICA MARINESCU, o desăvârșită *Idishe Mame*, o profesoară apreciată și iubită de generații de liceeni, dedicată profesiei și familiei sale, intelectuală de mare profunzime și diversitate a cunoștințelor, s-a stins din viață pe data de 13 mai, în vârstă de 91 de ani.

Se odihnește alături de părinții săi și de soțul său, la Crematoriul Cenușa din București.

Să-i fie drumul lîn în eternitate și amintirea veșnic binecuvântată!

FAMILIA

Am aflat cu profund regret despre pierderea prematură a fostului nostru coleg și membru al Comunității Evreilor din Tecuci, **GUILD BERCUCU SORINEL**, în data de 10 mai 2023. Este înmormântat în Cimitirul Evreiesc Tecuci.

Sincere condoleanțe familiei îndoliată! Fie-i memoria binecuvântată!

COMUNITATEA EVREILOR DIN TECUCI

IANCU AIZIC, președinte

Familiiile Aron și Doina Aizic, Ianu și Rozica Aizic, Lucian, Roxana și Alesia Rozalina Munteanu amintesc cu durere în suflet faptul că la 2 mai 2023 s-au împlinit 21 de ani de la plecarea în altă lume a celei care a fost mamă, soacră și bunică: **SOFIA SURICA AIZIC**, născută la 12 noiembrie 1906, la Nicorești, din familia Moscovici.

Ne amintim cu mare drag de bunătatea ei, de sfaturile bune pe care ni le-a dat și de iubirea necondiționată de care a dat dovadă permanent față de noi și de cel care i-a fost soț, Ticu-Avram Aizic.

Avea foarte multe cunoștințe iudaice pe care ni le-a transmis și doare să le respectăm permanent.

Dumnezeu să o aibă în pază veșnică!

*

Înhumați în cimitirele CEB în perioada 20 aprilie - 15 mai: **SEBE VERA** (Cimitirul Giurgiului).

FILE DE CALENDAR

Evrei născuți în luna iunie

Dennis Gabor (Gunszberg Dénes) – fizician, născut la Budapesta, 5 iunie 1900, stabilit la Londra, 1933. Premiul Nobel pentru fizică, 1971. Decedat la Londra, 1979.

Saul Bellow (Solomon Bellows) – scriitor, născut la Lachine, Canada, 10 iunie 1915. Premiul Nobel pentru literatură, 1976. Decedat la Brookline, Massachusetts, SUA, 2005.

Victor Brauner – pictor și sculptor, născut la Piatra Neamț, 15 iunie 1903, stabilit în Franța, 1938. Decedat la Paris, 1966.

Iosef Solomon Delmedigo (Yashar) – medic, matematician, filosof, născut la Kandia, 16 iunie 1591. A locuit la Istanbul, Veneția, Amsterdam. Decedat la Praga, 1655.

Miklos Nyiszli – medic, născut la Șimleu Silvaniei, 17 iunie 1901. Deportat la Auschwitz, 1944, folosit ca autopsier; memorii. Decedat la Oradea, 1956.

Dan Goldstein – specialist în computere, născut la București, 19 iunie 1954, în Israel din 1960. Pionier al industriei israeliene a programării. Decedat la 9 iunie 2022.

Samson Raphael Hirsch (RaShaR) – rabin, născut la Hamburg, 20 iunie 1808. Fondator al iudaismului ortodox modern. Decedat la Frankfurt, 1888.

Jacques (Jakob) **Offenbach** – compozitor, născut la Köln, 20 iunie 1819, stabilit la Paris, 1835. Circa 100 de opere și opera *Povestirile lui Hoffmann*. Decedat la Paris, 1880.

Aurel Baranga (Leibovici) – scriitor, născut la București, 20 iunie 1913. Poeme avangardiste, însemnări despre Holocaust, comedii. Decedat la București, 1979.

Zelda (Schneersohn-Mishkovsky) – poetă, născută la Stupsk, Polonia, 20 iunie 1914, emigrată în Palestina. Premiul Bialik pentru literatură, 1978. Decedată la Ierusalim, 1984.

Rehavam Zeevi („Gandhi”) – general, om politic și istoric, născut la Ierusalim, 20 iunie 1924. Asasinat de un terorist, când era ministru al turismului, Ierusalim, 2001.

Ilan Ramon – pilot și astronaut, născut la Ramat Gan, 20 iunie 1954. Primul cosmonaut israelian, decedat la prăbușirea navei Columbia, 2003.

Konrad Bercovici – scriitor, născut la Galați, 22 iunie 1882, stabilit în SUA. Povestiri ce prezintă mediul româno-evreiesc. Decedat la New York, 1961.

Evrei decedați în luna iunie

Uri Zohar – actor și regizor, născut la Tel Aviv, 1935, revenit la credință, devenit rabin ortodox. Decedat la Ierusalim, 2 iunie 2022.

Franz Kafka – scriitor, născut la Praga, 1883. Lumea descrisă de el este bizară, lipsită de logică, un coșmar. Decedat la Klosterneuburg, Austria, 3 iunie 1924.

Yosef Govrin (Gurvitz) – diplomat, născut la Cernăuți, 1930, în Palestina din 1947. Ambasador al Israelului în România, 1985-1989. Decedat la Ierusalim, 4 iunie 2021.

Gyorgy Moldova (Reif) – scriitor, născut la Budapesta, 1934. Peste 70 de cărți, romane și scrieri satirice bestseller. Premiul Kossuth. Decedat la Budapesta, 4 iunie 2022.

Jules Pascin (Julius Mordecai Paskin) – pictor, născut la Vidin, 1885, mutat cu familia la București, 1892, stabilit la Paris, 1905. Sinucis la Paris, 5 iunie 1930.

Dina Recanati (Hettena) – artist plastic, născută la Cairo, 1928; în Palestina din 1946. Decedată la Herzliya Pituah, 5 iunie 2021.

Aby Har Even (Abba Hartstein) – savant aerospațial, născut în România, în Israel din 1950. Premiul pentru Apărarea Israelului, 1977. Decedat în Israel, 6 iunie 2021.

Yoram Kaniuk – scriitor, născut la Tel Aviv, 1930. Printre romane: *Ultimul evreu*; *Himmo, regele Ierusalimului*. Decedat la Tel Aviv, 8 iunie 2013.

Raanan Lurie – caricaturist jurnalistic, născut la Port Said, 1932, crescut la Tel Aviv, stabilit în SUA, 1974. Decedat la Las Vegas, 8 iunie 2022.

Michael Alan Drosnin – scriitor, născut la New York, 1946. Analist al Bibliei Ebraice, căutând sensul ascuns din textul Torei. Decedat la New York, 9 iunie 2020.

Robert Fogel – economist, născut la New York, 1922. Premiul Nobel pentru economie, 1993. Decedat la Oak Lawn, Illinois, 11 iunie 2011.

Velvel Pasternak – compozitor, muzicolog, editor muzical, născut la Toronto, 1933. Compoziții și editări de muzică evreiască. Decedat la New York, 11 iunie 2019.

Martin Buber – filosof, născut la Viena, 1878, emigrat în Palestina, 1938. Scrieri despre hasidism și mistică iudaică. Decedat la Ierusalim, 13 iunie 1965.

Georges Weill – istoric, născut la Strasbourg, 1934. Curator, biblioteca Alliance Israélite Universelle. Legiunea de Onoare, 1999. Decedat la Neuilly-sur-Seine, 14 iunie 2022.

Avraham B. Yehoshua – scriitor și eseist, născut la Ierusalim, 1936. Premiul Israel, 1995; Premiul Dan David, 2017. Decedat la Tel Aviv, 14 iunie 2022.

Moise Safra – om de afaceri și filantrop, născut la Aleppo, 1934, stabilit la Sao Paulo, 1952. Cofondator al Băncii Safra. Decedat la Sao Paulo, 15 iunie 2014.

Marc (Leopold Benjamin) **Bloch** – istoric, născut la Lyon, 1886. Lider în Rezistența Franceză, asasinat de Gestapo în arest lângă Lyon, 16 iunie 1944.

Tamar Bornstein-Lazar – scriitoare, născută la Ein Ganim, Israel, 1927. Cărți pentru copii; creatoare a personajelor Kofiko și Chipopo. Decedată la Ein Ganim, 16 iunie 2020.

Charles (Irving) **Krautheimer** – jurnalist politic, născut la New York, 1950. Premiul Pulitzer pentru comentarii politice, 1987. Decedat la Atlanta, 21 iunie 2018.

Ilya Mihailovici Frank – fizician, născut la St. Petersburg, 1908. Premiul Nobel pentru fizică, 1958, pentru explicarea radiațiilor. Decedat la Moscova, 22 iunie 1990.

Judith Kranz (Judith Bluma-Gittel Tarcher) – scriitoare, născută la New York, 1928. Romane bestseller. Decedată la Los Angeles, 22 iunie 2019.

Jonas Salk – medic virusolog, născut la New York, 1914. Descoperitor al vaccinului antipoliomielitic. Decedat la La Jolla, California, 23 iunie 1995.

Walther Rathenau – om politic, născut la Berlin, 1867. Ministru de externe al Germaniei, 1922, a inițiat tratatul de la Rapallo cu Rusia Sovietică. Asasinat la Berlin, 24 iunie 1922.

Noemi Shemer (Sapir) – cântăreață, compozitoare și textieră, „doamna cântecului israelian”, născută la Kvutza Kineret, 1930. Decedată la Tel Aviv, 26 iunie 2004.

Joseph (Yusif) **Seroussi** – om de afaceri, născut la Khartoum, Sudan, 1933, stabilit în România. „Regele confecțiilor”. Decedat la 26 iunie 2018.

David Weiss Halivni – savant în studiile iudaice, născut la Kobyletska Poliana, 1927, crescut la Sighet, supraviețuitor al Holocaustului, emigrat în SUA, apoi în Israel. Premiul Bialik, 1985; Premiul Israel, 2008. Decedat la Ierusalim, 29 iunie 2022.

Yitzhak Shamir (Yezernitsky) – om politic, născut la Rujany, Belarus, 1915, imigrat în Palestina, 1935. Prim-ministru al Israelului, 1983-1984, 1986-1992. Decedat la Tel Aviv, 30 iunie 2012.

Mitchell Feigenbaum – fizician și matematician, născut la Philadelphia, 1944. Studii în teoria haosului. Premiul Heineemann, 2008. Decedat la New York, 30 iunie 2019.

LUCIAN-ZEEV HERȘCOVICI

O expoziție despre emoții și universalitatea ideilor

În data de 12 mai 2023, la Galateea Contemporary Art, din București, a avut loc vernisajul expoziției de ceramică „În vis, câinele meu era un pește”, semnată de artista timișoreană Dana Catona. Din echipa de organizare au făcut parte curatorul Nicolae Moldovan și coordonatoarea Raluca Ilaria Demetrescu.

Nicolae Moldovan a prezentat obiectele „ex-puse și integrate într-o instalație” parietală, invitând publicul să observe „forma, culoarea, energia, tehnica și tehnologia” acestora. Ele au fost realizate din ceramică glazurată și arsă la 1.020 de grade. Spațiul galeriei devine, astfel, „spațiu-adăpost, (a)casă, grotă, ficțiune-locuire sau teren al versului”.

Ducând mai departe această idee, Raluca Ilaria Demetrescu a remarcat că „obiectele sunt înșirate ca versurile într-un poem”; de altfel, Dana Catona este și poetă. În viziunea vorbitoarei, „privindu-le, ne încercăm o formă de nostalgie pe care o purtăm cu noi din vremuri antediluviene, de când căutam răspunsul la întrebarea: ce e cu noi pe lumea aceasta? Prin alăturarea în șir indian a unor siluete umane de dimensiuni reduse, acestea se aliniază în rânduri/fraze/versuri care povestesc despre esențe ale făpturii umane, despre emoții și universalitatea ideilor, mai degrabă decât despre realitatea cotidiană. Personajele ies din imaginarul prezent, în poemele scrise de artista însăși – despre sine, adunare în sine sau în cadrul grupului, tribului, cetății, lumii, eternului uman”.

Autoarea Dana Catona le-a mulțumit organizatorilor expoziției pentru prietenie și inspirație, fiecare propunere venită din partea lor fiind revelatoare.

Expoziția rămâne deschisă publicului vizitator până pe 9 iunie 2023, la adresa Calea Victoriei 132.

CLAUDIA BOSOI

Bookfest 2022.

Este vorba despre volumul semnat de Marthe Cohn și Wendy Holden, intitulat *În spatele liniilor inamice*. Purtând subtitlul sugestiv „Povestea adevărată a unui spion evreu francez în Germania nazistă”, textul conține (încă) una din istoriile adevărate ale actelor de eroism din Al Doilea Război Mondial, dintre cele care, deși nevăzute, au contribuit din plin la victoria Alianților și la eliminarea regimului nazist.

Istoria Marthei Cohn (povestită scri-

itoare Wendy Holden) este cu atât mai importantă, cu cât contribuie la combaterea uneia dintre cele mai vechi prejudecăți antisemite și, totodată, la rescrierea – din unghiul adevărului – a unor capitole importante din Al Doilea Război Mondial. Este vorba despre judecata, larg răspândită, a „lipsei de curaj” a evreilor, care s-a dezvoltat într-o adevărată legendă a „lipsei de reacție” a evreilor față de Holocaust. Din această falsă concluzie derivă o alta, la fel de gravă: cea conform căreia partajarea Mandatului Britanic în Palestina, de către ONU (în 1947), și crearea Statului Israel (în 1948) n-ar fi rezultatul luptei și al sacrificiilor evreiești, inclusiv din Al Doilea Război Mondial, ci un soi de... „recompensă” pentru Holocaust (?!). Chiar dacă aberant, „argumentul” este des auzit, și nu numai în mediile arabe.

Cartea care conține povestea Marthei Cohn vine să se adauge, cu argumente excepționale, unui set de mărturii similare, care atestă nu numai că evreii europeni nu au stat cu mâini-

le în sân în fața amenințării Holocaustului, ci că au luptat cu arma în mână. Uneori chiar pe teritoriul Germaniei naziste, în condițiile unui pericol uriaș: naziștii îi condamnă direct la moarte pe spionii aliați.

Originară din Lorena, Marthe Cohn – a cărei familie a participat la Rezistența franceză din Cantal – a acceptat, în numele luptei împotriva nazismului, să activeze ca spion francez în Bavaria, pe teritoriul Germaniei naziste. Vorbitoare de germană (datorită faptului că Lorena fusese, între 1871 și 1918, provincie germană), Marthe a acceptat, după ce îndurase timp de patru ani toate supliciile ocupației germane în Franța, să plece în Germania unde să facă spionaj pentru Alianți, în condițiile dificile din ultimul an de război. Și-a îndeplinit misiunile cu un curaj ieșit din comun, contribuind, prin informațiile furnizate, la succesul ofensivei Alianților în sudul Germaniei, în zona strategică a Alpilor, în care naziștii își propuseseră să organizeze o ultimă rezistență.

La fel de uluitoare, însă, ca povestea de spionaj este povestea supraviețuirii, în parte, a familiei Hoffnung (cum se numea Marthe Cohn înaintea căsătoriei) în Franța ocupată. O altă poveste a curajului, a solidarității evreiești, a sprijinului unor cunoscuți francezi și a indiferenței multor alora. *În spatele liniilor inamice* ne obligă să ne revizuim prejudecățile privitoare la „lipsa de curaj” a evreilor, iar pe neevrei îi îndeamnă, din nou, la un examen de conștiință.

RĂZVAN VONCU
*Marthe Cohn, Wendy Holden, *În spatele liniilor inamice. Povestea adevărată a unui spion evreu francez în Germania nazistă*; traducere de Anastasia Scutaru, Editura Hasefer, București, 2021.

Prețul unui abonament pe un an este de 30 de lei. Abonamentele pentru cititorii din provincie se vor face la comunitățile evreiești din localitatea respectivă. **ABONAȚII SUNT RUGAȚI SĂ COMPLETEZE ADRESA EXPEDITORULUI PE CUPON!** Pentru cei din București – la sediul F.C.E.R. din str. Sfânta Vineri nr. 9 – 11, cod poștal 030202. Cod fiscal F.C.E.R.: 7426470. Abonamentele se mai pot achita și prin mandate poștale, la oficiile poștale din localitate, în contul FCER, la Garanti Bank, Sucursala Coposu, Conturi IBAN: RO46UGBI-0000732016552RON; RO39UGBI0000732016553EUR; RO36UGBI 0000732016554 USD. Pentru EUROPA, un abonament pe un an costă 45 de euro (cu toate taxele incluse). Pentru EXTRA EUROPA, un abonament costă 95 de dolari USA (cu toate taxele incluse). Pentru Israel, un abonament pe un an costă 40 de dolari USA.

Întrebarea salvatoare este: de ce?

Gândul scris

Nu îmi dau seama când a devenit dispensabilă dezbateră reală din spațiul public românesc. De ce nu mai punem preț în primul rând pe forța argumentului într-o dezbateră de idei? Când și de ce am renunțat la a ne convinge unii pe alții prin apel la date verificabile și mai ales adevărate? Veți spune, poate, că exagerez. Veți vedea, însă, că nu.

Întotdeauna, când o formațiune extremistă ajunge în Parlament, aceasta acaparează spațiul public prin teme false, distorsionând realitatea și instigând populația la ură și reacție violentă. Gargara ieftină, minciuna, prostia, ticăloșia ocupă locul argumentelor.

Distorsionarea realității de la tribuna Parlamentului, de la TV în prime-time sau chiar din universități – vezi cazul Piperea – a devenit un sport. O competiție între persoane publice deloc neglijabile (ca număr și ca vizibilitate) în a produce conspirația zilei, atunci când nu o iau de-a gata din alte zări și o propagă nesimțit, profitând de un public ușor de manipulat. În sportul acesta câștigă cea mai gogonată minciună care să poată întărâta cât mai mulți dintre cetățenii care stau gură-cască să afle ce mai face oculta.

Am amintit de domnul G. Piperea, campion la conspirații-viteză, pentru că deunăzi se plângea că nu îi mai vin studenții la cursuri, domnia-sa fiind și profesor la Facultatea de Drept a Universității din București. Dintr-o grupă de 220 de studenți din anul III, au venit la curs 2 (doi). În lipsa unei reacții dinspre Comisia de Etică a Universității față de derapajele profesorului, gestul studenților este unul firesc. Nu poți veni în fața unor tineri, care studiază și au exercițiul gândirii critice, să spui că încălzirea globală nu există sau că ucrainenii uciși de armata rusă sunt, de fapt, actori care joacă teatru. Să pleci din fața unui om care spune asemenea prostii e cel mai elegant gest cu putință.

Tot de curând, partidul extremist AUR a reușit să eclipseze cel mai mare protest al profesorilor din ultimii 10 ani, cu peste 10.000 de participanți. Deși erau doar câteva sute, parlamentarii AUR și simpatizanții lor au acaparat întreaga atenție publică, prin limbaj violent și agresiune fizică. Fostul prim-ministru Ludovic Orban a fost bătut la intrarea în Parlament, iar liderul deputaților UDMR Csoma Botond a fost amenințat cu moartea, tot acolo. „Luați-i gâtul!”, spunea mulțimea. Pentru că, în mințile înfierbântate de conspirații, soluțiile sunt întotdeauna imediate și definitive. „Aveți noroc că și-au lăsat cuțitele acasă”, le spune deputatul AUR Darius Pop jandarmilor care încercau să țină sub control un protest ilegal, care devenise violent. Înregistrarea cu această amenințare poate fi văzută pe site-ul digi24.ro.

Dacă nu ați urmărit cazul, vă spun eu pe scurt de ce erau consumatorii de conspirații atât de nervoși, iar dacă privim din perspectiva lor, enervarea e îndreptățită. Atât doar că perspectiva e greșită. Și e proiectată așa cu intenție de extremiștii care ocupă spațiul public cu teorii ale conspirației. Membri ai formațiunii extremiste AUR au transmis simpatizanților lor că în acea zi (10 mai) va fi votat un proiect de lege care va permite statului să le ia copiii din case, dacă nu sunt crescuți cum trebuie. După șablonul impus de la Bruxelles, spune conspirația. Păi cred și eu că te enervezi când auzi o asemenea nedreptate. Doar că proiectul de lege pentru prevenirea separării copilului de familie, votat deja de Parlament, are ca scop exact asta: prevenirea separării copilului de familie. Adică fix invers decât spune conspirația propagată masiv de AUR. Legea are ca scop asigurarea accesului părinților la servicii sociale esențiale, astfel încât copiii din medii defavorizate să nu mai fie expuși privațiunilor multiple, cum ar fi alimentația sau dreptul la educație. Dacă extremiștii ar fi cu adevărat interesați de acest aspect, ar ști că peste 200.000 dintre copiii din România se culcă flămânzi.

Astfel de conspirații sunt demontabile rapid, pentru că ele nu se bazează pe date sau dovezi, ci exploatează temeri și frustrări sociale. Iar dacă am avea obiceiul să ne întrebăm mai des: DE CE?, conspirațiile s-ar opri în gura oamenilor ca George Simion. Spre exemplu, de ce ar fi statul interesat să-ți ia copilul? Ce să facă cu el, când statul abia reușește (deși e mult spus) să aibă grijă de copiii din sistemul de protecție specială, cei mai mulți dintre ei abandonati de părinți. De ce ar face statul una ca asta? Așadar, în majoritatea conspirațiilor, întrebarea salvatoare este: DE CE? Întrebarea aceasta simplă, pe care copiii de trei ani o repetă obsesiv. Și fac asta pentru că ei vor să înțeleagă realitatea înconjurătoare. Iar responsabilitatea noastră de adulți este să le explicăm realitatea așa cum e ea.

Când atenția publică e acaparată de oameni care ne spun că ziua e noapte și albul e negru, este din nou responsabilitatea noastră să ne recăpătăm spațiul public, cu dezbateri reale, pe teme care sunt cu adevărat importante. Iar când o formațiune extremistă devine al doilea partid în opțiunile de vot (în unele dintre sondaje), lipsa de reacție este o decizie în sine.

Dar ce v-am povestit eu până aici este efectul, și nu cauza. Întrebarea rămâne: DE CE nu mai dezbaterem? Pentru că în răspunsul pe care-l dăm fiecare dintre noi găsim cauza degradării discursului public.

GEORGE GÎLEA

Despre curajul evreilor și lașitatea celorlalți

La fel de uluitoare, însă, ca povestea de spionaj este povestea supraviețuirii, în parte, a familiei Hoffnung (cum se numea Marthe Cohn înaintea căsătoriei) în Franța ocupată. O altă poveste a curajului, a solidarității evreiești, a sprijinului unor cunoscuți francezi și a indiferenței multor alora. *În spatele liniilor inamice* ne obligă să ne revizuim prejudecățile privitoare la „lipsa de curaj” a evreilor, iar pe neevrei îi îndeamnă, din nou, la un examen de conștiință.

RĂZVAN VONCU

*Marthe Cohn, Wendy Holden, *În spatele liniilor inamice. Povestea adevărată a unui spion evreu francez în Germania nazistă*; traducere de Anastasia Scutaru, Editura Hasefer, București, 2021.

Prețul unui abonament pe un an este de 30 de lei. Abonamentele pentru cititorii din provincie se vor face la comunitățile evreiești din localitatea respectivă. **ABONAȚII SUNT RUGAȚI SĂ COMPLETEZE ADRESA EXPEDITORULUI PE CUPON!** Pentru cei din București – la sediul F.C.E.R. din str. Sfânta Vineri nr. 9 – 11, cod poștal 030202. Cod fiscal F.C.E.R.: 7426470. Abonamentele se mai pot achita și prin mandate poștale, la oficiile poștale din localitate, în contul FCER, la Garanti Bank, Sucursala Coposu, Conturi IBAN: RO46UGBI-0000732016552RON; RO39UGBI0000732016553EUR; RO36UGBI 0000732016554 USD. Pentru EUROPA, un abonament pe un an costă 45 de euro (cu toate taxele incluse). Pentru EXTRA EUROPA, un abonament costă 95 de dolari USA (cu toate taxele incluse). Pentru Israel, un abonament pe un an costă 40 de dolari USA.

REALITATEA EVREIASCĂ

REDAȚIA: București,
str. Romulus, nr. 2, sector 2
COD POȘTAL 023986
Tel. / fax: 021-322.75.60
www.jewishfed.ro
realitateevreiasca@gmail.com
Serie nouă a
REVISTEI CULTURII MOZAIK
Fondată în 1956
de Șef-Rabin Dr. Moses Rosen

Redactor-șef:
George GÎLEA

Redactori:
dr. Claudia BOSOI
Iulia DELEANU
Dan DRUȚĂ
dr. Luciana FRIEDMANN
Eva GALAMBOS (senior editor)
Alexandru MARINESCU
Ileana BUCULEI

Foto: Sandu CĂLȚIA
Secretar de redacție:
Georgiana DUMITRU
DTP: Gabriel IONESCU

Tiparul executat de
Tipografia TIPOART IDEA STUDIO
București
Tel.: 0723.531.624

Relații, administrator:
Mihail TUNSOIU, tel. 021-314.96.90
distributie@gmail.com

Potrivit art. 206 C.P., responsabilitatea juridică pentru conținutul fiecărui text aparține autorului. Redacția nu împărtășește în mod obligatoriu punctele de vedere exprimate în articolele semnate de colaboratori. Redacția nu primește spre publicare decât articole scrise cu diacritice.